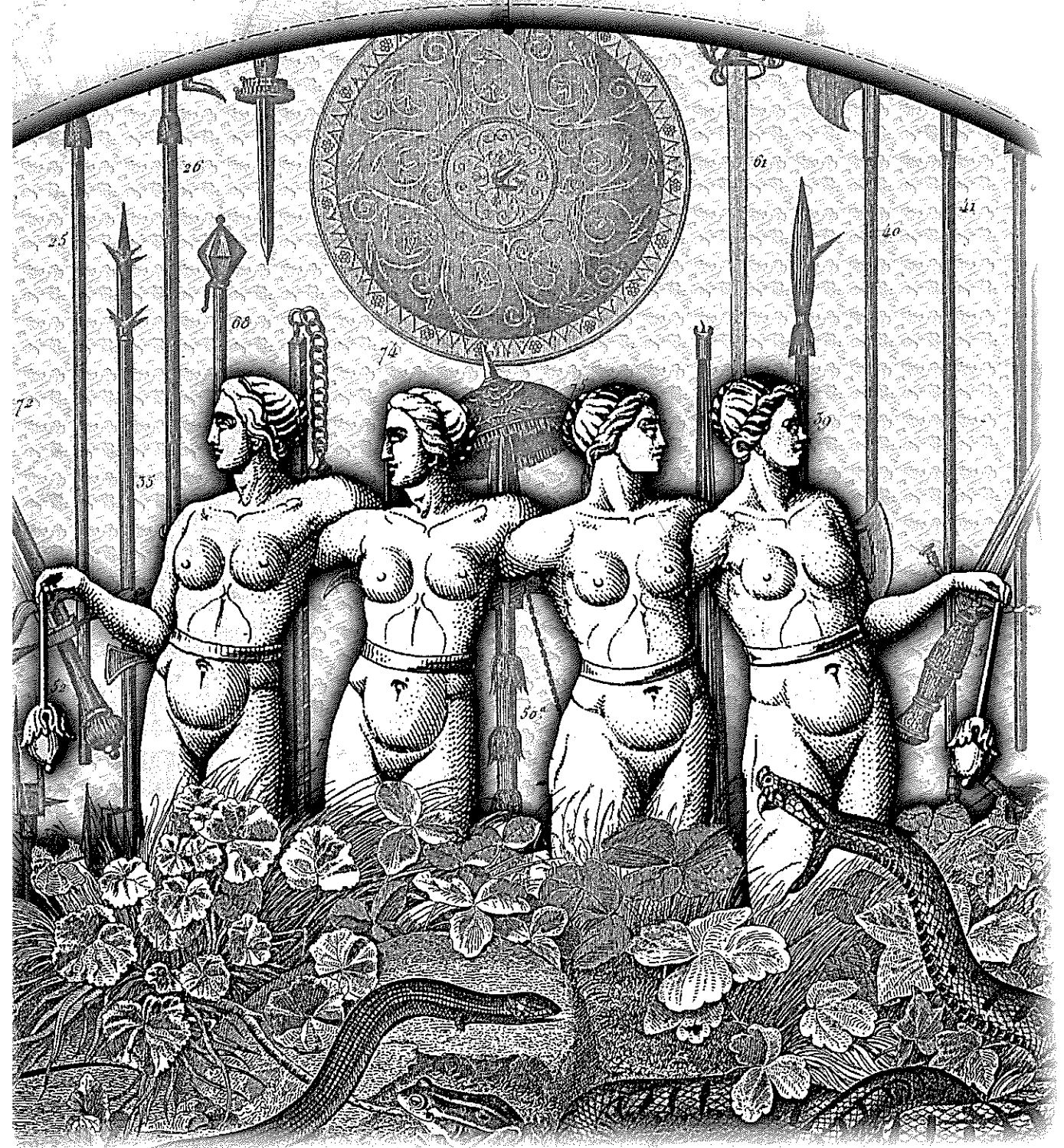

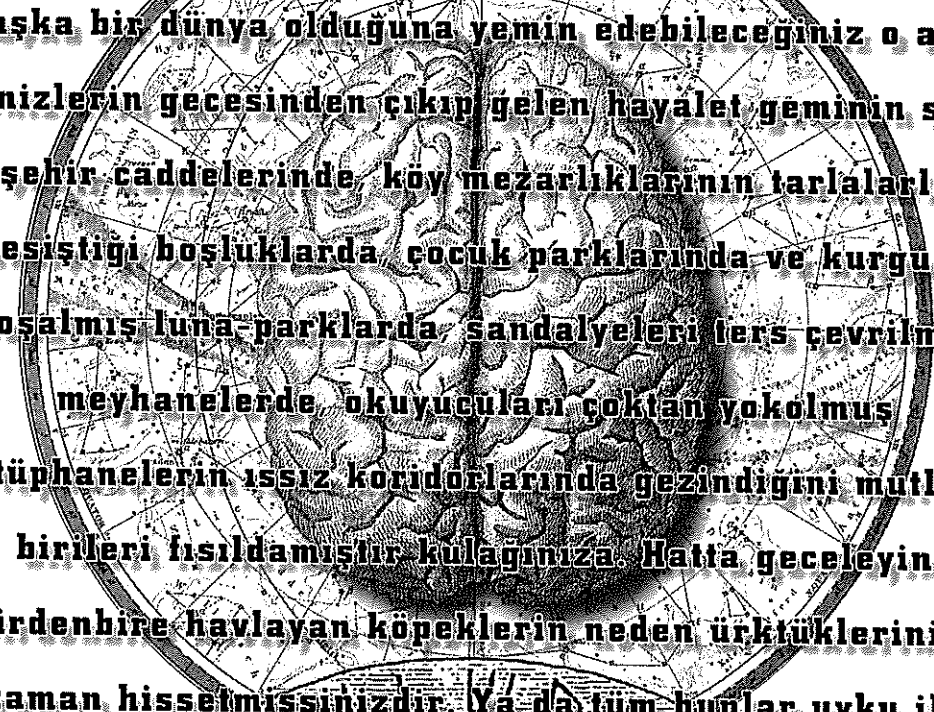
Hayalet Gemi

ISSN 1301-9708

Sayı 45 Kasım/Aralık 1998

• 500.000 TL

Başka bir dünya olduğuna yemin edebileceğiniz o açık denizlerin gecesinden çıkıp gelen hayalet geminin sisli şehir caddelerinde, köy mezarlıklarının tarlalarla kesştiği boşluklarda, çocuk parklarında ve kurgusu boşalmış luna parklarda, sandalyeleri ters çevrilmiş meyhanelerde, okuyucuları çoktan yokolmuş kütüphanelerin ıssız koridorlarında gezindiğini mutlaka birileri fısıldamıştır kulağınıza. Hatta geceleyin birdenbire havlayan köpeklerin neden ürktüklerini o zaman hissetmişsinizdir. Ya da tüm bunlar uyku ile uyanıklık arasında yaşanan türden bir hayal...

Eğer Hayalet Gemi ile ilişki kurmak istiyorsanız...

Herhangi bir evin los odalarından birinde gözlerinizi kapatın. Ve karanlıkta bir koltuğa kendinizi bırakıp, geçmişi ve geleceği ve en önemlisi bugünü düşünüp sorular sorun. Sonra yaklaşmakta olan Hayalet Gemi'yi düşünün.

Ya da bize yazın.

18.yy ağaç oyma, güney Hindistan

Yaşamın başladığı yerde biteceğine dair inancımız mı sürüklüyor bizi oraya: Bakire, anne ve cadı olana...

Aynadaki görüntümüz hangisi olduğumuzu söylüyor? Bakire, anne veya cadı...

Sarılıp tutunmaya çalıştığımız hangisi?

Hayalet Gemi

İki Ayda Bir Yayınlanır
Sayı 45, Kasım/Aralık 1998
500 000 TL KDV Dahil
ISSN 1301-9708

www.wavenet.com/~ulay/hayaletgemi

İçindekiler

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Teknofil Teknoloji Tasarım Ltd. Sti.
Adına Adnan Kurt

Yazı Kurulu
Sedef Erkman
Murat Gülsoy
Ergun Kocabıyık
Nazlı Ökten
Pınar Türen

Tasarım
Faruk Ulay

Halkla İlişkiler
A. Sena Tınaz

Baskı
Net Matbaacılık

Yazışma Adresi
MBE 201 Levent 80800 İstanbul
Tel: 212/629 02 07
Faks: 212/629 02 06
E-Posta: hayalet@wavenet.com

Emeği geçen
ARGOS İletişim Hizmetleri'ne
Ferial Basaran'a
FILMON Renk Ayrım'a
Sylvia Karmen Canbek'e
Huriye Çalışkan'a
MİTRA AŞ'ye
Batur Sehirlioglu'na
Zeynep Terzioğlu'na
tesekkür ederiz.

Abonelik için: 3.000.000 TL'yi
Garanti Bankası

Murat Gülsoy, 6610180/9
303 BUN Boğaziçi Üniv. Şubesi
Hesabına yatırıp,
makbuzu adres ve telefon numaranızla
birlikte

Hayalet Gemi'ye göndermeniz yeterlidir.

3. [üstüçüzilmişkişiler]
İnce Tül Kalın Kabuk
Kararsız Mevsim
Nazlı Ökten	32. [deligömleği]
Anlaşma
Kerem Yeğin
5. [serdümen]
Bir Olmayan O Cinsiyet
Luce Irigaray	34. [kayıphazine]
EFES-Yedi Aşamada
Maddeden Sonsuza
Zeynep Aktüre
9. [karagöründü]
Anima: İçimizdeki Kadın
M. -L. von Franz	40. [şeytanminaresi]
Aptalın Seyir Defteri
Derya Erkenci
14. [vurgun]
Bayrakkadının Saçları
Buket Türkmen	43. [yalnızlığınoyuncakları]
Gizli Bahçe
Yekta Kopan
16. [açıkdeniz]
Tamlama #6
Faruk Ulay	47. [denizfeneri]
Kaybolan Bakire ya da The She
Deniz Ekin Özsoysal
18. [aytutulması]
Dişi Öldürür mü?
Aslı Kızıllı	49. [yanlışpusula]
Yine Adem Yine Havva
Pınar Türen
22. [déjavu]
Zulmet
Balku	50. [denizdeserap]
Evişi
Humanur Bağlı
24. [medcezir]
Dişiliğin Maskesi
Efrat Tseëlon	53. [düşdeğirmeni]
Tanıştırayım
Orhan Cem Çetin
29. [kılavuzkaptan]
Abjekt
Zeynep Direk	57. [uçanhollandalı]
Kadınların Gölgesinde
Murat Gülsoy
31. [denizkızlarınınşarkısı]
Palimpsest
Nurdan Beşergil	.J.

Ince Tül Kalın Kabuk Kararsız Mevsim

Nazlı Ökten

Fotograf ilk çıktığında, bireyleri tanımak, sınıflandırmak, denetlemek kısacası kontrol altında tutabilmek için bilmenin araçlarından biri oldu. Sureti sabitlenen insan artık yer değişirse de kaçıp uzaklaşsa da, isim değiştirip başka biri olarak yaşamak istese de bir gün geçmişti, kendi tarihi gelip onu bir yerlerde yakalar ve hesap sorabilirdi. Sureti artık kayıtlıydı. Bir yalan daha olanaksızlaştırılmıştı, yalanın gündelik hayata açtığı gediklerden biri daha kapatılmıştı. Fotografın gelişmesi pornografinin gelişmesinin de ilk adımıydı. Kayıtlı cinsellik, nesneleştirilmiş beden buluştu. Alice Harikalar Diyarı'nın yazarı Lewis Carroll'un en büyük zevklerinden biri küçük kız çocuklarının çeşitli mizansenlerde erotik çağrışımlı fotoğraflarını çekmekti. Oryantalist fotoğrafçılar erotik poz verecek Müslüman kadın bulamadıklarında -tabii sadece bunun için değil (1)- ergenlik çağındaki genç erkeklerle peçe takıp poz verdirdiler. Farklı olanın da aynı olduğunu, gizlenmiş olanın arkasında duranın benzerliğinden emin olmanın güveniyle izlediler.

Sinema ilk çıktığında bayağı ve adi bir avam eğlencesi sayıldı. Bir araç/ortam olarak kendiliğinden pornografikti; teşhir ediyordu. Bir propaganda aracı olarak etkili kullanımına değin ahlakçılar tarafından şeytani bir görev üstlenmekle suçlanan sinemanın doğuşuyla Freud'un histeride cinselliğin rolü üzerine çalıştığı yıllar aynıdır. Francis Ford Coppola'nın Drakula'sını başka bir gözle izlediğinizde sanayi devrimi üzerine bir film olduğunu anlayabilirsiniz (2). 1800'lerin sonlarında Avrupa'da hayat bir piyango gibiydi diyor bir kitap(3); kırsal bölgelerden kopup kentlerin etrafında tehlikeli halkalar oluşturan kitleler salgın hastalık tehdidiyle burun buruna yaşıyorlardı (şehrin içindekiler de dışarıdaki halkanın yaydığı tehdit hissiyle tıpkı şimdi olduğu gibi) Sifon ilk icat edildiğinde hijyenden daha çok bulaşıcı hastalığa neden oldu.

Bulaşma anahtar kelimelerden biriyken vampirlik nasıl akla gelmez: vampir öldürmez, kan yoluyla adeta bir hastalık bulaştırarak ısırıldığını da vampirleştirir. Histeri, kadının bastırılmış cinselliğinden kaynaklanıyorsa, vampirin sevişmesini arzulayan kızıl saçlı kadın içindeki kötünün (çünkü kadının "aşırı" cinsel isteği hastalık olduğunda erkeğin arzusunu önceleyen kadınsı arzu da ürkütücü hale gelir) çağrısına uyarak dışarıdaki kötüyle birleşir. İçine kötü ruh girmiş kadınların korku filmlerindeki kıvrışları cinsel arzuyu yoğunlukla çağırıştırır ve sonunda da cezalandırılır. Bulaşma ötekiyle karşılaşmadır; yabancı olanın vücuda girişi ve onu hasta edışı. Vücudu bir organizma olarak algılayan sosyolojik görüşer ona dahil olan yabancıyı da mikrop olarak görmekten başkasını yapamazdılar. Dışarıdan gelen, kenti bozuyorsa ondan sakınılmalıdır. Hele kadının arzusu ona yönelirse daha da fena. Kadın hem içerideki ötekidir hem de dışarıdaki ötekiyle birleştiğinde felaketten başkasına yol açamayacak tehlikeli bir "ele avuca sığmaz".

Lévi-Strauss'tan bu yana biliyoruz ki kız alıp vermek iki topluluk arasında ya da aynı topluluğun içinde alışverişi kana kaydederek yapıyı tekrar tekrar perçinler. Türkiye'de 60-70'lerde muhafazakar kız babaları kızlarına sinemayı yasak ederken yalnızca evden uzakta ve karanlıkta "ötekilerle" (aileden, grüptan olmayan erkeklerle) birarada bulunmalarından değil kendilerine olası başka dünyaların kapısını aralayarak, grup içinden, tanınandan bilinenden değil aşk ile içeri alınacak yabancından, davulcu ya da zurnacıdan korurlardı. En yaygın temanın imkansız aşklar olması sadece Divan edebiyatı geleneğine bağlanabilir mi? Baba kızı vermediğinde delikanlıyı içeri almamış, onunla değıştokuşu, mübadeleyi kabul etmemiş olur. O, bulaşmayı, meleleşmeyi reddeden topluluğun ta kendisidir. Kıza gözümüzün önünde "sahip olabilen" tek grup tecavüzcülerdir. Verilmeyen içeriden de fethedilemezse zorla alınır. Dolaşım metası kadın olduğunda tecavüz de bir tür hırsızlıktır ama bulaşma gerçekleşmiş sayıldığından o kadın artık

1) Örneğin Pierre Loti'nin Azade'sinin genç bir Osmanlı erkeği olduğunu söyleyenler de var.

(2)Özellikle de Drakula'nın kadın kurbanını -ve tabii ki aşkını- takip ettiği ve onunla neredeyse sokakta yapılan bir sinema gösteriminde karşılaştığı sahne, sinemanın kültürel ve toplumsal olarak ifade ettikleri, özel / kamusal ayrımı, ev / sokak, kadın / erkek, içerisi / dışarı, altsınıf-üst sınıf karşılaşması, sanayi sonrası dönemin kent yaşamının doğuşu üzerine oldukça zengin düşünelere açık görünüyor. Bunun dışında Drakula'yı kötü kılan şeyin bir sınırı, Hristiyan Batı dünyasının sınırını tehdit edenlere, Türkler'e yani ötekilere karşı korumak için savaşırken en kıymetli aşkını kaybetmesidir

3)150 Years of Photo Journalism,
Hulton Deutsch Collection,
Könemann,1995.

4)Gazetelerin şu sıralar verdikleri neredeyse light-pornografik (sadece erotik kadın fotoğrafları pornografiye girmezdi tabii ama özel hayatların teşhiri daha pornografik) eklerin baskı kalitesini bakın bir de gazetelerin kendilerine.

5)Örneğin anti-emperyalist sömürü kuramları, ilerlemenin kaynağını [daha sonra göç dalgalarıyla içeri gelecek olan] dışarının, üçüncü dünyanın kaynaklarının sömürüsünde aradılar.

(6) Bildiğimiz kadarıyla Türkçede ilk kez Hayalet Gemi'nin bu sayısında yayınlanan Irigaray'a yönelik eleştiriler konusunda bkz. Toplum ve Bilim Dergisi, Kış 1997, GÜNAL A., Irigaray'ın bedensel simgeseli üzerinden feminizmde özselcilik tartışması. Ayrıca Hayalet Gemi'nin Mayıs/Haziran 1997 tarihli 36. sayısında Zeynep Direk'in Dip Saplantısı başlıklı yazısı da Irigaray'ın çinşiyet farklılığına bakışı konusunda açılımlar içermektedir.

(7) Son yıllarda çocukların cinsel istismarı Batılı ülkelerin en önemli gündemi. Filipinler gibi ülkelerde çocuk fahişeliğinin bir turizm ekonomisini ayakta tutmasına, pedofillerin akın akın bu ülkelerde tatil yapması neyse ne ama kendi evlerinde gerçekle yüzleşince durum başka. Özellikle politikacıların -yani ezici çoğunluğu erkek olan bir kitlenin- bu işin içinde olması cinsellik ve iktidar meselelerini daha açık terimlerle düşünmeye götürüyor insanı. Acaba zaten varolan birşey şimdi mi açığa çıkarılıyor yoksa artık kadınlarla eşitlenen batılı erkeklerin bir kısmı üstünlük ve baskıya dayalı bir cinselliği -ancak kendisini üstün ve ezici karşındakini de elinde bir oyuncak gibi hissederse sertleşebilen erkekliliği- kadınlarda daha az uygulayabilir hale gelince daha çok çocuklara mı yöneldiler? Yani artık güçleri onlara mı yetiyor? Peki bizim tinerici "çocuklarımız" aynı tür bir erkekliliği yaşamak için sokaktan bir oyuncak-kadın mı çekip alıyor?

iflah olamayacak bir hasta sayılır.

Sinema gerileyince video yeni bir teknoloji olarak karşımıza çıkar ama video sektörünü asıl ayakta tutan pornografidir. Neden islandığı gün gibi ortada olan koltuklarda kentin diğer yerlerinden gelenlerle birarada bulunmayı, bulaşmayı göze almadan pornografiye erişmenin en kolay yolu köşedeki videocuya biraz yüz kızartmaktır. Sonra pornografik dergiler: en iyi kalite baskı ve kağıda sahip (4), baskı teknolojilerinin ilerlemesi için gerekli sermaye birikimini en büyük hızla sağlayan sektör (poşete sokulmaları bir kez de bulaşma kavramı bağlamında düşünülmelidir). Şimdi internet, pornografinin hızlı gelişimine en büyük katkıda bulunduğu alanların yenisi olarak karşımızda. Foucault tarihte bir devrim yaptı çünkü modernliğin gelişmelerinin değil de bastırıldıklarının -akıl hastanesinin, hapisanenin, cinselliğin- tarihini içeriden (5) yazarak ilerlemeyi mümkün kılanın bastırma olduğunu gösterirken kültürün/uygarlığın içgüdülerimizi uygun şekilde bastırmaktan doğduğunu söyleyen Freud'un açtığı yollardan birinden gidip yeni bir yol açıyordu. Irigaray gibi feminist kuramcılar -özcülükle suçlansalar da (6)- örneğin Batı felsefesinin söyleminin de kadının bastırılması üzerine kurulu olduğunu söylüyorlar. Kısacası kadınlar bastırılanların tarihine kendilerini de ekliyorlar (ezilenlerin tarihine çoktan eklenmişlerdi ama sömürü söyleminin yerini modernleşme söylemine bırakmasıyla feminist felsefe de bir başka kanala girdi).

Başka bir bağlamda kadınların teknolojiyle ilişkisi hep sorgulanır. İyi araba kullanamazlar, teknik işleri başaramazlar vb. Sadece teknoloji de değil kültürle ilişkileri de sallantıdadır. Kadından şair olmaz, yaratıcı olmaz vs. Evet saçmalaktır ama doğruluk da içerir. Kadına yapmak, etmek, hayatın biyolojik işlevlerinden çıkmak o denli uzun süre yasak kalmıştır ki kendine dönük bir sessizlik dilini besler. Kendi içinden ancak bir çocuk çıkarabilir. Geriye kalan, içinde saklı durmak zorundadır. Cinsel arzusunu çıkarırsa orospu ya da histeriktir. İktidarı arzular diyelim: başarırsa hırslı bir şeytandır, başaramazsa kifayetsiz bir muhteris. İyi becerilmiş bir kadın hiçbir şey yapmaya ihtiyaç duymadan erkeğini bekler -bir tane bulduysa tabii-, kötü becerilmiş olanlar ise birtakım işlere kalkışır! Kadın yapmaktan o denli korkutulmuştur ki kabuğunun dışına çıktığında zedelenmemek için süslerinden sahte bir kabuk oluşturur; bakın ben yapmıyorum sadece oluyorum demek için. Bakın oyuna devam ediyorum, süsleniyorum ve her pazartesi rejime başlıyorum. Pazartesi rejimleri kentli kadınların kadın dergileri yoluyla yayılmış ortak kültürünün çok önemli bir parçasıdır. Her pazartesi yani çalışma haftası başlarken... Dışarıda çalışıyorsa "yapmanın" onu "olma" zorunluluklarından çıkarmadığını hatırlatmak için, evde çalışıyorsa "olmaktan" başka işi olmadığını hatırlatmak için (çünkü evde yapılan iş "yapılmış" sayılmaz). Yapıp etmekten çok olmakla tanımlanması teknoloji ve genelde hayat karşısındaki konumunu da belirler. Nesne olmaya erkeklerden daha kolay aday olur. Fahişelik de bunun bir parçasıdır.

Pornografi, Yunanca *porne* yani orospu kelimesinde türüyor, fahişeliğin kaydı gibi bir şey diyelim. Evet erkek fahişeler de var ama fahişelik kadınlarla özdeşleşmiş ve onlarla tanımlanmış birşey. Hatta milattan önce 10. yüzyıl Roma'sında pornokrasi denilen bir yönetim biçimi var: imparatoriçe Teodora ve kızlarının dönemindeki yönetime takılan ad bu. Sefih kadınların yönetimi. Sözün kısası pornografinin bir çok medya teknolojisinin önünde koşması tesadüf değil. Bir kez daha bastırılmış olan, ilerlemenin karanlık yüzünde bekliyor (7). Kadınların bastırılmışlığı, gönüllü ya da gönülsüz kölelikleri o karanlıkta yatıyor.

Plastik pembesi bedenler, barbi bebeklerin dünyasıyla sızıyor çocukların hayatına şimdilerde. Hepimiz anne olmuyorsak da şimdilik, hepimiz çocuk olduk ya da öyleyiz. Sadece çocukların olduğu bir dünya nasıl olurdu ve annelerin? Uzun süren yalnızlıklardan sonra topunu kaybetmiş bir haylaz geri dönerdi ve simitçi susam kırıntılarını takip eden güvercinleri küçümserdi. Bu ince belli geniş omuzlu kadınlar, bu hastane torbalı-koyu renk çoraplı kağıt helva yiyen kadınlar, kırmızı kurdalalı mavi kolyeli pembe çoraplı küçük kadınlar. Hava gibi su gibi vazgeçilmez kadınlar. Oyun parkları, iskeleler, bebek arabaları... Ağır kalçalarını sevgiyle sürüyen kadınlar. Ne çok çeşit güzeller, bir tek güzellik dayatanlara inat. Çocuk güzeller, yaşlı güzeller, kaslı güzeller, şişman güzeller, zayıf güzeller. Ne çok güzeller. Ne çok kadın, ne çok sonbahar; ince tül, kalın kabuk, kararsız mevsim.

Luce Irigaray'ın Ce sexe qui n'en est pas un (1977; 23-32) adlı eserinin aynı adı taşıyan bölümünden çeviren Nazlı Ökten. Bildiğimiz kadarıyla Türkçede yayınlanmış ilk Irigaray çevirisidir.

Irigaray'ın kullandığı sexe kelimesi kimi zaman cinsiyet kimi zaman cinsel organ ile karşılanmışsa da yazar kelimeyi kullanırken sürekli her iki anlamını da çağırılmaktadır. Belki de cinsiyet/cinsel organ diye çevirmek daha doğru olurdu.

Ayrıca Fransız dilinde "il " ve "elle" kadın ve erkek için üçüncü tekil şahıs ayrırken Türkçede böyle bir ayrımın olmayışından kaynaklanan bazı olası anlam kaymalarını engellemek için kimi zaman "il" ya da "elle" kadın ya da erkek olarak karşılanmıştır.

Dişil cinsellik her zaman eril parametrelerden yola çıkılarak düşünülmüştür. Freud'un ve daha birçoklarının cinsel olarak "normal" kadının dönüşümünün aşamaları ya da alternatifleri olarak sözünü ettikleri "erkeğe" klitoral etkenlik/"kadınca" vajinal edilgenlik karşıtlığı fazlasıyla eril cinsellik pratiklerinin icabı gibi görünmektedir. Çünkü hadim edilme kaygısı olmadığı sürece (oğlan çocuğu için) klitoris, masturbasyonu hoş ama küçük bir penis olarak kavranır ve yasaklanan el bu zevkin yerine yenisini koymak zorunda kaldığında vajina erkeklik organına bir "barınak" [logis] sağlayarak payını alır.

Kadının erojen bölgeleri de fallik organla mukayese kabul etmeyen bir klitoris-cinsel organ ya da birleşme esnasında penisin sürtüneceği ve sarmalanacağı bir delik-zarf olmaktan öteye gidemeyecektir: cinsel organ olmayan bir organ ya da kendi kendine dokunmak için kendi etrafına dönmüş bir erkeklik organı.

Bu tür bir cinsel ilişki kavrayışında kadın ve hazzı hakkında hiçbir şey söylenmez. Onun kaderi, (cinsel organ olarak) "eksiklik", "güçsüzlük" ve değerli olarak kabul gören tek cinsel organ olarak penise gıpta etmek olacaktır. Şu halde onu elde etmek için her yola başvuracaktır: bunu ona verebilecekmiş gibi duran baba-koca karşısındaki biraz kölece sevgisiyle, tercihen oğlan olacak bir çocuk-penis arzusuyla, yalnızca erkeklerle ayrılan ve bu nedenle de hep eril olan kültürel değerlere erişim yoluyla, vb. Kadın, arzusunu ancak sonunda erkeklik organının bir eşdeğerine sahip olma beklentisi olarak yaşayacaktır. Oysa, egemen fallik ekonomiden çıkmadığı sürece bu onun doyumundan oldukça uzaktır. Böylece, örneğin kadının öz-seviselliği [auto-érotisme] erkeğinkinden çok farklıdır. Erkeğin kendisine dokunmak için bir araca ihtiyacı vardır: eli, kadınlık organı, [konuşma] dili... Ve bu öz-sevisellik asgari bir etkinlik gerektirir. Kadın ise kendisine kendiliğinden ve bir aracıya, herşeyden önce etkenlik ve edilgenlik arasında olası bir eşitlik bozulmasına ihtiyaç duymadan dokunur. Kadın kendisine her zaman "dokunur"; bu ona yasaklanamaz çünkü cinsel organ, sürekli öpüşen iki dudaktan yapılmıştır. Böylece daha kendinde birbirine dokunan -ama bölünmeyen- iki tanedir.

Bu öz-seviselliğin gerilim noktası şiddetli bir zorla giriştir: iki dudağın mütecaviz bir penis tarafından ayrılması. Bu da kadının cinsellikten aldığı hazzı kaybetmemesi için ihtiyacı olan öz-sevgiden saptırır ve yoldan çıkarır. Eğer birleşme sırasında öz-sevisellik [hétéro-érotisme] arasındaki eklemlenmeyi sağlamak için vajina küçük oğlanın elinin -ve diğer başka şeylerin de- yerini almak zorunda ise -her türlü ötekiyle her karşılaşma ölüm anlamına geldiğinden- klasik cinsellik temsilinde kadın için öz-seviselliğin sürekliliği nasıl sağlanacaktır? Ürküntüyle kendi içine kapanmış savunmacı bir bekaretle nüfuza açık ve "delik" haline gelmiş organında kendi dokunuşunun hazzını artık tanımayan bir beden arasında yapılması olanaksız bir seçimle başbaşa bırakılmış olmayacak mıdır? Batı cinselliğinde sertleşmeye yönelik ayrıcalıklı -ve nasıl da kaygı verici- ilgi, bu cinselliği yöneten tahayyülün kadınsı olana ne'denli yabancı olduğunu kanıtlar. Burada büyük ölçüde erkekler arasındaki rekabetin dayattığı buyruklardan başka bir şey yoktur: en "güçlü", "en uzun süre dik duran", penisi en uzun, en kalın, en sert olan, hatta "en uzağa işeyendir" (oğlan çocukları arasında oynanan oyunu hatırlayın). Ya da erkeğin anneye ilişkisinin yönettiği sadomazojist "fantezileri düşünün: zorlama, içine girme, sahip olma arzusu, içinde oluşulan o karnın gizemi, döllemesinin, "kökeninin" sırrı. Aynı zamanda anneye kurulmuş olan, kuşkusuz rahim-içi ve aynı zamanda tarih-öncesi- çok eski bir bağlantıyı yeniden canlandırmak için kan akıtma arzusu-ihtiyacı.

Bu cinsel tahayyüde kadın, erkeğin hayallerini harekete geçirmek için az çok hoşnutluk verici bir destekten başka bir şey değildir. Bunu sağlayarak doyuma ulaşması mümkün ve hatta kesindir. Ama bu, herşeyden önce bedeninin kendisine ait olmayan bir arzuya mazojistce fahişelik yapmasıdır; bu da onu kendisine ayrılan, erkeğe bağımlılık halinde bırakır. Ne istediğini bilmediğinden herşeye hazırdır; hatta erkeğin onu hazzının uygulama "nesnesi" olarak "almasını"

Herşeyi saymaya,
herşeyi birimlerle
numaralandırmaya
, herşeyin
dökümünü teker
teker yapmaya
kalkışan bir
kültürde kadının
temsil ettiği gizem
buradan
kaynaklanır. Ne
birdir ne ikidir.
Kesin olarak ne bir
kişi ne de iki kişi
olduğu
söylenebilir.
Yeterli tüm
tanımlara direnir.
Ve bir olmayan
cinsel organı
olmayan cinsel
organ sayılır.
Görülebilir ve
morfolojik olarak
tanımlanabilir (bu
tanım
sertleşmeden
sönmeye geçerken
bazı sorunlar
içerse de) tek
cinsel organın,
penisin negatifi,
ters yüzü, zıddı.

yine talep eder. Şu halde neyi arzuladığını söylemeyecektir. Zaten bilmiyordur, ya da artık bilmiyordur. Zaten Freud'un da itiraf ettiği gibi, küçük kızın cinsel hayatının başları o denli "karanlık"tır ve "aydınlanması için o kadar çok yıl geçer ki" kadın cinselliğinin ne olduğuna dair birkaç ipucunu verebilecek bilmem hangi uygarlığın hangi tarihin izlerini, en arkaik uygarlığın kalıntılarını bulmak için toprağı çok derinlerinden deşmek gerekecektir. Bu çok eski uygarlığın alfabeti, dili kuşkusuz aynı olmayacaktır. Kadının arzusu erkeğinkiyle aynı dili konuşmayacaktır ve üzeri Yunanlılardan beri Batı'ya egemen olan mantıkla örtülmüş olacaktır.

Bu mantıkta bakışın baskın çıkması ve biçimin ayrımcılığı, biçimin bireyselleşmesi dişil erotizme özellikle yabancıdır. Kadın bakıştan çok dokunuşla doyuma ulaşır ve baskın bir bakış ekonomisine girişi onu bir kez daha edilgenliğe çağırır: bakılacak güzel bir nesne olacaktır. Bedeni böyle erotik hale getirilir ve "özne"nin itkilerini heyecana getirmek için teşhir ve utangaç bir geri çekilme gibi bir çifte harekete çağılırken kadınlık organı görülecek hiçbir şey olmamasının [ya da görünenin hiç olmasının Ç.N] dehşetini temsil eder. Bu temsil ve arzu sistematığı içinde bir kusurdur. Bakışsever amaç açısından o bir deliktir. Görülecek hiçbir şeyi olmayanın böylesi bir temsil sahnesinden dışlanması, inkar edilmesi daha Yunan heykeltçiliğinde itiraf edilir. Kadınlık organı yoktur o kadar: maskelenmiştir, yangından dikilmiştir.

Görülecek bir şey olmayan bu organın kendine has biçimi de yoktur. Ve eğer kadın tam da cinsel organının biçiminin kendi kendisine sürekli olarak dokunmasını sağlayan bu eksikliğiyle doyuma ulaşıyorsa bu doyum fallus-biçimliliğe ayrıcalık tanıyan bir uygarlık tarafından inkar edilmektedir. Tanımlanabilir tek biçime verilen değer, kadınsı öz-sevimsellikte söz konusu olanı engellemektedir. Biçimin, bireyin, cinsel organın, özel ismin, özel anlamın bir... kadını, kendisine dokunana ayırım yapmadan sürekli olarak kendi kendisiyle temas halinde tutan bu en az iki (dudağın) dokunuşu ayırarak ve bölerek yerini alır.

Herşeyi saymaya, herşeyi birimlerle numaralandırmaya, herşeyin dökümünü teker teker yapmaya kalkışan bir kültürde kadının temsil ettiği gizem buradan kaynaklanır. Ne birdir ne ikidir. Kesin olarak ne bir kişi ne de iki kişi olduğu söylenebilir. Yeterli tüm tanımlara direnir. Ve bir olmayan cinsel organı olmayan cinsel organ sayılır. Görülebilir ve morfolojik olarak tanımlanabilir (bu tanım sertleşmeden sönmeye geçerken bazı sorunlar içerse de) tek cinsel organın, penisin negatifi, ters yüzü, zıddı.

Ancak bu "biçimin" "kalınlığı", hacim olarak kat kat açılması, daha büyük ya da daha küçük hale gelmesi ve bu hale geldiği zaman aralıklarının sırrı kadınsı olanda gizlidir. Bilmeden. Ve ondan erkeğin arzusunu beslemesi, canlandırması istenirken, bunun kendi arzusunun değeri açısından ne demek olduğu vurgulanmaz. Zaten bu arzuyu, en azından açıkça, tanımaz. Ama gücü ve sürekliliği ondan beklenen tüm "kadınsılık" maskaralıklarını [ya da maskeli balosunu Ç.N] beslemeye açtır.

Kadının elinde kalanın, karşısında sezme, dokunma iştahını dolu dizgin bıraktığı çocuk olduğu doğrudur; meğer ki son derece takıntılı bir uygarlığın dokunma tabusuyla yabancılaşıp bu iştahı kaybetmemiş olsun. Yoksa hazzı, karşılaştığı hayal kırıklıklarının telafisini bulmak ve oyalanmak için çok sık cinsel ilişkiye başvuracaktır. Böylelikle bastırılmış bir kadın cinselliğinin yetersizliğinin yerini annelik dolduracaktır. Kadın ve erkek birbirini ancak çocuğun temsil ettiği aracıyla mı okşayacaktır? Tercihen de bir oğlan çocuğu. Oğluyla özdeşleşen erkek annesi tarafından el üstünde tutulmanın hazzını yaşayacaktır; kadın vücudunun o parçasını, bebek-penis-kitorisini okşayıp pohpohlayarak kendi kendisine dokunacaktır.

Bunun aşk üçgeni için ne getirdiği açıktır. Ancak Oedipusçu yasak kadın ve erkeğin arzularının birbirine yabancı olmasından dolayı cinsel ilişkinin uygulanmadığı bir kültürde ortaya dikildiğinde biraz biçimsel ve yapma -yine de babaların otoriter söylemini sürdürmenin aracı olan- bir yasaya benzemektedir. Kadın ve erkek birbirleriyle bazı yollarla kavuşmaya çalışmak zorundadır: arkaik olanı annenin bedeniyile varolan hassas ilişkidir; bugün ise babanın yasasının etken ya da edilgen biçimde ertelenmesidir. Regresif duygusal davranışlar, cinsellik konusunda çok soyut söz alışverişleri onun yanından sürülmemek içindir.: anne ve baba çiftin işleyişine tahakküm eder ama toplumsal roller olarak iş bölümü sevişmelerini engeller. Üretirler ya da ürerler. Boş zamanlarını nasıl kullanacaklarını pek bilemezler. Az boş zamanları vardır zaten daha fazlasını istemezler. Çünkü ne yapacaklardır ki? Aşkın kaynağının yerini alacak ne icat edilebilir ki? Yine de...

Bastırılmış olan kadınsı tahayyüle geri dönülebilir mi? Kadının bir cinsel organı [cinsiyeti Ç.N]

yoktur. En azından iki tane vardır ama bunu iki tane birle özdeşleştiremeyiz. Daha fazlası vardır. Her zaman en azından çift olan cinselliği çoğuldur. Şimdi kültürün olmak istediği gibi mi? Şimdi metinler yazılabilir mi? Hangi sansürden çıktıkları bilinmeden? Aslında kadının hazzı, örneğin klitoral etkenlikle vajinal edilgenlik arasında seçim yapmak zorunda değildir. Vajinal okşayışın hazzı, klitoral okşayışının yerini almak durumunda değildir. Birbirlerinin yerini almadan kadının doyumunu için yarışır. Tabii başkaları da vardır... Göğüslerin okşanması, vulvaya dokunmak, dudakların yarı açıklığı, vajinanın arka iç yüzeyine uygulanan baskı, döl yatağı girişinin hafifçe okşanması, vb. Bunlar kadınlara özgü hazlardan sadece birkaçıdır. Hayal edildiği şekliyle cinsel farklılıkta pek az kabul görürler. Ya da hayal bile edilmez: öteki cinsel organ varolan tek cinsel organın vazgeçilmez tamamlayıcısıdır [ya da öteki cinsiyet varolan cinsiyetir vazgeçilmez tamamlayıcısıdır Ç.N].

Oysa kadının neredeyse her yerinde cinsel organları vardır. Aşağı yukarı her yerinden doyuma ulaşır. Tüm bedeninin isteriyle ilgili kılınmasından söz etmeden, haz coğrafyasının karmaşık, incelikli farklılıkları içinde... aynı üzerine fazlasıyla odaklanmış bir muhayyilede hayal edildiğinden çok daha farklılaşmış, çeşitli olduğunu söyleyebiliriz.

Kendinde sonsuza dek başkadır. Anlaşılmaz, heyecanlı, kaprisli, tuhaf olduğunun söylenmesi kuşkusuz bundandır. Erkeğin hiçbir anlam tutarlılığı bulamadığı dilinde oradan oraya atlaması da cabası. Aklın mantığı için biraz deli, önceden hazırlanmış kalıplarla, zaten hazır bir kodla dinleyenler için kulak tırmalayan çelişkili sözler. Çünkü kadın, sözlerinde de her zaman -en azından cesaret ettiği- kendisine dokunur. Bir gevezelikten, bir ünlemden, yarım bir itiraftan, havada bırakılmış bir cümleden güçlülük uzaklaşır.... Geri geldiğinde bu, başka bir yere gitmek içindir. Başka bir haz ya da acı noktasına. Sürekli örülme, kelimelerle öpüşme halinde olan ama aynı zamanda orada sabitlenmemek için, donup kalmamak için kendini kurtaran "bir başka anlam" olarak bir başka kulakla dinlemek gerekir onu. Çünkü bunu eğer "o" söylüyorsa söylemek istediğiyle aynı şey değildir. Zaten hiçbir şeyle aynı değildir, daha çok andırır. (Ona) değinir [değer, dokunur Ç.N]. Ve bu bitişiklikten fazla uzaklaştığında keser ve "sıfır"dan başlar: cinsel organı-bedeninden.

Kendinde
sonsuz dek
başkadır.
Anlaşılmaz,
heyecanlı,
kaprisli, tuhaf
olduğunun
söylenmesi
kuşkusuz
bundandır.
Erkeğin hiçbir
anlam tutarlılığı
bulamadığı
dilinde oradan
oraya atlaması
da cabası. Aklın
mantığı için
biraz deli,
önceden
hazırlanmış
kalıplarla, zaten
hazır bir kodla
dinleyenler için
kulak tırmalayan
çelişkili sözler.

O halde kadınları söylemek istedikleri şeyin kesin tanımında tuzağa düşürmek, açık olmaları için kendilerini tekrarlatmak boşunadır, zaten onları içine koymak istediğiniz söylem makinasının dışındadırlar. Kendilerine dönüktürler. Bunu sizin kendinize döndüğünüz gibi anlamamak gerekir. Sizin sahip olduğunuz, belki onlarda da olduğunu varsaydığınız içsellige sahip değildirler. Kendilerine, yani sessiz, çoğul, dağınık sezginin mahremiyetine. Ve onlara ısrarla ne düşündüklerini sorarsanız, tek bir cevap verebilirler: hiç. Herşeyi.

Ve böylece arzuladıkları kesinlikle hiçtir ve aynı zamanda herşeydir. Onlara verdiğiniz, ödünç verdiğiniz o birden -örneğin cinsel organdan- her zaman daha fazla ve daha başka birşey. Bu sizi bütünüyle yutacak bir ağgözlülük, bir tür doymak bilmez açıklık olarak yorumlanır ve şüpheyle karşılanır. O halde bir tasarımın çizgiselliğini yoldan çıkaran, bir arzunun nesne-hedefini yıpratır, tek bir doyumda odaklanmayı bozan, tek bir söyleme sadakatini alt üst eden başka bir tür ekonomi söz konusudur...

Kadınısı arzunun ve dilin bu çoğulluğu tecavüze uğramış bir cinselliğin kopmuş parçaları, dağınık kalıntıları olarak mı anlaşılmalı? İnkâr mı? Bu basitçe cevaplanamayacak bir sorudur. Kadınısı bir tahayyülün reddi, dışlanması kuşkusuz kadını, kendisini ancak parçalar halinde, egemen bir ideolojinin, (eril) "öznenin" kendisini yansıtmak, çoğaltmak için edindiği bir aynanın az yapılmış kenarlarında, atık ya da fazlalık olarak anlama konumunda bırakır. "Kadınısılık" rolü zaten bu eril kurguyla saptanır ve kendisini ancak gizlice, saklanarak, endişeli ve suçlu bir şekilde toparlayacaktır.

Ama eğer kadınısı tahayyül, açılırsa, kendisini birleşmekten aciz parçalar, atıklardan başka bir şekilde ortaya koyabilirse kendini bir evren biçimi altında mı temsil ederdi? Yüzeyden çok hacim mi olurdu? Hayır. Meğer ki yine anneliğin kadınlığa önceliği olarak görülmesin. Zaten fallik bir anneliğin. Değerli ürününün kıskanç mülkiyetine kapanmış. Üretici bir fazlanın değerini biçmek için erkekle rekabet eden. Bu güç yarışında kadın kendi doyumunun tekilliğini kaybeder. Kendini hacim olarak kapatmak için dudaklarının dikişsizliğinden gelen hazzından vazgeçiyor: kuşkusuz anne ama bakire, mitolojilerin ona çok uzun süreden bu yana verdikleri rol. Kendi suç ortaklığıyla cinsel iktidarsızlığa indirgenmekle birlikte ona belli bir toplumsal güç veren rol.

O halde bir kadın için kendini bulmak, hazlarından hiçbirini bir başkası için feda etmeme, özellikle hiçbir şeyle özdeşleşmeme, hiçbir zaman sadece bir olmama olasılığında başka bir anlama gelemez. Hiçbir sınırın saptanamayacağı genişleme halindeki evren türleri; ama yine de tutarsız

Çünkü kadın geleneksel olarak erkek için kullanım değeri, erkekler arası mübadele değeridir. Yani meta. Bu da onları bedeli çalışmaları ve "öznelerin", işçi, tüccar, tüketicilerin onlara duyduğu ihtiyaç-arzu ölçüsünde belirlenecek olan maddenin bekçisi kılar. Kadınlar fallik olarak babaları, kocaları, muhabbet tellallarınca damgalanmışlardır. Cinsel ticarett e değerlerine karar veren şey, bu damgadır. Kadın hiçbir zaman iki erkek arasındaki az ya da çok rekabete dayalı mübadelenin -toprak ananın mülkiyeti de dahil- yeri olmaktan öteye gitmeyecektir.

değiller. Ne de çocuğun, erojen bölgelerin fallusun üstünlüğü altında birleşmeyi beledikleri çokbiçimli o sapkınlığı.

Kadın her zaman çoğul kalacaktır ama dağılmaya karşı korunmuştur çünkü öteki zaten onun içindedir ve öz-sevisel olarak ona aşınadır. Bu, ona sahip olduğu, onu kendi mülkiyetine indirmediği anlamına gelmez. Özellik, mülkiyet, kuşkusuz kadını olana oldukça yabancıdır. En azından cinsel olarak. Ama yakın olan değil. Öyle yakın ki her türlü kimlik ayrımı olanaksız hale gelir. Yani her türlü mülkiyet. Kadın, kendisine sahip olamayacağı, el koyamayacağı kadar yakın olandan doyuma ulaşır. Biri diğeniyle özdeşleşmeden kendisini sürekli olarak ötekiyle değiş tokuş yapar. Bu yürürlükteki her ekonomi için sorun yaratır. Kadının doyumu, ötekinin içinden, ötekenden geçerken sürekli artarak hesaplarını geri dönülmez biçimde alt üst eder.

Ama kadının kadın olarak doyuma ulaştığı yere gelmesi için kendisi üzerinde etki eden çeşitli bastırma sistemlerinin çözümülemesi aracılığıyla uzun bir yol katetmesi gerekir. Yalnızca haz çözümüne başvurmaya kalkmak kendi doyumunun bir toplumsal pratiğin yeniden katedilmesi olarak gerektirdiğinden mahrum kalma tehlikesini taşır.

Çünkü kadın geleneksel olarak erkek için kullanım değeri, erkekler arası mübadele değeridir. Yani meta. Bu da onları bedeli çalışmaları ve "öznelerin", işçi, tüccar, tüketicilerin onlara duyduğu ihtiyaç-arzu ölçüsünde belirlenecek olan maddenin bekçisi kılar. Kadınlar fallik olarak babaları, kocaları, muhabbet tellallarınca damgalanmışlardır. Cinsel ticarett e değerlerine karar veren şey, bu damgadır. Kadın hiçbir zaman iki erkek arasındaki az ya da çok rekabete dayalı mübadelenin -toprak ananın mülkiyeti de dahil- yeri olmaktan öteye gitmeyecektir.

Bu işem nesnesi kurulu ticarett e çıkmadan nasıl haz hakkı iddia edebilir? Bu meta, diğ er metayla piyasada saldırgan bir kıskançlıktan başka nasıl bir ilişki kurabilir? Tüketicide bereketli toprağının kaybolduğu kaygısını uyandırmadan nasıl kendinden doyuma ulaşabilir? Kadının arzusunun "özel" terimleriyle tanımlanabilen bu hiçle mübadele nasıl olur da daha anlamlı bir söylemle ve görünürde daha elle tutulur bir değerler sistemiyle hemen örtülmeden katıksız aldatmaca, delilik olarak gözükmez?

Bir kadının evrimi ne denli radikal olursa olsun kadının arzusunun özgürleştirmeye yetmeyecektir. Ve Marxizm bunun önemini açığa çıkarmışsa bile bugüne dek hiçbir siyasal kurum ya da pratik bu tarihsel sorunu yeterince değerlendirmemiştir. Ama kesin konuşmak gerekirse kadınlar bir sınıf oluşturmazlar ve birçok sınıfa yayılmış olmaları siyasal mücadelelerini karmaşık, hak iddialarını bazen çelişkili kılar.

Yine de kendilerini ezen, kullanan, onlar kazançlı çıkmadan onları paraya çeviren bir kültür tarafından boyun eğdirilmelerinden -o kültüre boyun eğmelerinden- kaynaklanan az gelişmişlik koşulları bakidir. Kazandıkları tek yer, mazoşist hazzın, ev-içi emeğin ve yeniden üretimin neredeyse tekelidir. Köle gücü mü? Bu hiç de az değildir. Çünkü haz konusunda efendi illa da iyi hizmet görmez. O halde özellikle de cinsel ekonomide ilişkiyi tersine çevirmek istenir bir hedef gibi görünmemektedir.

Eğer kadınlar öz-seviselliklerini, eş-cinselliklerini korumak ve geliştirmek zorundalarsa karşı-cinsel ilişkiden vazgeçmek geleneksel olarak onların olan gücün çıkarılıp alınmasına karşılık gelme tehlikesini taşımaz mı? Kendi iradeleriyle yeni hapisaneler, yeni manastırlar mı inşa edecekler? Taktik olarak grev yapmaları, özellikle sözle arzularını savunmayı öğrene kadar erkeklerden uzak durmaları, onları rakip metalar konumuna getiren erkeklerin buyurgan seçimlerinden uzak, başka kadınların sevgisini keşfetmeleri, kabul görmelerini sağlayan bir toplumsal statü oluşturmaları, fahişelik koşullarından çıkmak için hayatlarını kazanmaları...tüm bunlar kuşkusuz mübadele piyasasındaki proleterleşmelerinden çıkışlarının vazgeçilmez aşamalarıdır. Ama eğer tasarıları yalnızca şeylerin düzenini tersine çevirmekse -bunun mümkün olduğunu varsayalım...- tarih sonuçta yine aynı yere gelecektir. Fallokratizme. Ne cinsleri/cinsel organları ne tahayyülleri, ne de dilleri orada (yeniden) yer bulamayacaktır.

Animanın (tıpkı gölge gibi) yardım sever ve zarar verici (ya da olumsuz) olmak üzere iki görünüşü vardır. Yukarıda, Orphee'den bir sahne (Cocteau'nun Orpheus mitinden uyarladığı filmi): Kadın, (karanlık "yeraltıdünyası"nın varlıklarınca götürülen) Orpheus'u kötü kaderine terk ettiği için öldürücü bir anima olarak görülebilir.

yeterlilik, doğaya duyarlık ve -sonuncusu ama en az önemli olanı değildir- bilinçdışıyla ilişkisi gibi bir erkeğin ruhundaki, bütün dışıl psikolojik eğilimlerin bir kişileştirmesidir. Eski zamanlarda rahibelerin (Grek Sibylla'ları gibi) tanrısal istenci kavrayıp tanrılarla bağlantı kurmaları sırf şans işi değildir.

Animanın, bir erkeğin ruhundaki içsel bir figür olarak nasıl deneyimlendiğinin özellikle iyi bir örneği Eskimolar ve diğer arktik kabileler arasındaki büyücü hekimlerde ve kahinlerde (şamanlar) görülür. Bunlardan bazıları -onların "hayalet ülkeyle" (yani bizim bilinçdışı dediğimiz şeyle) bağlantı kurmalarını mümkün kılan- içlerindeki dışıl yanı açığa göstermek için kadın giysileri bile giyerler ya da giysilerinin üzerinde resmedilmiş kadın göğüsleri vardır.

Bir rivayete göre, genç bir adam yaşlı bir şaman tarafından karda açılmış bir deliğe gömülerek eritiriliyormuş. Adam [kendinden geçip] bir dalgınlık ve bitkinlik haline girmiş. Bu koma durumu içindeyken, aniden, ışık saçan bir kadın görmüş. Kadın adama bilmesi gereken her şeyi öğretmiş ve sonra onun koruyucu ruhu olarak, dünyanın ötesindeki güçlerle onu bağlantıya geçirerek zor mesleğini icra etmesinde yardımcı olmuş. Böyle bir deneyim, bir erkeğin bilinçdışının kişileştirmesi olarak **animayı** gösterir.

Bir erkeğin **animasının** karakteri bireysel tezahürü içinde, prensip olarak annesi tarafından biçimlendirilir. Eğer üzerinde annesinin olumsuz etkilerini hissederse, animası kendisini sıklıkla çabuk öfkelenirlik, moral bozukluğu, şüphe, güvensizlik ve alınganlık içinde dışavuracaktır. (Ama kendisine yönelik olumsuz saldırılarla başa çıkabilirse, erkekliğini

*Man and his Symbols (Arkana Book) adlı kitabın The Process of Individuation bölümünden Ergun Kocabıyık ve Şeyda Odabaş Türkçeleştirdi.

sağlamlaştırmaya da yarayabilirler.) Böyle bir adamın ruhu içinde olumsuz anne-anima figürü şu temayı sonsuza kadar tekrar edecektir: "Ben bir hiçim. Hiç bir şeyin anlamı yok. Başkaları için farklı, ama benim için... hiçbir şeyden zevk almıyorum." Bu 'anima karamsarlığı' bir tür donukluğa, hastalık, iktidarsızlık, ya da kaza geçirme korkusuna sebep olur. Bütün bir hayat kederli ve boğucu bir hal alır. Böylesi karamsar ruh hali kişiyi intihara bile sürükleyebilir, ki bu durumda anima bir ölüm demonu olur. Cocteau'nun filmi Orphee'de bu roldedir.

Yukarıdaki 1930 yapımı Alman filmi Mavi Melek'e ait dört sahne, tutucu bir profesörün açıkça olumsuz bir anima figürü olan bir kabare şarkıcısına çılgınca aşık olmasına aittir. Kız profesörü yumuşatmak için cazibesini kullanır, hatta onu kabaredeki gösterisinde bir soyтары haline sokar.

Fransızlar böyle bir anima figürüne femme fatale derir. (Bu karanlık animanın daha yumuşak bir türü Mozart'ın *Sihirli Flüt* isimli eserinde Gecenin Kraliçesi şeklinde kişileştirilmiştir.) Greklerin Siren'leri ya da Almanların Lorelei'si de animanın bu tehlikeli yanının kişileştirmeleridir, ki anima bu biçim içinde yıkıcı bir yanılsamayı simgeler. Aşağıdaki Sibirya masalı böyle yıkıcı bir animanın davranış biçimini örneklemektedir:

Bir gün, yalnız bir avcı, nehrin karşı yakasındaki ormandan çıkan güzel bir kadın görmüş. Kadın ona el sallamış ve şu şarkıyı söylemiş:

Ah, gel yalnız avcı akşam karanlığının dinginliğine.

Gel, gel! Özledim seni, özledim seni!

Gel de bir sarılayım sana, bir sarılayım!

Gel, gel! Yuvam şuracıkta, yuvam şuracıkta

Gel yalnız avcı; gel, akşam karanlığının dinginliğine

Adam giysilerini çıkarıp atmış ve nehrin karşı tarafına yüzmüş, ama kadın aniden bir baykuşa dönüşüp alaycı kahkahalar atarak uçmuş gitmiş. Adam elbiselerine ulaşmak için gerisin geriye yüzmeye çalışırken nehrin soğuk sularında boğulmuş.

Bu masalda anima, aşkın, mutluluğun ve ana sıcaklığının (masaldaki kadının yuvası) gerçekdışı hayalini –erkekleri gerçeklikten uzaklaşmaya cezbeden bir hayali simgeler. Avcı boğulur çünkü gerçekleştirilemeyecek bir fantezinin peşinden koşmuştur.

Bir erkeğin açığa vurulabilen kişiliğindeki olumsuz animanın başka bir yönü, her şeyi aşağılayan bu kişi tarafından sarf edilen huysuz, zehirli, kadınsı sözlerdedir. Bu tür sözler daima gerçeğin bayağı bir çarpıtmasını içerir ve bunlar kolayca fark edilemez bir tarzda yıkıcıdır. Her yerde (Doğu'da ona verilen isimle) 'zehirli genç kız'ın görüldüğü efsaneler vardır. Birlikte oldukları ilk gece, bedeninde gizlenmiş silahlarıyla ya da gizli bir zehirle sevgilisini öldüren güzel bir yaratıktır. Bu görünüş içindeki anima, kendi doğasının bazı esrarengiz yanları olduğu kadar soğuk ve kayıtsızdır ve Avrupa'da sık sık cadı inancıyla gönümüze kadar aktarılmıştır.

Öte yandan, bir erkeğin annesiyle yaşadıkları olumluysa, bu animasını da tipik fakat farklı şekillerde etkileyebilir, yani sonuçta ya kadınsı olur ya da kadınlar tarafından rahatsız edilir ve bu yüzden hayatın zorluklarının üstesinden gelemez. Bu tür bir anima, erkekleri aşırı duygusal ya da yaşlı kadınlar kadar alıngan ya da peri masallarının kendini otuz yatak altında kalmış bir bezelye tanesi gibi hisseden prensesleri kadar içli yapabilir. Olumsuz animanın çok daha örtük bir tezahürü bazı peri masallarındaki taliplerinden bir dizi

Anima, örneğin, bir erkeğin evlenmek için doğru partneri bulabilmesinden sorumludur. Bunun kadar önemli bir başka işleve de sahiptir: İnsan, mantığı ile bilinçdışında gizlenen şeyleri idrak edemediğinde, anima bunları ortaya çıkarmasına ve incelemesine yardımcı olur. Daha önemlisi anima, insanın zihnini, doğru içsel değerlerle dengeleme ve böylece daha engin içsel derinliklere kapı açma görevini üstlenir. Bu, içsel bir radyonun, ilgisiz şeyleri dışarıda bırakan fakat Büyük Adam'ın sesinin duyulmasına izin veren belli bir dalga boyuna ayarlanması gibidir.

bilmeceyi yanıtlamalarını isteyen ya da muhtemelen kaçıp saklanmalarını isteyen bir prenses şeklinde görülür. Talipler sorulara yanıt veremezlerse, ya da peri onları bulursa, ölmeleri gerekir ve peri her zaman kazanır. Bu kılık içindeki **animalar** erkekleri yıkıcı bir zeka oyununa sürüklerler. Bir erkeği hayatla ve onun gerçekleriyle temasa geçmekten alı koyan nörotik sözde entelektüel diyaloglardaki bu anima hilesinin etkisinin farkına varabiliriz. Yaşayamadığı hayat hakkında çok fazla düşünür ve bütün kendiliğindenliğini ve içten duygularını yitirir.

Animanın en sık görülen tezahürü erotik fantezi biçimini alır. Erkekler, izlenen filmler ve striptiz gösterileri ya da pornografik gereçler üstüne kurulu hayallerle fantezilerini beslemeye sürüklenebilirler. Bir erkek ancak duygusal ilişkilerini yeterince geliştiremediği zaman- hayata yönelik duygusal durumu çocuksu kaldığı zaman, **animanın** bu kaba, ilkel yanını zorlayıcı olur.

Animanın bütün bu yönleri, **gölgede** gözlemediğimiz aynı eğilime sahiptirler: Yani, öyle şekilde tasarlanabilirler ki, erkeğe belli bir kadının özellikleri olarak görünürler. Erkeğin, bir kadını ilk gördüğünde ona ansızın aşık olmasına ve bu kadının o olduğunu bilmesine sebep olan şey **animanın** varlığıdır. Böyle bir durumda, erkek bu kadını çok uzun zamandır ve yakından tanıyor olduğu hissine kapılır; ve ona öyle umutsuzca aşık olur ki, dışarıdan bakanlara bu bütünüyle delilik olarak görünür. "Peri gibi" karaktere sahip olan kadınlar, bu tür **anima** projeksiyonlarını özellikle çekerler, çünkü erkekler böylesine büyüleyici şekilde belirsiz olan bir yaratığa neredeyse her türlü niteliği atfeder, ve böylece onun etrafında fanteziler örmeye devam ederler.

Animanın, bir aşk ilişkisi gibi ani ve tutkulu bir formda yükselmesi/harekete geçmesi, bir erkeğin evliliğine büyük oranda zarar verebilir ve türlü zorluklar eşliğinde "insan üçgeni" denilen olaya kadar gidebilir. Böyle bir oyuna katlanılabilir bir çözüm, ancak **anima** bir içsel güç olarak kabul edilirse bulunabilir. Bilinçdışının böyle bir karmaşayı gündeme getirmesinin gizli amacı, insanı geliştirmeye, ve bilinçdışı kişiliğinin daha fazla farkına vararak ve onu gerçek hayatına taşıyarak, kendini olgunlaştırmasıdır.

Animanın olumsuz tarafları hakkında yeterince konuştum. Bir bu kadar da önemli olumlu yönleri vardır. **Anima**, örneğin, bir erkeğin evlenmek için doğru partneri bulabilmesinden sorumludur. Bunun kadar önemli bir başka işleve de sahiptir: İnsan, mantığı ile bilinçdışında gizlenen şeyleri idrak edemediğinde, **anima** bunları ortaya çıkarmasına ve incelemesine yardımcı olur. Daha önemlisi **anima**, insanın zihnini, doğru içsel değerlerle dengeleme ve böylece daha engin içsel derinliklere kapı açma görevini üstlenir. Bu, içsel bir radyonun, ilgisiz şeyleri dışarıda bırakan fakat Büyük Adam'ın sesinin duyulmasına izin veren belli bir dalga boyuna ayarlanması gibidir. Bu içsel 'radyo' sesini tanıma sırasında, **anima** iç dünya ve kişinin 'kendisi' için bir rehber veya arabulucu rolü üstlenir. **Animanın**, daha önce açıkladığım, Şamanların eriştime ayını örneğinde belirmesi de böyledir; bu Dante'nin Cennet'indeki Beatrice'nin ve hatta daha yüce ve ruhani bir yaşama götürmek için **Golden Ass**'in yazarı Apuleus'un rüyasına giren tanrıça Isis'in rolüdür.

45 yaşındaki bir terapistin gördüğü rüya, **animanın** nasıl bir içsel yol gösterici olabileceğini açıklamaya yardım edebilir. Rüyaı görmeden önceki gece yatarken, hayata bir kilisenin desteği olmadan tek başına katlanmanın zor olduğunu düşündü. Kendini, bir kurumun anne sıcaklığındaki kucaklayışıyla korunan insanlara imrenirken buldu. (Bir Protestan olarak doğmuştu fakat dinle hiçbir şekilde bir ilişkisi yoktu.) Rüyası şuydu:

İnsanlarla dolu eski bir kilisenin koridorundayım. Annem ve karımla birlikte, koridorun sonunda fazladan konulmuş gibi görünen sıralarda oturuyorum.

Kudas ayinini bir rahip olarak kutsamam gerekiyor, ve elimde büyük bir Kudas kitabı tutmaktayım; veya bir dua kitabı ya da şiir antolojisi. Bu kitab bana tanıdık değil ve doğru metni bulamıyorum. Çok heyecanlıyım, çünkü az sonra başlamam gerekiyor; üstüne üstlük, annem ve karım önemsiz şeylerden çene çalarak beni rahatsız ediyorlar. Org susuyor, ve herkes beni bekliyor, ben de kararlı bir şekilde ayağa kalkıp, arkamda

Birinci evre en iyi biçimde, saf içgüdüsel ve biyolojik bağlantıları temsil ettiğinden dolayı Havva figürüyle sembolize edilebilir. İkincisi Faust'un Helen'inde görülebilir: Helen, romantik ve estetik olmasına rağmen hala seksüel öğelerle tanımlanan seviyeyi canlandırır. Üçüncüsü, örneğin, Bakire Meryem -aşkı (eros) ruhani adanmanın yüceliğine çıkaran figür- ile temsil edilir. Dördüncü tür, Sapientia'yla; en kutsal ve en saftan bile üstün gelen akılla sembolize edilir.

diz çökmüş rahibelerden birine, bana Kudas kitabını vermesini söylüyorum- itaatkar bir edayla dediğimi yapıyor. Sonra, bir tür zangoç gibi, aynı rahibe, arkamda solda biryerlerde kalan mihraba kadar önümden yürüyerek bana eşlik ediyor; oraya bir yan koridordan ulaşıyor gibiyiz. Kudas kitabı resimlerle dolu bir defter, 3 fit uzunluğunda ve bir fit genişliğinde bir pano gibi, ve üzerinde, kolonlar halinde; yan yana antik resimlerle dolu bir metin var.

Ben başlamadan önce, rahibenin Aşai Rabbi'nin bir bölümünü okuması gerekiyordu, ve ben hala metindeki doğru yeri bulamamıştım. Rahibe 15 numara olduğunu söyledi, fakat rakamlar net değil, onu bulamıyorum. Buna rağmen, kararlılıkla önümdeki topluluğa dönüyorum, ve bu anda, yorumlayıp yorumlayamayacağımı bilmediğim 15 numarayı buluyorum (panoda,sonuncunun yanındaki). Her şeye rağmen denemek istiyorum. Uyanıyorum.

Bu rüya, sembolik bir şekilde, rüya sahibinin bir gece önceki düşüncelerine, bilinçdışının verdiği cevabı ifade ediyor. Bilinçdışı şunu diyordu: "Sen kendi içsel kilisende bir rahip olmalısın -ruhunun kilisesinde." Böylece, rüya, rüyayı görenin bir kurumun yardımcı desteğine sahip olduğunu, bir kiliseye -dışsal bir kilise değil fakat kendi ruhunda var olan kiliseye-dahil olduğunu gösterir.

İnsanlar (tüm psikik özellikleri) ondan rahip olarak görev yapmasını ve Kudas'ı onun kutsamasını istiyorlar. Rüyada, Kudas kitabı gerçeğinden çok farklı olduğu için, bahsi geçen Kudas gerçek bir Kudas olamaz. Öyle görünüyor ki, Kudas fikri, bir sembol olarak kullanılmış, ve bu yüzden de, içinde Tanrının var olduğu; böylece insanın onunla iletişim kurabildiği, kurbansal bir hareket anlamı taşıyor. Bu sembolik çözümleme, elbette ki, genelde geçerli değil fakat bu rüya görene uyuyor. Bu, bir Protestan için tipik bir çözümleme, çünkü, gerçek inanç/bağlılık sayesinde Katolik Kilisesine hala dahil olan bir adam, çoğunlukla animasını, kilisenin kendisinin suretinde tecrübe eder, ve kilisenin kutsal suretleri onun için bilinçdışının sembolleridir.

Bizim rüya görenimizin, kiliseye ait bir deneyimi olmadı; içsel yolu takip etmek zorunda kalmasının nedeni budur. Daha ötesi, rüya ona ne yapacağını söyledi: "Anneye bağlılığın ve dışadönüklüğün (bir dışadönük olan karısıyla simgeleniyor) seni şaşırtıyor ve güvensiz hissetmene neden oluyor, ve anlamsız konuşmalarıyla seni içsel Kudas'ı kutsamaktan alıkoyuyor. Fakat, rahibeyi takip ediyorsan (içe dönük **anima**), o sana hem bir hizmetçi hem de rahip olarak yön gösterecektir. Rahibenin elinde 16 (dört kere dört) resimden oluşan bir Kudas kitabı var. Senin Kudas'ın, dinsel animanın sana bildirdiği bu psikik hayalleri düşünmeyi kapsıyor." Başka bir deyişle, eğer rüya gören, anne kompleksinin sebep olduğu içsel belirsizliğinin üstesinden gelirse, hayatının misyonunun, bir dini hizmet niteliği taşıdığını ve, ruhundaki hayallerin sembolik anlamları haklarında kafa yorduğu takdirde onu gerçeğe götüreceklere anlayacaktır.

Rüyasında, **anima** ego ve benlik arasında arabulucu olarak olumlu rolüyle belirir. Resimlerin dört kere dört bağlantısı da, kendi içsel Kudas'ının kutsanmasının, bütünlüğe hizmet için olduğuna işaret eder. Jung'un açıkladığı gibi, tinin çekirdeği kendini, normalde bir çeşit dörtsel yapıda ifade eder. Dört rakamı aynı zamanda, gelişimi dört evreden oluştuğu için -Jung'un belirttiği gibi- **anima** ile de bağlantılıdır. Birinci evre en iyi biçimde, saf içgüdüsel ve biyolojik bağlantıları temsil ettiğinden dolayı Havva figürüyle sembolize edilebilir. İkincisi Faust'un Helen'inde görülebilir: Helen, romantik ve estetik olmasına rağmen hala seksüel öğelerle tanımlanan seviyeyi canlandırır. Üçüncüsü, örneğin, Bakire Meryem -aşkı (eros) ruhani adanmanın yüceliğine çıkaran figür- ile temsil edilir. Dördüncü tür, Sapientia'yla; en kutsal ve en saftan bile üstün gelen akılla sembolize edilir. Bu türün başka bir simgesi Süleyman'ın Şarkısı'ndaki Şunamlı Kadın'dır. Modern insanın tinsel gelişiminde bu evreye kadar nadiren gelinir. Mona Lisa bu tür bir bilgelik **animasına** en çok yaklaşımdır.

Bu evrede sadece dörtsellik durumunun sembolik malzemelerin belli türlerinde sıklıkla belirdiğine dikkat çekmek istiyorum. Bunun gerekli yönleri daha sonra tartışılacaktır.

Anımanın içsel dünyaya rehberlik rolü pratik anlamda ne ifade eder? İnsan, animası tarafından gönderilen hisleri, ruh hallerini, beklentileri ve fantezileri ciddiye alıp belli bir forma sabitlerse –örneğin yazmak, resim, heykel, beste yapmak veya dans, animanın olumlu işlevi devreye girer. Kişi bunun üzerinde sabırla ve yavaş yavaş çalıştığında, bilinçaltının enginlerinden daha derin bir malzeme yüzeye çıkar ve önceki malzemeyle birleşir.

Anımanın içsel dünyaya rehberlik rolü pratik anlamda ne ifade eder? İnsan, animası tarafından gönderilen hisleri, ruh hallerini, beklentileri ve fantezileri ciddiye alıp belli bir forma sabitlerse –örneğin yazmak, resim, heykel, beste yapmak veya dans, animanın olumlu işlevi devreye girer. Kişi bunun üzerinde sabırla ve yavaş yavaş çalıştığında, bilinçaltının enginlerinden daha derin bir malzeme yüzeye çıkar ve önceki malzemeyle birleşir. Bir fantezi belli bir formda sabitlendiği zaman, hem entelektüel hem de ahlaksal açıdan incelenmelidir. Ayrıca onu tamamen gerçek kabul etmek gerekir; "yalnızca bir fantezi" olduğuna dair en ufak bir gizli şüphe olmamalıdır. Bu çok uzun süre bağlılıkla uygulandığında, fertleşme süreci yavaş yavaş tek gerçeklik olmaya başlar ve gerçekliğin doğru biçimine açılır.

Edebiyattan bir çok örnek animayı içsel dünyaya rehber ve arabulucu olarak gösterir: Francesco Collona'nın *Hypnerotomachia'sı*, Rider Haggard'ın *She'si* veya Goethe'nin *Faust*'undaki 'ölümsüz dişil'. Ortaçağa ait mistik bir metinde *anima* figürü kendi öz doğasını şöyle açıklar:

Ben tarlanın çiçeği ve vadilerin zambağıyım. Saf sevginin, korkunun, bilginin ve kutsal umudun anasıyım... Maddelerin arabulucusuyum – birbirleriyle anlaşabilmeleri için; ılık olan bir şeyi soğuk yaparım ya da tam tersi, kuru olan bir şeyi nemli yaparım ya da tersi, sert olanı yumuşatırım... Rahipteki kanun, peygamberdeki söz ve bilgedeki düşünceyim. Öldürecekim, yaşatacağım; ve elimden kurtulabilecek hiçbir şey yok.

Ortaçağda dinsel, şiirsel ve diğer kültürel alanlarda gözle görülür özsel farklılaşmalar oldu; ve bilinçdışının fantastik dünyası önceden daha açık şekilde algılandı. Bu dönemde, şövalyelikteki kadın kültü, erkek doğasındaki kadınsı tarafı, gerçek kadını ele alarak ve içsel dünyayla da ilgi kurarak ayırt etmeye yönelik bir çaba gösterdi.

Şövalyenin kendini hizmetine adanmış ve uğruna kahramanlıklar sergilediği kadın, doğal olarak animanın kişileştirilmesiydi. Kutsal Kase efsanesinin Volfram von Eschenbach versiyonunda, Kase'nin taşıyıcısının ismi özellikle ilgi çekicidir: *Conduir-amour* ("aşk konularında rehber"). *Anima* kahramana duygularını ve kadınlara karşı tutumunu ayırt etmesini öğretti. Daha sonraları, animayla ilişkiyi geliştirmeye yönelik bireysel ve kişisel çaba, Meryem figürünün sonsuz adanma ve övgünün nesnesi haline gelmesiyle eriyip yok oldu. *Anima*, Meryem olarak bütünüyle olumlu olarak algılanırken, olumsuz yönleri de cadı inancında buldu ifadesini.

Çin'de Meryem'e paralel figür tanrıça Kwan-Yin'dir. Daha popüler bir *anima* figürü ise sevdiklerine şiir ya da müzik yeteneği bahşeden ve onlara ölümsüzlük de verebilen 'Aydın Kadın' dir. Hindistan'da aynı orijinal örnek Shakti, Parvati, Rati ve diğerleri tarafından temsil edilir; Müslümanlar arasında o, Muhammed'in kızı Fatma'dır.

Animaya, resmen tanınmış bir dini figür olarak tapınma, onun bireysel yönlerini yitirmesi gibi ciddi bir tehlikle karşı karşıya bırakır. Buna karşılık, başlı başına bir kişi olarak kabul edilirse de şöyle bir tehlike vardır ki, dış dünyaya yansıtıldığında, artık sadece orada bulunabilir. İkinci durum, sonsuz sayıda soruna neden olabilir çünkü bu durumda erkek, erotik fantezilerinin kurbanı olur ya da bir tek gerçek kadına zorla bağımlı hale gelir.

Ancak fantezileri ve duyguları ciddiye almanın acı veren (ama öзде basit) kararı bu evrede, kişileşmenin içsel sürecinin tamamen durgunlaşmasını engelleyebilir, çünkü ancak bu şekilde insan bu figürün içsel gerçeklik olarak ne anlama geldiğini keşfedebilir. Böylece anima tekrar orijinalde ne idiyse olacaktır – Benin hayati mesajlarını ifade eden "içteki kadın".

Modern
ideolojilerin her
zaman
kullandıkları,
kamusal
görünürlük
bayrakları olan
kadınlar, yolları
işgal etmişler,
öğrenme hakkı
talep ediyorlardı
ve bizler, biz
diğer kadınlar,
onların birer
metrekarelik
giyim fazlalığını
savunmak veya
kınamak
durumunda
birakılıyorduk.
Bir seçim
yapmaya
itiliyorduk,
saçları ve
başörtüleri aynı
yönden eserek
uçuran rüzgarda,
kadının saçıyla
uğraşıp-duran
atasözlerinin
medeniyetinde,
saçlardan veya
örtüden yana
olmamız
beklenmekteydi.

Ellerinde balonlar olması değildi dikkatleri çeken. Başlarındaki örtüleriydi. Bir metrekarelik kumaşlara sığmıştı isyanları. Boğazın kahvelerinde insanlar sabahın uzun gölgelerinde kahvaltı edip çaylarını içerlerken, onlara bakıyorlardı. Kızıl, siyah, kumral ve sarı saçları dalgalanan kadınların olduğu masalarda başlar gazetelerden kalkmış, ne yapacağını bilemeyen bakışlarla onlara dönmüştü. Kumral saçlarımla, yanımdaki "çağdaş aydın" görünümlü adamlar ve masamızdaki gazetelerin ifşa ettiği siyasal konumlanmamızla onlara bakarken, onların yeni biçilmiş birer bayrak gibi yollarda dalgalandıkları her anda, sandıklara tıkmış eski bayrakların da birden ağızlarında sloganlarla ortalığa çıktığını biliyor, o bildik prensipleri birden hatırlamış gibi savunan solmuş ve yenilenememiş bayraklarla aynı kutba itildiğimizi fark ediyordum.

Modern ideolojilerin her zaman kullandıkları, kamusal görünürlük bayrakları olan kadınlar, yolları işgal etmişler, öğrenme hakkı talep ediyorlardı ve bizler, biz diğer kadınlar, onların birer metrekarelik giyim fazlalığını savunmak veya kınamak durumunda bırakılıyorduk. Bir seçim yapmaya itiliyorduk, saçları ve başörtüleri aynı yönden eserek uçuran rüzgarda, kadının saçıyla uğraşıp-duran atasözlerinin medeniyetinde, saçlardan veya örtüden yana olmamız beklenmekteydi. Birer bayrak olmayı seçmeliydik, arkamızdaki koca kitlelerin önünde dalgalanmalıydık, görüntümüzle. Yeniden üretim mekanizmalarının temel araçları olmayı kabullenmemiz gibi, bu savaşta bir cephe seçmeyi; bizimle aynı cepheden olmayan kadınları dışlamayı; onlara saldıran orduların önündeki bayraklar olmayı ve bize tanımlanan görünürlük sınırlarını, bizleri aşan idealler adına sonuna kadar savunmayı da kabul etmemiz gerekiyordu. Karşısındakini yok etmeye yönelik bir özne-nesne ilişkisini dayatan modern ideolojilerin nesnelere kadınlar, şimdi oldukları cephenin özneleşmesi için ellerine balonlar, bayraklar ve pankartlar alarak sokağa çıkmışlardı. Sokakta hangi görüntüyle görüneceklerini belirleyenlere karşı çıkıyorlardı, ancak kendilerine yönelik başka bir belirlenimi sahiplenmekte gizliydi belki de asıl çelişkileri, ya da belki kadının varoluşu bir çelişkiydi, kimbilir? Ötekini yok etme üzerine kurulu modern öznellik savaşının kadınlarca, kendi nesneleşmelerinin tehlikelerinden habersiz bir şekilde sahiplenilmesi sonucunda sürüp-giden bir sağır diyaloğu hakim olmaya başlamıştı kamusal alana. Üstelik bu kez, onun kurbanı hiç olmamışlarcasına bu sağır diyaloğunu bizzat kadınlar yürütüyorlardı.

Ve bizler de oradaydık. Cinsiyetin sınırlarının belirsizleştiği görüntülerimizle, çaylarımız kursağımızda, okuyamadığımız gazetelerimiz önümüzdeki masalarda, her birimizden habersizce kurgulanmış bir "biz"e hapsoluşü kutlamaktaydık. Yaşamayan kadınlıklarımızı kutlamakla meşguldük: Çağdaşlığın sınırlarını kabullenmişliğin güldürüsüydü oynanan. Ellerimizde ciddi gazetelerimiz vardı. Masalarımıza ilişmiş boş sandalyelere okunmadan, atılmak üzere bırakılmış, pazar günlerinin Viva ve Gala ve Şamdan'larının rüzgarda açılan sayfalarında parıldayan boy boy kadın vücutlarını, kadının özgürlüğünü savunmaya çalışırken kursaklarımıza tıkanan çayla beraber kusmaya çalıştık. Saçlarımız rüzgarda pırlı pırlıdı, ne güzel, hemen olmamıştı ama, bir yıl kullanınca o şampuanları, pırlı pırlıdı saçlarımız ve onları savurduk rüzgarda. Acaip gururlu olmamız gerekirdi ya, birşeyler vardı sanki, sanki birileri bize birşeyleri yutturmıştu da, onları sinidremiyor muyduk ne...

Oysa tuhaf
birşey olmuştu
şimdi: Kadının
agoraya çıkması
için bunca
uğraşmış
cumhuriyet,
şimdi "Girin
evlerinize!
Erkekleriniz
gelsin!"mi
diyordu, biz mi
yanlış
duyuyorduk?
Cephemiz ve
kodumuz
belliydi, karşı
çıkılacak düşman
ise kafasındaki
örtüden
tanınacaktı.
Ancak yine de
yolunda
gitmeyen
birşeyler vardı bu
kadınlığımızın
haykıran sesinin
kulaklarımızı
tırmalamasında.
Birer bayrak
olmanın yapay
gururuyla
aldatılmıştık.

Halide Edip'in romanlarından çıkan, kadınlığını ancak erkekleşerek gururla taşıyan, bağımsızlık kavgasının yaralarını anneliğin şefkati ve kızkardeşliğin içtenliğine yarasır bir derin duyguyla saran, her erkeğin aşık olduğu, ancak asla dokunmayı düşünmediği, bedenine dokunulduğunda hakaretlerin en büyüğüne uğramış gibi bu izi taşıyan, bedeni ancak savaşta tecavüz edildiğinde kayıtlara giren, bedensiz ve cinselliksiz bir kadın imgesinin yansıdığı erkeksi bakışlarımızda bir tereddüt müydü o sabah okunanlar? Kadını agoraya çıkararak cumhuriyetin torunları değil miydik biz? Bedenlerimiz cumhuriyet dizaltı eteklerle sarılmış olmalıydı ve bu etekler şapkalarla, 19 Mayıs'ta asla hiçbir cumhuriyet beyefendisinin kötü gözle bakamayacağı şortlarımızla elele vermeliydi. Erkeklerle omuz omuza oturmalıydık bu giden arabada, ama her zaman şoför koltuğunun yerine yan koltuğu tercih ederek, onlara direksiyonu bırakarak... Büyükannelerimizin içinde kendilerini çıplak hissettikleri çağdaş kılık-kiyafetlerin, cumhuriyet ideallerinin çizdiği namuslu ve erdemli kadın imgesinin örtüsüyle vücutlarımızı koruduğunu savunmak sırasıydı şimdi. Kadının özgürlüğünü ve "özgür" kadının erdemini ölçen kılık-kiyafetleri savunmalıydık. Genele ahlaka aykırı olmadıkça namusa hanel getirmeyen açıklığı savunmalı, genel ahlakın cenderesini görmezden gelmeli ve kadın özgürdür, özgür kalacak diye gırtlığımızı patlatırcasına haykırmalıydık, karışımızdakinin köleliğini yırtıp-atmalıydık başlarındaki o bir metre karelik örtüyü yırtarak!

Oysa tuhaf birşey olmuştu şimdi: Kadının agoraya çıkması için bunca uğraşmış cumhuriyet, şimdi "Girin evlerinize! Erkekleriniz gelsin!"mi diyordu, biz mi yanlış duyuyorduk? Cephemiz ve kodumuz belliydi, karşı çıkılacak düşman ise kafasındaki örtüden tanınacaktı. Ancak yine de yolunda gitmeyen birşeyler vardı bu kadınlığımızın haykıran sesinin kulaklarımızı tırmalamasında. Birer bayrak olmanın yapay gururuyla aldatılmıştık. Erkeklerimiz bizlere, bu saç-örtü savaşında destek vermekteydiler. Sanki bu savaş, bizim temel savaşımız haline gelmişti. Kadının özgürlüğü terimleri üzerinden yaşanmaktaydı bu kavga, ama feministlerin söylemlerinden eser yoktu. Erkeklerimiz, destek mi veriyordu, yoksa kadını yine, onlar için "daha temel" kabul ettikleri başka savaşlarda bayrak mı yapıyorlardı, bilmiyorduk, ama bir yerlerde kadınlara fena bir dümen çevrilmiş gibiydi. Bir kısım erkeğin kafasına sardığı türbanla yollarda yürüyerek "bacılarına destek vermeleri" aslında yaşanan olgudaki cinsiyet ayrımcılığına işaret eden en önemli hareketti belki de. Erkeklerin serbestçe her türlü ideolojiyi taşıyarak dolaştığı agora, kadının ideolojilerin bayraklığını üstlendiği bir toplumda, tıpkı Eski Yunan'da erkeğin evdeki sahipliğinin bir parçası olmanın dışında varlığı olmayan kadın gibi, kendisi olarak değil, rakip ideolojilerin bayrağı olarak muamele gördüğü yer olmuştu. O noktadan itibaren, inanç özgürlüğünden yola çıkarak haykırılan sloganlar da anlamsızlaşıyordu artık. Karşı kutuptakilerin ise "kadının özgürlüğünden" söz ettikleri yer, kaygan zeminler üzerinde dengede durmaya çalışmaktaydı. Kadınlar tamamen kaybolmuşlardı bu çiftkutuplulukta. Kadının öznelliğine ağıt okumaktan başka yapılacak birşey kalmamıştı.

Boğaz boyunca elele tutuşmuşlardı. Bizler kahvede oturuyorduk. Medya, onlarla beraber elele tutuşmuş başı açık kadınları, genç kızları gösteriyordu. Bayrakkadınların saçlarını ve başörtülerini uçuran rüzgar, kadınlığın ağıtını yakıp uzaklara taşıdı, destekçi arabaların kornalarının güültüsü onu bastırıyordu boğaz kıyılarında.

Yaşamayı bıraktığım bir yerin çok uzağında rastlıyorum ona.
Nereden tanıdığımı çıkaramıyorum.
Yabancı olmadığım bir yüz takınarak geliyor yanıma.
Adımı biliyor.
Belli ki beni tanıyor.
Onu tanımış görünüyorum.
Saçak altındaki bir sevişmeden kalmış olabileceğini düşünüyorum.
Bir limanda ayrılmışız gibi bakıyor bana.
Gerçekleşmemiş bir buluşmanın kokusu yayılıyor teninden.
Hep o geciktiğinden.
Bana olan özlemini paylaşılmamış bir düşün ardından konuşuyormuşçasına fisildiyor.
Karşı kaldırımdaymışçasına uzak, dokunabileceğim denli yakın.
Kuşkusuz, onu bir yerden tanıyorum.
Terkettikçe daha sık geri döndüğüm, döndüğümde terketmeden duramadığım yerlerin birinden.
Uzattığı elini tutacağım yerde beline sarılıyorum.
Kendini bana bırakıyor.
Yürümeye başlıyoruz.

Adımlarımızın bizi birlikte terkedebilecek güzellikte bir yere götürmesini istiyor.
Tek istediği bu oluyor.
Bana bıraktığı kendini belinden tutup sürüklememe ses çıkarmıyor.
Uysallığı ürktüyor beni.
Bir fırtınanın az öncesinde gibiyim.
Geleceğe hazırlanıyorum.
Temkini elden bırakıyorum.
Yürümemi hızlandırıyorum.
Vahşeti düşünüyorum konuşmamak için.
Ardından hep şehvetin geldiğini.

Ürperiyorum.
Tüylerim dikleşiyor.
Üşüdüğünü söylüyor.
Ne düşündüğümü bilmemek için konuşmak zorunda kalıyor.
Çıkaracağım fırtınadan koruyor beni.
Terkedilmesi kaçınılmaz güzellikte bir geleceğe doğru yürütüyor.
Adımı bildiğine göre beni iyi tanıyor.
Ona yapacaklarımı biliyor.
Buna karşın belini kurtarmıyor benden.

Ağzında tasmaıyla bir süs köpeği geçiyor önümüzden.
Kırmızı gagalı bir gece kuşu sönük lambaların karanlığına gizlenerek uçuyor.
Kuşu gagasının renginden tanıyorum.
Köpeği tasmaından anımsıyorum.

Terkettiğim yerlerden birinde, tanışmış görüldüğüm birisiyle dolaşıyorum.
Onsuz yapamayacağım denli yakınında yürümeye özen gösteriyorum.
Beline dolanan kolumu sırtına kaydırıyorum.
Yürüyüşümün hızı elverdiğince göğüslerini avuçluyorum.
Giysisinin askılarını düşürüyorum omuzlarından.
Pabuçlarını çıkarmasını söylüyorum.
Ayaklarının çıplaklığı köpeğinkine karışıyor.
Ojeli tırnaklarının parlaklığı kuşun gagasını animsatiyor.
Çabuk terkedilebilecek bir yer arıyorum yolun kıyısında.
Onu çalılara doğru çekiyorum.
Uysallığından yararlanıyorum.
Benden kaçmamasından yüreleniyorum.
Tek başınaymışcasına rahat davranıyorum onun yanında.
Yapmadığım şeyleri yapıyorum.
Düşünmeye fırsat bulamıyorum.
Ağaca dayadığı gövdesini kavrayıp çimlere yatırıyorum.
Göğüslerinde dolaşan elimi ayaklarını okşarken buluyorum.
Beni tanıdığına inanmadığımdan yapıyorum bunları.
Kendimi ona davranışlarımla anlatmaya çalışıyorum.
Çalıkların ardını istediğim herşeyi yapabileceğimi anladığımda terkediyorum.

İki kişilik bir şehvet bırakıyorum ardımda.
Tek kişilik bir vahşete uzayacaklarını anladığımda.
Bir bisikletli, bir otomobil, bir kamyon, belediyenin bir otobüsü.
Köpek tasmasını bırakıp hepsinin peşinden koşuyor.
Süs köpekliliğinden kaçıyor.
Yorulduğunda gelip beni buluyor.
Papağan renkli bir kuş konuyor omuzuma.
Pençelerini etime kenetliyor.
Göğüslerden boşalmış elimde bir çift uzun topuklu pabuç.
Oteki elim köpeğin basını okşuyor.
Bu köpek, bu kuş beni bir yerden tanıyor.
Yanlışlarımı gizleyen gece beni onlara başışılıyor.

Adımı anımsamaya çalışıyorum.
Vardığım yerde kendimi bulmak istiyorum.
Çoktandır bana yabancı kendimle tanışmayı, onunla bir kaldırım kahvesinde
buluşup konuşmayı arzuluyorum.
Gövdemde ağırlamak istiyorum nicedir oteillerde yaşayan benliğimi.
Terkedilmesi olanaksız bir yere doğru yürüdüğümü anladığımda uyanıyor bunca istek.
Papağan renkli kuş köpeğin sırtına konuyor.
Köpek döndüğüm yere benden önce varmak üzere yok oluyor.
Elimdeki pabuçları yok olanların ardından fırlattığımda
gerçekleşmeyeceklerden başka şey kalmıyor aklımda.

Yüzleri kırık
çocuk
heykellerdik,
hayalleri sönük,
düşleri bölük
pörçük. Sonra
yüzümüzü
üçgenlere
böldük. Büyüdük,
içimizdeki dişiyle
kısa sürede
öldük.
Sızlanmayı
başkalarına
bıraktım,
ağlamayı da. İyi
hissetmemi
sağlayacak
görüntüler
aramayı da, iyi
bir intihar
planlarını da. Bir
dişi öldürür mü?
Öldürürken ölür
mü?

Yüzleri kırık çocuk heykellerdik, hayalleri sönük, düşleri bölük pörçük. Sonra yüzümüzü üçgenlere böldük. Büyüdük, içimizdeki dişiyle kısa sürede öldük.

Sızlanmayı başkalarına bıraktım, ağlamayı da. İyi hissetmemi sağlayacak görüntüler aramayı da, iyi bir intihar planlarını da. Bir dişi öldürür mü? Öldürürken ölür mü? gibi hayatımın en anlamsız sorularını da, zamanını da.

Kaplanlar atlıyor bilgisayarın sağından solundan. İyi bir gezi yazısı çıkartabilmek amacıyla başındayım ekranın. (İyi bir gezi yazısı ne demekse.) Düş içime işlemiş, çıkıp gidip dinlenmek bilmiyor. Herşey en çok isteyebileceğim şey kadar kötü; çivit mavisini.

Zaman zaman gerilerde bıraktığım bir motoru yeniden düşünüyorum. Bir dişiyle geçmişte kalmış sohbetlerimizden 'Biz 300'e dayasak, 300 bize dayasa' sözlerini anımsıyorum. Anımsıyorum hayat içerisinde tanrının bana karşı hep tutarlı davrandığını. 300'e dayamanın ne demek olduğunu bilmeme göz yuman, ama yaşamama hiçbir zaman izin vermeyen tanrıyı anımsıyorum hayal meyal. Onun yüzünde kırık. Sanırım onun da hayalleri bölük pörçük.

Bir kadın. Bir yemek sofrası. Bir saat çizimi duvarda. Bir şenlik. Şenşakrak insanlar. Uyarılar, sakılganlıklar, aldırmaçlıklar. Bir yere oturuyorlar beni binlerce uyarıyla; ne çok gözönüne, ne de insanların aldırmaçlı bir noktada katılıyor geceye. Bu kadar uyarı neden, düşünmüyorum. Bir doğumgünü kutlanıyor anladığım kadarıyla. Bir adam yeni yaşına girecek az sonra.

Bir saat çizimi meydan okuyor duvarda asılı duran diğer saatin tiktaklarına. Saatin altındaki yırtık, siyah deri koltuğa gömülüyorum ve üşüyorum. Saati soruyor davete katılan hemen hemen herkes bana. Sürekli çizimdeki yelkovanın ve akrebin uzandığı durağan, rakamlarla söylüyorum saati. 'Ama o yanlış' deyip çekip gidiyor insanlar. Bağırıyorum arkalarından 'Kim doğru dedi ki size'.

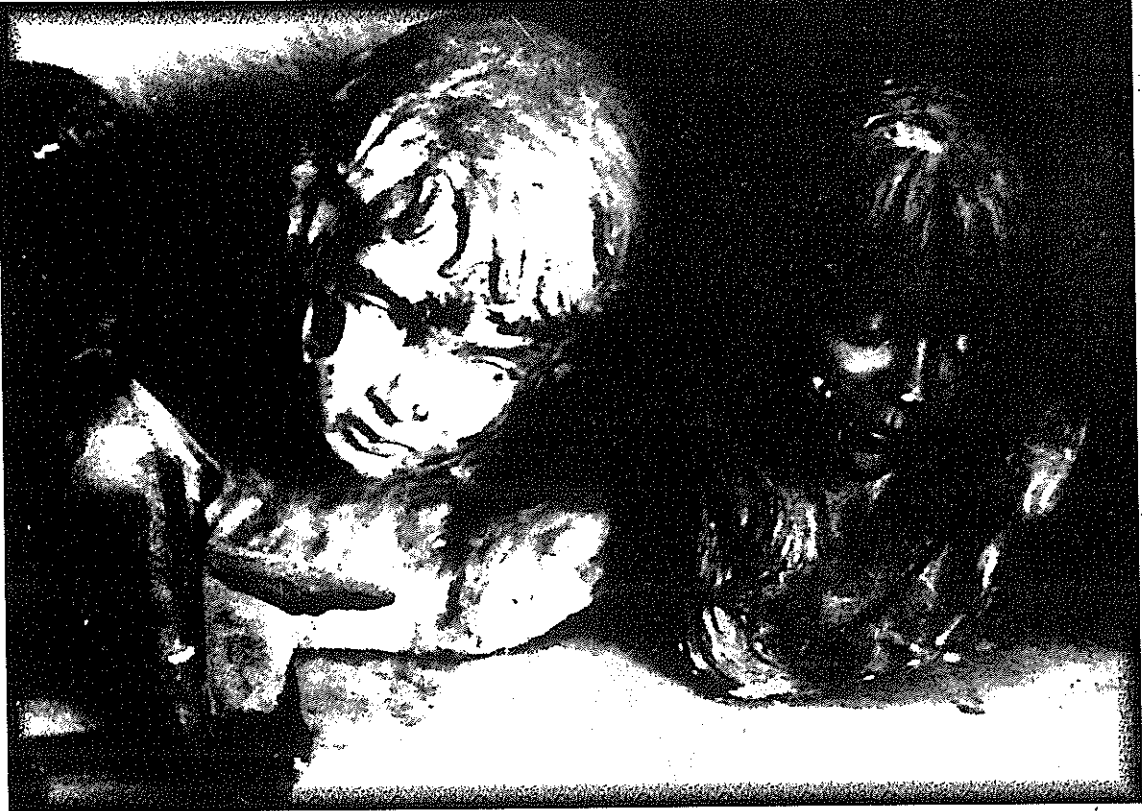
Bir kadın dans ediyor, dansı küskün, kıvrımları kösnül. Yıllar öncesinde az gelişmiş (olasılıkla mercek yeterince açık kalmadığından developpe edilememiş) toprakların aşk kadını, kuşkusuz alışmışlıkla gezdiriyor etrafında derin su yeşili gözlerini; kuşkusuz bir parça aldırmaçlıkla salınıyor bedeninin incelikleri. Gecenin en özel yemeğini uzatıyorlar ona. Uzun uzun bakıyor fanusun içindeki rengarenk balıklara. Kaygan ve pürüzsüz olmalı ki uzatılanlar, adamın biri ona, nasıl yemesi gerektiği konusunda hiçbir bilgisi olmadığını açıkça ortaya döken şaşkın bakışlarla dolu kadına yutmasını işaret ediyor. Tek tek çıkarıyor rengarenk balıkları kadın, kokluyor, öpüyor. Sanırım kimilerini kapaklı sanıp açmak için uğraşılıyor. Kimilerini uzun uzun sevip arkasına fırlatıyor. Sonunda geri veriyor fanusu kendine uzatana. 'Ben bunları yemeği bilmem ki' diyor.

Bu senin annen diye fisıldıyorlar, salak bir aşk kurbanı diye zıvırdayanlar da var. Ne kadar güzel, ne kadar genç diyorum. Gurur varsa duyumsuyorum kadına her baktığımda. Kadın halen gülümsüyor, bu sefer ki daha da büyük bir alışmışlıkla.

Kimin doğumgünü bu ve nedir beni buraya atan bilmiyorum. Özenli hazırlandığı her halinden belli bir sofraya. 1974 yılının kırmızı, nadide içkisi. Çivit mavisini bir masa örtüsü boyamış boydan boya üstündeki konukları. Peçeteler magenta diye tabir edilen renkte, o kadar özenle katlanmışlar ki kendilerini, onları

kullanmak istediğinizde eşkenarlı bir üçgenin sizi yutmayacağına dair bir güvence almanız sözkonusu olabilir. Közlenmiş kırmızı biberler, patlıcanlı pilav, böğürtlenler...

Şölenin kutlandığı başka bir köşe. O ve ben. 'Adınız neydi anımsıyamıyorum da' diyor bana. 'Önemli değil tanıştırmalar başsağlığı sözcüğü gibidirler, nezaket gereği fısıldanırlar' diyorum. 'Ve aslını sorarsınız biz sizinle hiç tanışamadık. Sanırım siz hep tanıştığımızı sandınız'. Dinlemiyor beni farkındayım ama hangi kelime bir kulağa varma kaygısı güderek

Fotograf, Aslı Kızıklı

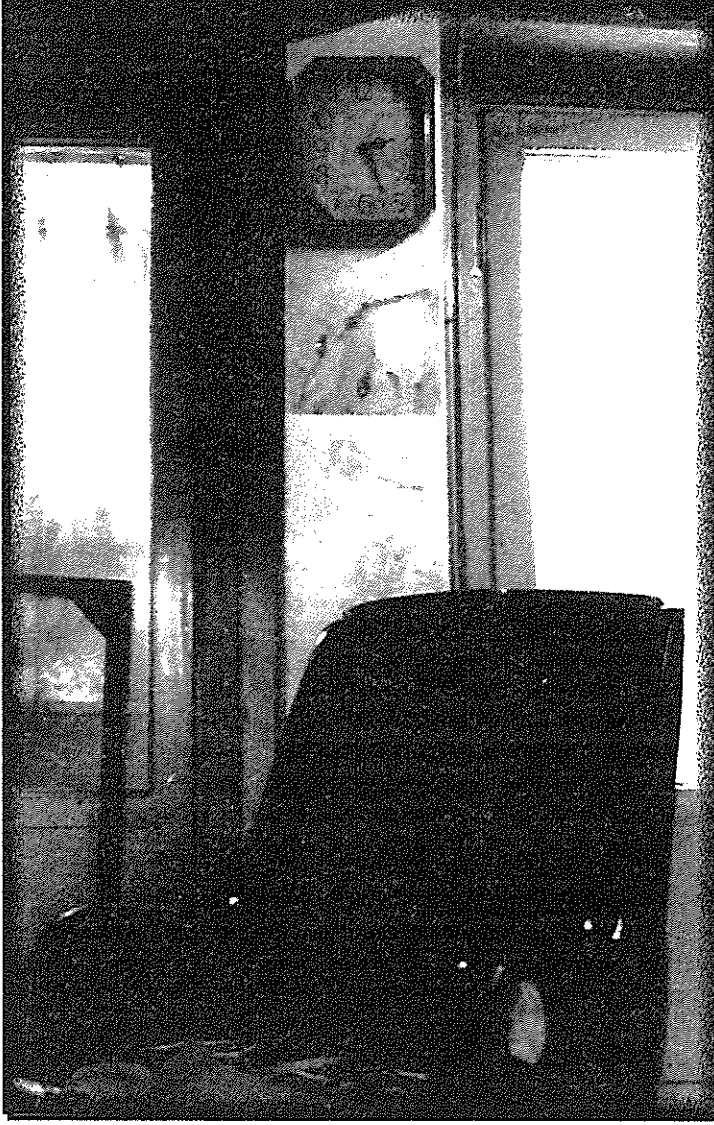
varlığını korumuş ki.

'Hep birşeyler anlatırdın bana, devam etsene, bir dışıdan ve bana gece yürümek istediğinden bahsetsene' diyor. Anlatıyorum. Anımsadığım kadarıyla hiç anlat dediğinde anlatmadığım olmadı. Başlıyorum küçükken bize okunan masalların benzerini fısıldamaya: Ara sıra seni anımsıyorum. Belki hep buralardasın da, işin aslı ara sıra seni unutuyorum. Öyle iyi geliyor ki seni unutmak bilemezsin. Anımsadığımla kalsın istiyorum herşey, olmuyor, geçmiş tüm ağırlığıyla çalıyor gramafonunu. İnanamıyorum gizliliğime. İnanamıyorum geçmişin hala üzerimde hınçla tepinmesine, unuttukça gramafonu daha bir ağır çalışsına.

Kaplanlar uçuşuyor bu sefer sağdan soldan. Elimde bir sivrisinek kovalayıcısı kovalıyorum onları. 'Sen kaplanları severdin, bu kadarını ne yapacaksın' diye soruyor. Korku bunun hemen ötesinde başlıyor. Önce yalvarıyorum ona, inanması için kaplanlara, bana. Çok geç olduğunu söylüyor, hem de herşey için.

'Aşığım biliyor musun?' diyorum. Aşk artık bende unutturulmuş, flue, siyah-beyaz bir fotoğraftan ibaret olduğu halde. 'Biz birbirimize aitiz ve sen dışısın, hiç bahsetmediler mi' diyor. 'Kim bahsedicekti' diyorum. Gülüyor, sesi, görüntüsü bir zamanlardaki adamdan çok uzak. Çok yorgun, çok üzgün görünüyor. Hem acıyorum ona, hem de canımı yakıyor, biliyorum. 'Ne zaman tanıştınız' diyor; 'Sanırım hiçbir zaman' diyorum. 'Kim tanıştırdı' sizi diyor; 'Kimse' diyorum. 'Tanıyor mu seni' diyor; bilmiyorum diyorum.

'Kapan ve ağla' diyor bana. 'Hemen sonra da gideriz'. Gülüyorum ona. Kahkahalarım gargara yapıyorum. Yüzüne sinir düşüyor, gergin yüz hatları biraz daha geriliyor, yüz kasları biraz daha kasılıyor. Ses tonu eskisinden de ürkütücü ama ürkütüyor karşısında duran dişi, bunu biliyor. 'Kapan ayaklarım ve ağla' diyor tekrar. Gülüyorum. Kahkahamın arasında kalıyor sözleri. Dişlerimin arasında kalıyor gergin ve üzgün yüz ifadesi. Hüznü sanırım o dakikadan itibaren kana bulanıyor. Kan içinde herşey. Etrafta bir dolu kaplan. Hepimizin dişleri onun üzerinde. Sürekli bağıırıyorum. Kaplanlarıma inanmamıştımnn. Kaplanlarıma

Fotoğraf, Aslı Kızıllı

inanmamıştıınn. Sesim gittikçe sınıyor. Şaşkınlığıma karışıyor herşey. Sarı, siyah desenli vücudumu görüyorum. Pençelerim hala onu tutuyor sıkıca. Canım acıyor. Canını acıtıyorum, biliyorum. Tırnaklarım batıyor etine hissediyorum. Diz çöküyorum. Kanlı bedeninin üzerine tüm ağırlığımla diz çöküyorum. Ağırlığımlı ve pençelerimin verdiği acıyı sonuna kadar hissediyorum. 'Çöktüm işte, ağlıyorum' diyorum. 'Ne oldu, ha ne oldu?'

Etraf şölen. Etraf yemek artıklarıyla iki parmağımı ağzıma çabucak sokmamı ve ne var ne yoksa çıkartmamı emreder gibi görünüyor. Balıklar annemin kokusuyla çivit mavisi gökte yüzüyor. Bir yazarın kaleme aldığı gibi, balıkların aslında hiç düşünmediklerini düşünüyorum. Hemen ardından da balıkların çünkü herşeyi bildiklerini. Etraf korkuya bulanmış, konuklar gözlerini etrafa salmışlar, onlar da görev gereği bakıyor ve arıyorlar: Evsahibi nerede??

'Onu öldürdüm, doğumgünü kutlu olsun' diyorum.

Dansediyorum. Kıvrımlarım kösnül, dansım küskün. Yıllar öncesinde bırakılmış hüznünlü bir öykünün güzel kadınının kaldığı yerden sürdürürcesine salınıyor vücudum, biliyorum.

Bir dişi öldürür mü? Öldürürken ölür mü? Öldürürken ölür, bunu biliyorum.

Uyandım. Yarı uyanık, terli, aceleci bir kırmızı ışıkla. Dakikalar birbirini izliyor ama hala kırmızı etraf. Onu anlamlandıramıyorum. Panik, sanırım ta içimde. Korku, sanırım beynimin

artık tek hakimi. Ta ki karanlık odamda uyuyakaldığımı anlayana kadar. Kırmızı ışık o kadar kuvvetli ki, kıvrıldığım yeri baştan aşağı boyamış.

Uyku da uykusuzluk kadar direngen olabiliyor, bunu anlıyorum. Korku yerini derin bir O'ya bırakıyor. Kaplanlar negatiflere dönüşüyor. Başka ölümler için hazırlar. Agrandizörün kırmızı ışık komutunu tekrar bekliyorlar, uykularına her an hücum etmek için.

O, yerini yaşayan O'na bırakıyor. Biliyorum o bir yerlerde yine aynı, sanırım tek farkı hala soluk alıyor olması. O ışığı gördüğüme hiç bu kadar sevinmemiştim, ilk fotoğraf baskımı yaptığım zamanda bile. Onu hiç bu kadar sevmemişim, uyuduğunu seyrederkende.

Telefona sarılıyorum. Beni yüklenen bir adam var uzun zamandır hayatımda. Soruyorum ona vereceği cevaplardan korkarak. 'Biz tanışmış mıydık sizinle acaba'. Gülümsüyor soruma, nefes alışından hissediyorum. 'Hayır', diyor gülümsemesini biraz daha belli ederek. 'Tanıştırdılar mı bizi' diyorum. 'Hayır', diyor çok net bir ses tonuyla. 'Beni tanıyor musunuz' diyorum, diyorum ama vereceği cevabın korkusundan soruyu nerdeyse anlaşılabilir bir dille soruyorum. 'Sanırım, çok fazla' diyor. O anda daha serinletici bir şey olabilir mi, düşünüyorum ama bulamıyorum. Cevap Wim Wenders'ın panoramik fotoğraflar uğruna koştuğu Avusturya'da, Moda'nın kış akşamlarında estirdiği rüzgarların esmesi hali kadar serin, bu geliyor sadece aklıma.

Bir yazının ilk paragrafı o yazının son paragrafı olabilir mi? Hem de her zaman. Ama hep değişir aslında yazılanlar.

Sızlanmayı kendime saklamışım bilmeden, ağlamayı da. İyi hissetmemi sağlayacak görüntüler aramayı da, iyi bir intihar planlarını da. Bir dişi öldürür mü? Öldürürken ölür mü gibi hayatımın en anlamsız sorularını da, zamanını da. Deşiyorum düşlerimi delice. Bölüyorum içimdeki dişi üçgenlere. Dişide, didişe didişe yaşıyorum içimdeki dişiyile. Boğuluyorum içimdeki dişiyile, düşümle. Adamım düş düşebildiğin kadar derine, düşe, diyor. "Tutarım, yüzünü üçgenlerle kestiğinde. Dişi'ce."

↓

zaman tarih metin cümle sözcük mesaj soluk hayal beden kenar uç k
 urgu ümit oyun ruh an mektup rüzgar benlik deniz erdem büyü ritm t
 ark plan arka av duygu uyku ses hayat hava ilgi güç ev sessizlik yol y
 ön renk duvar sis tuzak dalga uzak bütün iç tüm ruh yüz özlem su yo
 yorgun bir son o kan ölüm döngü yeni gün kelime gönderme yer yurt
 yorum köprü erkek hüznün ayak rota bayram çevre soru adam' maske
 kahraman uyum önem isim ara sonra enerji ortak dil nota gürültü kit
 p neden gelecek can iyi kopya görüntü uyku sen bilgi bellek seçenek
 ben az konu felsefe arka yüz **alt.zine** ön tarih yeni anlam red kimlik
 dergi dönem adam kötü zeka olay gizem narin toprak verim küçük za
 ay sabah el geç dizi temiz nefret biri zor nesil adet ilgi duvar labirent
 parça sorun sezi heyecan yük his korku beden sihir anahtar itiraf çar
 çare deneme yenilgi seyir gemi düzen etki damla örnek koku gösteri
 ürüne ceset deyim ek sokak tytku günah üvey ön arzu hacim toplum
 utu cadde günah <http://plustasarim.com/altzine> gece sürü yara per
 kültür popüler sanat mektup ülke uzak sis uzun süre garip ad ümit gi
 normal tesadüf gerçek içerik nokta kalem tünel tuhaf müzik beyin ge
 gelenek üretim tepki hareket yön taban yüksek biryer dev sevinç del

Nereden
hatırladığını
hatırlayamadığı
tuhaf sözleri ve
karanlığın
yüreğini yazardı:
Herkesin
gözlerini sımsıkı
yumup içindeki
karanlığa
baktığında
görebileceği
daha karanlık,
küçük noktayı,
zulmeti, kuyuyu,
sonsuz dibi.
Durmaksızın
yazardı. El ve
düş yordamıyla.
Başının üstünde
ondördünde bir
ay olduğunu ve
dışarda, eğer
öyle bir yer
varsa, küçük bir
derenin halince
çağladığını
düşleyerek,
karanlığın
yüreğindeki kara
noktadan
korktuğunu
kendinden ve
ondan gizlemeye
çalışarak
yazıyordu.

Hiç bir şey hatırlamıyordu. Hiç bir şey göremiyordu. Elle tutulurcasına somut bir karanlığın içinde taş atılmış su birikintisi gibi dalgalanan rutubet kokusundan başka bir şey yoktu. Diz çöküp elleriyle zemini yokladı; dümdüz, toprak bir yüzey. Zemini incelerken başını sertçe bir yere çarpınca her yer gibi burada da duvarlar olması gerektiğini düşündü. Ayağa kalkarak elleriyle dokundu. Duvarlar değil, tek bir duvar vardı: yekpare, köşesiz, saatlerce dokunmasına rağmen tükenmeyen taştan bir duvar.

Ne kadar zamandır orada olduğunu da bilmiyordu. Sanki en başından beri oradaydı. Zemindeki topraktan yaratılmış ve sonsuz taş duvar yüzünden hapsolmuştu. Bazen, rüyada kendini yüksekçe bir yerden düşerken görüyordu. Bu rüyadan kafasını bir yere çarpmasının acısıyla uyandığı da oluyordu. Böyle zamanlarda zifiri karanlıkta uyku ile uyanıklık arasında bir fark olamayacağını düşünerek kendi kendine gülümsüyordu, gülümsediğini sadece yüzünün gerilmesiyle farkederek.

Bir ara içinde bulunduğu yerin büyüklüğünü ölçebileceğini düşündü. Sırtını duvara vererek duvara bir daha rastlayınca kadar adımladı: On iki adım. Sırtını duvardan ayırmadan sola doğru biraz ilerledi ve tekrar adımladı: On iki adım. Kule benzeri bir yerde olduğunu düşünmeye başlamışken, birdenbire, sebepsizce, akşam olduğunu hissetti, karanlığı hatırladı: Sanki yüzyıllardır onunlaydı. En önce o vardı, belki kendisinin zemindeki topraktan yaratılmasından bile önce. Hikayenin ilk harfiydi o. Onunla başlamak demli çaya atılmış şeker gibi için için erimekti, sonsuzlukta. Onu hatırladı, onda var oldu.

Kindardı karanlık; onu yoksaydığını hissettiği anda ayağına takılan bir taşla ancak çarpınca farkettiği horasani taş duvarla hatırlatırdı kendini. Teslim olmasından hazetmez, ona sonsuz itaati kabullendiği, renk diye bir şeyin olmadığına kendini inandırdığı anda, gözlerinin önünde havai fişekler patlar, karanlığın özel gösterisinden başka yerde görülemeyecek renkler göz kapaklarının iç yüzeyinde raksederdi. Renkleri hatırlayınca dünyayı da hatırlardı; hatırlar ve mutsuz olurdu. Bazen o allı morlu pırıltıların içinde, renklerin delimsirek dansında bir şeyler gördüğünü zannedirdi, hatta gerçekten görürdü sanki: Başka hayatlara dair donmuş görüntüler, kendi hayatının acı verecek kadar canlı görüntüleri, fotoğraflar, an'lar...

Ve lütfkardı karanlık; içinden bir sepet sarkıtıyor, sepetin içinden yiyecek, kağıt, divit ve mürekkep çıkıyordu. Ne zaman karanlığı unutmaya kalksa o sepet karanlığın içinde bir yerde kafasına çarpıyordu. Canının acımasına aldırmaksızın sepetten yere dökülenleri arıyordu el yordamıyla. Zeminle daimi kankardeş oluyordu o vakit, zeminden bir şey oluyordu. Şurada binyıllık toprağa bulanmış bir elma ve ötede hisirtisi parmak uçlarına sirayet eden bir top kağıt. Diviti de bulur, karanlığa katkı olsun diye kırılıp zemine yayılmış mürekkep şişesinin birikintilerine banarak yazardı uykuyla uyanıklık arası saatlerde duvarın dışından duyduğuna inandığı sesleri, canhıuş feryatları, nal şakırtılarını ve bebek ağlamalarını. Nereden hatırladığını hatırlayamadığı tuhaf sözleri ve karanlığın yüreğini yazardı: Herkesin gözlerini sımsıkı yumup içindeki karanlığa baktığında görebileceği daha karanlık, küçük noktayı, zulmeti, kuyuyu, sonsuz dibi. Durmaksızın yazardı. El ve düş yordamıyla. Başının üstünde ondördünde bir ay olduğunu ve dışarda, eğer öyle bir yer varsa, küçük bir derenin halince çağladığını düşleyerek, karanlığın yüreğindeki kara noktadan korktuğunu kendinden ve ondan gizlemeye çalışarak yazıyordu.

Ve sonra hikaye bitince, şiir tükenince zulmetin onu kuşatmasını, sarmasını, kucaklamasını diledi. Onda erimek, o olmak istedi. Sonsuz gecenin bir vaktinde şefkatli ve şehvetli karanlık onun kendisine yönelmiş erkekliğini içine çekiverince, somurunca, tüketince, bir an, tohumlarını karanlığın rahmine boşalttığı an, karanlıkla gerçekten bütünleştiğini, sanki o olduğunu düşledi. Ama karanlığı gördüğü düşünden hiç bir şey göremediği bir karanlığa uyanınca çoğalmanın bereketinden tarifsizce ürktü.

Giderek karanlığa karıştı, karanlığa dönüştü. Onunla dertleşti; acılarını ve onulmaz açlığını anlattı. Ona sevgilim, dostum, kardeşim dedi. Onunla birlikte duvardaki çıkıntılarını bilmem hangi uygarlığın kabartma yazısı niyetine okudu, okuduklarından hikayeler, şiirler derledi; derlediklerini karanlığa, o ebedi dostuna adadı. Ve sonra hikaye bitince, şiir tükenince zulmetin onu kuşatmasını, sarmasını, kucaklamasını diledi. Onda erimek, o olmak istedi. Sonsuz gecenin bir vaktinde şefkatli ve şehvetli karanlık onun kendisine yönelmiş erkekliğini içine çekiverince, somurunca, tüketince, bir an, tohumlarını karanlığın rahmine boşalttığı an, karanlıkla gerçekten bütünleştiğini, sanki o olduğunu düşledi. Ama karanlığı gördüğü düşünden hiç bir şey göremediği bir karanlığa uyanınca çoğalmanın bereketinden tarifsizce ürktü.

İhtimaldir ki, yazıp karanlığa hediye ettiği kitaplardan birini bir gün toza toprağa bulanmış olarak yerde buldu; kitabı açıp sağdan sola doğru uzayan satırları yeniden anımsadığı bir özenle adeta okşadı, parmak uçlarıyla sevdi harflerin efsunkar kıvrımlarını. Zamana ve rutubete yenik düşmüş sayfalara ruhundan bir parça kattı, onardı onları ve işaret parmağının işaret ettiği yerden başladı okumaya. Kırık dökük, başlangıcı ve sonu sebepsiz hikayeler.. Ve hikayelerden birinde boy gösteren acı bir itiraf: Yüzümü bir kazıda buldum. Kendimden bile eski. Bir putatapar gibi sevdim kendimi. Oysa insan kendine bile güvenemez ki!.

Birdenbire kitaptaki hikayelerden sıkıldığını hissetti. Başkalarının hikayelerine dokunmak değil; kendi hikayesini uydurmak istediğini anladı. Ama orada, zulmetin yüreğinde, insanın bir hikayesi olması mümkün müydü? İnsansız, ışısız, ışısız? Keşke görebilseydi, ah bir görebilseydi, belki yarenlik edecek iki ne idüğü belirsiz böcek bulabilirdi zeminde. O böceklerin her birini bir eline alır, duvardaki çatlaklardan birinin üstüne oturturdu. O çatlak tastamam bir ağız; böcekler tastamam bir çift zeytin karası göz olurdu. Kimsenin umursamadığı hikayesini anlatırdı o vakit: Hayatımı yazsam roman olur ağbi, derdi, rüyalarımı anlatsam destan. Bir keresinde taş dinginliğiyle uyurken yüzümde bir çift böceğin iğrenç, küçük adımlarını hissetmiş ve uyanmıştım, bundan bir destan çıkmaz mı? Çıkar, derdi, kendi kendine ve alelacele kendi yazsam roman olacak hayatını anlatırdı duvardaki yüze. Bir süre sonra duvardaki adamın surat astığını görünce sinirlenir, böcekleri alıp uçları yukarı doğru kıvrık başka bir çatlağın üstüne yerleştirirdi. Durmaksızın, tekrar anlatırdı, ta ki böceklerin sağa sola kaçıştığını, duvardaki adamın yüzünün akıp gittiğini, sadece ağızdan ibaret bir yüzün saçmalığını farkedinceye kadar. İşte o zaman çabasının boşluğundan dehşete düşer, kendi kendine konuşmanın daha anlamlı olduğunu düşünürdü.

Artık bunaldığı; zulmetin yüreğindeki kara noktaya, sonsuz dibe doğru koşup onda erimeyi arzuladığı bir anda yeni bir sepet ve bir top kağıt iniyordu karanlığın içinden. Elleri; kanun, kural, kement kabul etmez elleri nerede bıraktıysa oradan başlıyordu yazmaya. Herşeyi ve en çok da yüzünü yazıyordu: Hiç bir aynaya yansımamış, hiç bir su yüzeyinde kılcal bir ikincil olamamış, hiç hatırlayamadığı zulmete tutsak yüzünü. Tam da o anda anlıyordu: Yüzü olamazdı yazı, gözleri olamazdı. Bakır tenli bir bakirenin boynundan sirayet eden huzur ve koku olamazdı. Yazmak uydurmaktı, uydurmak kendini kandırmak. Kendisi olamazdı yazı, o olamazdı. Işık olamazdı, fer olamazdı; gözleri değildi yazı. Olsa olsa benzeri olurdu; zulmetin ve yalnızlığın yarattığı benzeri. Çatlak ağızlı, zeytin karası gözlü ve en az kendisi kadar çok sayıklayan yazı.

Tipki duvardaki benzerine anlattığı hikayelerden birinde olduğu gibi çıldırdı ve başını duvardaki benzerine vurdu saatler boyunca. Gözleri zeytin karasına dönüncüye, kayıp bilinci kendini daha şeffaf ve daha görünür bir alemde yeniden buluncaya kadar, daima...

Tüm bunların bir rüyadan ibaret olduğunu biliyordu ama uyanıp rüyasını hatırlayacağı yerin karanlığın yüreğindeki daha kara bir nokta olmasından korktuğu için uyanmadı. Yeni bir alem, yeni bir rüya arayışı ve özlemiyle başını duvardaki benzerine vurmaya devam etti. Gözleri zeytin karasına dönüncüye ve zavallı bilinci kendini daha şeffaf ve daha görünür bir alemde yeniden buluncaya kadar. Hep.

Çocukları Çalan Rangda,
Modern Bali Resmi

Yapmakla Aşırıya Kaçmak Arasındaki Fark

MacCannell ve MacCannell'in gösterdiği gibi güzellik sistemine yakından bakıldığında Althusserci anlamda bir ideoloji olduğu ortaya çıkar: bir çelişkiyi o bir çelişki değilmiş gibi yaşama biçimi (1987, s.208). Bu konumun getirdiği nokta kadının inşasında paradoksal bir varoluşun görünüm yoluyla sokulmuş olmasıdır. Örneğin:

Zihinsel sağlık paradoksu: Bu paradoks, bir kadın olmanın düzgün bir yetişkin kişi olmakla bağdaşmamasını içerir. Eğer kadınsı modeli reddederse toplumsal cinsiyet kimliği bozukluğu olduğu teşhisi konulacaktır. (anaroksisia nevrosa gibi) ama eğer kadınsılık modelini kucaklarsa narsistik olduğu ve sağlıklı olgun bir kişiliği olmadığı sylenecektir.

Sahici kadınsılık paradoksu: Bu paradoks, ne kadınsı ne de "doğal" güzellik modelinin sahici olmasını içerir. Eğer kadın, bir sonsuz güzellik fantezisini yaşatmaya çalışırsa sahtedir. Ama eğer bunun yerine doğal bir görünüme sarılırsa aynı derecede kontrol çabası göstermesi gerekecektir. Tek fark, doğal, sağlıklı ve formda görünüm tanımını arzulanır kabul etmekle bir güç modeline değil bir güzellik modeline teslim olacaktır. Bundan kuşkusu olanlar bu "güçlü" güzellik modelinin atletlerden çok (Jane Fonda gibi) film yıldızları olduğu gerçeğini gözlemlemelidir (Chapkin, 1986, s.12).

Layık olma paradoksu: bu paradoks,

kadının başardığında başarısız olmasını içerir. Eğer güzellik sistemine katılmayı reddederse ya da görünümünü iyi tutamazsa değerden düşer ve değersiz hisseder. Ancak eğer başarılı olursa değerinin görünüm yoluyla, onun kimlik-dışılığıyla meşrulaştığını kabul eder.

Güç paradoksu: Bu paradoks, kadının bedeni üzerinde kontrol uygularken bile güçsüz olmasını içerir. Çünkü onu görünümüyle yargılayan bir sistem içerisinde iş gördüğü sürece güçlü olamaz ya da güzel olmadığı için ya da güzelliğini kaybetmekten korktuğu için her zaman güvensizdir.

Kimin Sorumluluğu?

Kadınlığı kılık değiştirme olarak gören psikanalitik bakış açısıyla kadınsı bir öz yoktur. Lacan'a göre cinsel kimlik, söylem-öncesi bir veri değildir (yani dilden ve kültürden bağımsız olarak varolamaz); bir farklılıklar sisteminin (yani dil gibi bir simgesel sistemin), simgesel düzenin bir ürünüdür. Bu sistemde her unsur ötekini olmadığı şey olarak anlam kazanır: çirkin güzel

*TSEELON E., *The Masque of Femininity*, Sage Publications, 1995, s.91-99. Derleyip çeviren Nazlı Ökten. Alıntının yapıldığı bölüm aynı zamanda *Journal for the Theory of Social Behaviour* dergisinin 1991 tarihli 22. sayısında yayınlanmıştır.

Bu sistemde her unsur ötekinin olmadığı şey olarak anlam kazanır: çirkin güzel olmayandır, karanlık aydınlık olmayandır vb. Sembesal düzende güç ve ayrıcalık fallusla simgelendiğinden özellikleri fallus aracılığıyla tanımlanmadığın dan dışı cins olumsuz olarak tanımlanır. Böylece kadına üstlenebileceği iki konum bırakılır: Ya fallustan yana duracak ve erkeksi (hadım edici) olarak görünecektir ya da fallus olmayandan yana duracak ve kadınsı (hadım edilmiş) görünecektir.

olmayandır, karanlık aydınlık olmayandır vb. Sembesal düzende güç ve ayrıcalık fallusla simgelendiğinden, özellikleri fallus aracılığıyla tanımlanmadığından dışı cins olumsuz olarak tanımlanır. Böylece kadına üstlenebileceği iki konum bırakılır: Ya fallustan yana duracak ve erkeksi (hadım edici) olarak görünecektir ya da fallus olmayandan yana duracak ve kadınsı (hadım edilmiş) görünecektir. 19. yüzyılın Victoria dönemi kadını, kadınsı stratejiyi benimsemiş ve çekici olmak, beğenilmek ve evlenmek üzere çağdaş güzellik rejimine (düzenine) teslim olmuştur. Onun yirminci yüzyıldaki karşılığı, -meslek kadını- erkeksi stratejiyi benimser ve çağdaş güzellik rejimine teslim olur (zaaftan çok bir güç modeli). Ama bunlardan hiçbiri paradigmayı aşamaz: aynı paranın iki yüzü gibidirler. Tek fark, iyi görünme sorumluluğunun yeridir. *Cosmopolitan*'da çıkan (Eylül 1991) bir Nike spor ayakkabı reklamı iki imge gösterir: Marilyn Monroe'nun yumuşak çelimsiz bir imgesi ve antreman sırasında görülen bronz renkli sportif bir kadın resmi. İkisinin arasındaki metin şöyle diyor:

Bir kadın çoğunlukla kontrol edemediği şeylerle ölçülür. Vücudunun kıvrımları ya da kıvrımsızlıklarıyla, düz, ya da yuvarlak yerleriyle. 90-60-90 santimle, yaşla ve sayılarla, içeride kim olduğunu etkilemeyecek dış şeylerle ölçülür. Eğer illa ölçülecekse kontrol edebileceği şeylerle, kim olduğuyula ve kim olmaya çalıştığıyla ölçün. Çünkü her kadının bildiği gibi, ölçüm istatistiktir ve istatistikler yalan söyler.

Bu mesaj, kadını, fiziksel özelliklerine dair keyfi bir stardartın dayatmasından kurtarıp gibi görünse de onu aynı standarta bağlar ama sorumluluğu ona verir. Bu mesaj, ona sadece yeterince çabalarsa gerekli standarta ulaşabileceğini söyler (Wolf, 1991). Hem bedenini ve kaderini kontrol eden modern, güçlü, bağımsız kadın hem de Marilyn Monroe -geleneksel, hassas ve sömürülmüş kadını temsil eden kültürel bir ikon- "ölçülmek zorunda kalacaktır". Toplumsal icap hâlâ oradadır, sadece ona varmanın yolu değişmiştir. Ve toplumsal icap, kadının görünürlük boyutunun tanımladığı ayara göre ölçülmesidir (ve kendini ölçer hale gelmesidir). Kadının başarısı, görünürlüğü'nün bir sonucudur, başarısızlığı ise görünmezliğiyle sonuçlanır (örneğin menapoz üzerindeki tabu bunun kanıtıdır; (Greer, 1991)). Görünürlüğü'nün önemi, fantezinin doğasında yatar. Cowie'nin belirttiği gibi, kelime "görünür hale getirmek" anlamına gelen Yunanca terimden türemiş ve "hiçbir zaman doğrudan görülemeyecek olanı...görünür kılmak" anlamına gelmiştir (1984/1990, s.154). Güzellik Mitinde (*The Beauty Myth*, 1991) Marksist bir savla çıkan Naomi Wolf, güzellik mitinin sanayi sonrası dönemde başladığından beri kadınların ilerlemesini durdurmak için bir güçlenip bir zayıfladığını öne sürmektedir. Güzellik mitine geri dönüşün, işverenlerin, feminizmin iş cephesindeki kazanımlarına verdikleri bir karşılık olarak görmektedir. Ancak cinsel farklılık ideolojisini herhangi bir "komplo" teorisine oturtmamalıyız. Bu, iktidar ilişkilerinin yapısının ürettiği bir kültürel pratik olduğu kadar içselleştirilmiş mitolojilerdir de. Ve mitolojiler, kadına karşı duyulan ilksel bir korkunun belirtisidirler.

Yaşlanan kadın korkusu

Susan Deri (1990) yaşlıyla kadın arasındaki ilişkiye dikkat çeker. Her ikisi de beslenmenin ve yıkıcı fantezilerin kaynağı olan Oedipus öncesi güçlü anneye dair yıkıcı fanteziler içerir. Bu fanteziler bir karşılık verme korkusu olarak geri döner. Freud, cinsel gelişimi yöneten korkunun babanın karşılık vermesi [cezalendirması] olduğunu ve bunun da Oedipus kompleksinin esasını oluşturduğunu söyler. Deri, hadım edilme korkusunun, hayatı tehdit eden anne korkusunun üstünü örttüğünü öne sürmektedir. Ölüm korkusunu kadına bağlayan şey, hadım edilme korkusu değil anneden gelen tehdittir. Öte yandan yaşlı tam da kendi varlığıyla ölümü temsil eder.

Ama kadının yaşlanması, genel olarak yaşlanmadan daha fazla mı tehdit edicidir? Yaşlanan kadın, güzellik sisteminin karşı durmaya çalıştığı şeyin *memento mori* **sidir. Bu kavrama yönelik ampirik bir destek beklenmedik bir yerden gelir. Sinder ve Miene (1994) çalışmalarında yaşlılara karşı tutumun güdüsel temellerine bakarlar. Araştırmaya katılan deneklere yaşlılarla birlikte çalışmaya gönüllü olan kişilerin başından geçenlere dair öyküler sunulmuş. Bu kurgusal karakterler çalışma sırasında kendi stereotiplerinin işleyişini konusunda bir içgörü kazanırlar. Bu içgörü üç tür stereotipleştirme yaklaşımı taşır: bilişsel, sosyokültürel ya da psikodinamik. Her gruba bir yaklaşım sunulur. Bilişsel yaklaşım, stereotiplerin bilisle tasarruf sağladığını öne sürer. Karmaşık bir dünyanın basitleştirilmesi söz konusudur. Sosyokültürel etiket, stereotipleri kişilerin kendi toplumsal ve kültürel iç-gruplarıyla özdeşleşmelerine işaret eder. Psikodinamik

**İnsana öleceğini hatırlatan şey; bu, aynı zamanda bir ölüye ait bir eşya ya da onun bir parça da olabilir. Burada hatırlanmak istenmeyeni hatırlatan anlamında kullanılmıştır. Ç.N.

Yaşlanan kadın toplumunun kadın kategorisine yerleştiği utanmasız gizlenmemiş bir çirkinliği resmeder. Ve, güzellik sisteminin kontrolü dışındadır. Ancak burada bile bir paradoksa hapsolür: güzellik için savaşmayı bırakırsa ve kaçınılmaz olanı yenmeyi başaramazsa tehdit edici hale gelir. Ancak sadece şunu yapmayı denerse de eşit derecede tehdit edici hale gelecektir: kaçınılmaz olana meydan okumak. Kadınların menapozdan sonra da çocuk sahibi olabileceklerini gösteren bilimsel keşifte böyle oldu.

öykü ise stereotiplerin öz-koruma aracı olarak işlediğini söyler. Araştırmanın ikinci bölümü denekler arasında yaşlılar hakkındaki stereotiplerin değişimini ölçer. Synder ve Miene olumsuz bir kaymanın yalnızca psikodinamik versiyonda ve erkek denekler arasında görüldüğünü saptar. Çalışma, erkeklerdeki yaşlanma korkusunun ego-korumaya yönelik işlevlerini ortaya çıkarır.

Yaşlanan kadın toplumunun kadın kategorisine yerleştiği utanmasız gizlenmemiş bir çirkinliği resmeder. Ve, güzellik sisteminin kontrolü dışındadır. Ancak burada bile bir paradoksa hapsolür: güzellik için savaşmayı bırakırsa ve kaçınılmaz olanı yenmeyi başaramazsa tehdit edici hale gelir. Ancak sadece şunu yapmayı denerse de eşit derecede tehdit edici hale gelecektir: kaçınılmaz olana meydan okumak. Kadınların menapozdan sonra da çocuk sahibi olabileceklerini gösteren bilimsel keşifte böyle oldu. Konu hakkında BBC'de yayımlanan bir programda (11 Haziran 1993) King's College Hastanesi'nden Doktor Stevenson kadınlardaki menapozun "doğanın tasarımı hatalarından biri" olduğu söyledi. Diğer türlerde menapoz yalnızca ölmeye yakın ortaya çıkarken insanlarda dışının hayatının yaklaşık üçte birini "hormon eksikli bir durumda" geçirdiğini açıkladı. Bu tür bir gelişmenin anlamı oldukça karmaşıktır. Bir yandan "doğal anneliğin" ve kadını doktorun cinsiyetçi, "kadınlara yönelik bir biyolojik sabotajın çok büyük bir parçası" olarak tanımladığı şeye karşı hassas kılan doğal menapozun sınırlamalarından kurtulmayı temsil eder. Ancak öte yandan kadının tıbbi zafer yolunda tesadüfi bir rehine olduğu ataerkil bir doğayı kontrol etme projesinde bir hamledir. Bu kadını "güzellik sisteminin" kontrolüne bu sefer de arka kapıdan getiren ataerkil bir projedir.

Kadınların verdiği tepkiler de bu çift anlamlılığı yansıtır. Kendisine 52 yaşında gebe kalma olanağı veren bir tedaviden geçen Amerikalı bir büyükanne, Jonie Mitchell'le programda bir görüşme yapıldı. 22 yaşında olanla 52 aşında olanı birleştiren sağlıklı, formda, derli toplu Amerikan görünümünü yansıtırken bu deneyin Amerikan girişimcilik mitinin zaferi olduğunu, bir şeyi yeterince istiyorsan ve çok çalışırsan her şeyin elinde olduğunu söyledi. Yazar Germaine Greer daha ruhani bir düzeyde doğayı fethetme arzusunun ölümü inkar etmenin ve karmaşık bir teknolojiyle ölümün alt edilebileceği yanılısamasının bir vechesi olduğunu belirtti. Şeylerin içsel bir mantığı ve zamanı olduğunu kabullenmeyi ve yaşlanma, değişme ve ölüm süreciyle barışmayı önerdi. Bir kez bu içtenlikle kabul edildikten sonra gerçek kurtuluşa varılacaktı. Ama Polly Toynebe Radio Times'da (9-15 Ocak 1993) doğal şeyler yapmak konusundaki sava pek de aldrmadığını yazdı. Yine de "yeni doğmuş bebekleri tutan neşeli emekçiler" görüntüsünü pek de gözünün önüne getiremediğini belirtti.

Kurbağanın Yapılışı

Fahişe, çekici ama tehlikeli bir kadındır. Cinsel bağımsızlığı onu gerekli ama tehditkar kılar. Toplumun ona müsamaha göstermesine rağmen kötülenir ve onunla insan içine çıkmak istenmez. Metaforik olarak kadını temsil eder. Ve aynı zamanda erdem maskesini, güzelliğin peçesini taşımayı beceremeyen kadını bekleyen bozulmuş kimiği de temsil eder. Bu tür bir düşmüş kadın geriye intikal eder ve esas doğasını yeniden sahiplenir; bir fahişenin yüzüyle, çirkinliğini.

Kadının içten içe bir fahişe olduğu kavrayışı dinsel öğretiler tarafından da savunulmuştur. İbrani geleneğinde kadının evlilik dışı cinsel ilişkisine zina olarak bakılması Talmud'un ve peygamberlerin başlattığı bir şeydir. İsrail'in öyküsü, kocasına ihanet eden bir kadının öyküsü olarak görülmüştür. İhaneti, cinsel açıdan rasgele davranmak ve Filistin'in tanrılarına tapınmakla karışır. Zina ve putataparlık bir kadının günah sahnesinin parçası haline gelen gösterişli incecik sevgisiyle belirlenir. Peygamber şöyle der:

Onlara tütsü yaktığı ve kendisini küpelerle ve mücevherlerle süslediği ve aşıklarının peşinden gidip beni unuttuğu baalim günlerinde ziyaret edeceğim onu.

ve

Kızillar giyinsen de, kendini altınlarla süslesen de yüzünü boyayla sıvasan da kendini güzel kılamayacaksın.

Cinsel olarak etkin kadının mahkum edilmesi, her saygın kadının içinde bir orospu yatığını öne süren Roma edebiyatından ortaçağdaki Hristiyan kadın düşmanlığına dek Avrupa geleneklerinin parçası olagelmıştır. Hristiyanlıktaki ilk günah öğretisi, arketip kadın (Havva) ile fahişe arasındaki çağrışımı doğrudanlaştırmıştır. Kilisenin babalarının derslerinde bolca

gösterildiği gibi gösterişli inceliklerden hoşlanması ve süslenmesi bir kadına fahişe olarak bakmak için yeterli zemini oluşturur:

Eğer biri gerçek güzelliği bulmak amacıyla tapınağın peçesini -yani başlığı, boyayı, giysileri, altını, allığı, kozmetikleri- çekerse tiksinecektir... Çünkü orada tanrının imgesini bulamayacaktır... onun yerine ruhun türbesini putatapan ve zina yapan biri almıştır. Ve gerçek yaratık böylece görülecektir: beyaz boyayla sıvanmış bir maymun. Ve bu sahtekar yılan gösterişle erkeğin anlayan kısmını yutar... bu kaltaban ejder, kadınları orospulara çevirir.

Kadınla fahişe arasındaki eşdeğerlik çağdaş gündelik dilin (metaforların, şakaların ve yaygın anlatıların) içinde de görülür. ...Marx, özel mülkiyeti evrenselleştirmek isteyen "düşüncesiz komünizm" eleştirisinde kadını, özellikten evrenselliğe giden özel mülkiyetin göstereni olarak kullanır:

Tıpkı kadının evlilikten fahişeliğe geçmesi gibi, tüm servet dünyası (yani erkeğin nesnel tözü) bir özel mülkiyetin sahibiyle evlilik ilişkisinden cemaatle yaygın fahişelik haline geçecektir. Farklı bir tonda, 1995 yılının Ocak ayında üst düzey bir İsrailli subay liseli gençlere orduya katılmaları konusunda seslenirken arada erkeklerin her zaman savaşçı, kadınların ise orospu olduklarını söyleyiverdi. Medyada ve parlamentoda kopan vaveyla, aleyhinde konuşulması ve onun da özür dilemesi metaforun ne denli yaygın olduğunu ve kullanımının ne denli hassas bir konu olduğunu ortaya koydu.

Fahişe metaforunun gücünün sırrı nedir? Tarihsel bir giysi çözülmesi, elbiselerde bir ayrım oluşturulmasının saygıdeğer kadını saygı duyulmayan kadından ayırmanın bir yolu olduğunu otaya çıkarıyor (Ribeiro, 1986). Roma'da fahişelerin saygıdeğer evli kadınların giydikleri türden elbiseleri giymeleri yasaktı. Eski Yunan'da olduğu gibi Roma'da da eşlerle üst sınıf fahişeler arasındaki düşmanlık hayatın ayrılmaz bir parçasıydı. Bir grup diğeri ayrılmaz gölgesi gibiydi. Görünen o ki eşler, eğitimleri, zekaları, güzellikleri ve bağımsızlıklarıyla gururlanan üst sınıf fahişelere [courtesan] gıpta ediyorlardı [...] Erdemli eş ile kötü şöhretli fahişe arasındaki tarihsel gerilimin temeli, fahişeliğin ezici yoksulluk ve fırsat yokluğu karşısında bilinçli ve olumlu bir seçim olmasıyla açıklanabilir. Bu, diğer kadın iş biçimlerinden daha iyi ücret, daha kolay koşullar ve daha fazla özerklik sunan bir seçimdi.

Roma ekonomisinde fahişelik bir damga ya da bir utanç değildi. Eski Yakın Doğu kültürlerinde doğurganlık kültlerinde kutsal fahişelik sıradan bir pratikti (Brooks, 1941). İbrani geleneğinde fahişelik tümünden mahkum edilmez. Adak adamak yaygın bir kadını dinsel pratikti. Bu adakları ödeyebilmek için kadınlar çoğunlukla fahişeliğe başvururlardı. Ancak tapınağa adak adamak uğruna fahişelik yapmak Tanrı ile ibadet eden arasında bir tür kurban edilme edimi olarak görülüyordu. Yalnızca doğurganlık ayinlerinde yapılan fahişelik ihanet olarak görülüyordu (Van der Toorn, 1989). Fahişeliğe günah kavramını Hristiyanlık getirdi.

Fahişelik önce giysilerde sonra ahlakta beliriyordu. Fahişelerin giysilerinin saygın kadınlardan ayrılması hem erkeklerin korktukları kadın cinselliğini belli sınırlar içerisinde görmelerini sağlıyor hem de topluma kendi kurallarını ihlalden para kazandırıyor. Yunanlı fahişeleri ayırt eden şey çiçekli giysileriydi. Al, mor, mücevher gibi değerli şeyler onlara yasaklanıyor ve çiçekli ve renkli çizgili kumaşlar veriliyordu. Bazı kentlerde hafif, şeffaf giysiler yasadıysa iken Sparta gibi bazılarında bunlar erdemli kadınların alametiydi (Sanger, 1859/1972, s.46). Romalı üst sınıf fahişelerin mor elbiseler, mücevherler ve ayakkabı gibi erdem işareti şeyleri giymelerine izin verilmezdi. Ortaçağlarda peçe takmak iffetli kadınlara özgüydü ve fahişeler takamazdı (Otis, 1985, s.67). Ancak giysi yasaları üst sınıf fahişelerden çok alt sınıfların davranışlarını düzenlemek için kullanıldı. Leipzig'de mavi süslü sarı paltolar giymeleri gerekirdi; Viyana'da omuzlarına sarı atkı bağlamaya; Ausburg'da yeşil kuşak, Bern ve Zürih'te kırmızı başlık takmaya mecburdular. Mantua'da fahişelere giysilerinin üzerine kısa beyaz bir pelerin takmaları emredilirdi. Bergama'da pelerin sarı, Parma'da beyaz, Milano'da siyahtı (Sanger, 1859/1972, s.162), Bristol ve Londra'da çizgili kukuleta zorunluydu. Avignon'da kürklü pelerin yasaktı. İpek, altın, gümüş ve değerli taşlar da yasaklanmıştı. Dönemin yasal kayıtlarına göre bu yasaklara uymayanlar yerel yönetimler tarafından ağır cezalara maruz bırakılıyordu (Roberts, 1992). Otis'e göre (1985) ortaçağ toplumunda orospuların genel statüsü dönemin Yahudilerinin konumuyla karşılaştırılabilir: ikisi de ekonomi için çok önemliydi ama oynadıkları rol hor görülüyordu: vazgeçilmez ama habis. En çarpıcı benzerlik giyinme kurallarıydı; yetkililer her iki

Cinsel olarak etkin kadının mahkum edilmesi, her saygın kadının içinde bir orospu yattığını öne süren Roma edebiyatından ortaçağdaki Hristiyan kadın düşmanlığına dek Avrupa geleneklerinin parçası olagelmıştır. Hristiyanlıktaki ilk günah öğretisi, arketip kadın (Havva) ile fahişe arasındaki çağırışımı doğrudanlaştırmıştır. Kilisenin babalarının derslerinde bolca gösterildiği gibi gösterişli inceliklerden hoşlanması ve süslenmesi bir kadına fahişe olarak bakmak için yeterli zemini oluşturur

grubu da giysilerinde ayırtedici işaretler taşımaya zorlayabiliyordu.

Ortaçağın sonundaki feodal krizin bir sonucu olarak kentlerde işçi fazlası yaşandı. Kadınlar bundan en çok etkilenen gruptu. Ortaçağ sırasında erkeklerle eşit olarak katıldıkları zanaat ve ticaretten dışlanmaya başladılar. Fahişelik bir kez daha en çok tahammül edilebilir geçim yolunu oluşturdu. Rönesans'da üst düzey fahişelerin oldukça önemli bir güçleri vardı. Zengin ve bağımsızdı; mesleği ona gösterişli evlerde yaşayacak ve erkeklerin eğitim ve kültür dünyasına katılmasına olanak verecek maddi ve toplumsal güç sağlıyordu. Rönesans'taki gibi Reformasyon döneminde de bağımsız kadın cinselliği tehditkar ve dolayısıyla kötü olarak tanımlandı. Ancak her tür zevki günah olarak mahkum eden, onyedinci yüzyıldaki Püriten hareketti. 18. yüzyılda aristokrasinin ahlaki çöküşü, fahişeliği -ve daha az bir ölçüde sahneyi-hırslı ve yetenekli bir kadın için tek kariyer olanağı kıldı. Aynı zamanda fahişeliğin kökünün kazıma amacını taşıyan örf reformu derneklerinin sayısı onsekizinci yüzyılda zirveye çıktı.

Fransız Devrimi bile fahişeleri kurtaramadı. Burjuva değerlerinin ve ahlakının siyasal zaferi kadınlarının cinsel saflığını vurguladığından fahişeliğe suç olarak bakılmasına neden oldu. Ondokuzuncu yüzyılda ahlaki reform, kamu sağlığı söyleminin merkezine oturdu. Bunun sonucu olarak devlet, cinsel davranışın kontrolünde ve düzenlenmesinde, polis kayıtları aracılığıyla daha da önemli bir rol oynamaya başladı. Bu hareket, toplumsal yalıtımı ve fahişelerin damgalanmasını arttırdı. Sonuç olarak çoğu orospu ve birçok bağımsız kadın cemaatlerinden dışlandılar. Toplumsal saflık, bulaşıcı hastalıkların sıhhi nezaretinin ötesine taşı. Derinlerde yatan kaygıları uyandırarak saygın kadın ile kötü şöhretli kadın arasındaki sınırı iyice belirginleştirdi (Weeks, 1981/1989).

Victoria dönemi, üst düzey fahişeliğin diğer bir klasik dönemini geri getirirken alt sınıf fahişeliği hastalıklı kıldı. Orta sınıf erkeği orta sınıf ahlakına sadık kalarak saygın iffetli eş ile cinselliği aşırı fahişe arasında bir yarılama yarattı. İyi eşin iffeti bile bir imgeden öteye gitmiyordu. Kadının esas doğasını, tehditkar fahişeyi gösterirken ona karşı bir savunma da sunuyordu. İyi eşe duyulan saygı geleneği kuralları yıkan ve birden fazla erkekle birlikte olan kadına duyulan tiksinti ve arzu geleneği kadar eskidir. Victoria dönemi Madonna'sı ve fahişesi erkeklerin kendi fantezilerinin yansımalarıydı. Burada Freud'un "tikinti epistemolojisi" mantığı içinde izin verilmeyen derinden arzulan haz bastırılır ve hazdan tiksintiye histerik bir dönüşüm gerçekleşir.

Bağımsız kadın cinselliğine duyulan korkusu yüzünden erkek, kadının toplumsal düzeyi ne denli yüksek olursa olsun bunu bir fahişenin özelliği olarak damgalar. Kültürel efsaneler bazen akılcı açıklamalardan daha dayanıklıdır. Fahişe gözüyle bakılma tehlikesi günümüzün giyim biçimlerinde de hissedilir. Her yaşta kadın ister bekar ister evli olsun bu korku her kadının ortak korkusudur. Popüler kültür cinsel açıdan bağımsız (potansiyel orospu) kadına duyulan ekilenme ve korkuyu tanımlayan motifler sunmaya devam eder. Öldüren Cazibe [*Fatal Attraction*] filminde bağımsız, meslek sahibi kadın evli bir erkekle öylesine girdiği ilişkiye kendisini fazlasıyla kaptırır. Filmde kadının şeytanileştirilmesi öyle bir boyuta varır ki onu engellemenin tek yolu olarak öldürmek sunulur. Ahılsız Teklif'te [*Indecent Proposal*] ise ergenlik aşkıyla evlenen mimar maddi olarak güç durumdadır ve (karısının cesaretlendirmesiyle) çok zengin bir adamın karısını bir geceliğine ona vermesi için teklif ettiği bir milyon doları kabul eder. Hikayenin altındaki mantık her kadının orospu olduğu, tek farkın fiyat olduğu konusundaki eski klişeye dayanır.

Kadınlardaki çirkinlik konusunun erkeklerin çirkinliğinin bir yansıması olarak açıklanması mümkün mü? Bradley giyim felsefesi konusundaki zekice çözümlemesi *The Eternal Masquerade* 'de (1922) kadın giyiminin özünü "yanılsamaya sanatsal bir örtü" olarak tanımlar. Güzellik, evrimsel bir gelişmedir, diye açıklar. Erkek ilkel halinde çirkindi. Giyinmek bu çirkinliği gizlemek için icat edildi. Bu nedenle "güzellikten yorulan erkek, yıkımda taze bir heyecan arar, kadın onu yaratılışa çağırarak üzere soyunur".

İ.

Kaynakça:

- Bradley D.H., (1922). *The Eternal Masquerade*. London: Wiener Laurie.
- MacCannell ve MacCannell (1987). *The Beauty System*. in N. Armstrong (eds), *The Ideology of conduct*, New York: Methuen.
- Chapkis W., (1986). *Beauty Secrets: Women and the politics of appearance*. Boston south End Press.
- Wolf N., (1991). *The Beauty Myth*. London: Chatto & Windus.
- Deri S., (1990). *The Aged and the woman: partners by prejudices*. *Psychoanalytic Review*, 77.
- Weeks J., (1981/1989). *The public and the private: moral regulation in the icorian period*. In *Sex Politics and Society*. London: Longman.
- Roberts N., (1992) *Whores in History*. New York: HarperCollins.
- Greer G., (1991). *The Change: Women Ageing and the Menopause*. London: Harnish Hamilton.
- Van der Toorn K., (1989). *Female prostitution in payment of vows in ancient Israel*. *Journal of Biblical Literature*, 108.

Geçenlerde
cinsiyeti erkek
olan bir
arkadaşım küçük
kızına şişkin
karnımı
göstererek "şaka
yollu" şöyle
demişti: "Ay,
insan içinde
insan... Ne
iğrenç!"
Kızmadım. Zaten,
konuyu
bireylerden
soyutlayıp
anlamaya
çalışınca kızacak
ya da üstüne
alınacak pek az
şey kalıyor
geriye. "İğrenç",
abjekt'in günlük
dildeki anlamıdır.
Kan, irin, ter,
çöp, kadavra...
Bunlar abjekt'i
anlatmaya
çalışan analitik
bir sunumun
örnekleridir.
Psikanalizin
ayrıcalıklı örneği
ise "bok"tur.

Sıcak su belime akıyor; düşün altında öne doğru eğilerek, dikkatle küvetin kenarlarına tutduğumda, dört ayaklı bir hayvan gibi, ağırlık merkezini omurgamdan kaydırmış olmanın hafifliğiyle nefes alıp vermeye başlıyorum; su yüzümde çapraz birleşip burnumun olduğundan yere dökülüyor. Şimdi bildiğim şeyin statüsünden hiç emin değilim; söylemeye çalıştığım şey kabul edilir standartlarda bir bilgi değil. Yaşadığım deneyim, benim tarafımdan ilk kez yaşanıyor ama kaynağı bedenimin zamanda ve mekanda başlangıcı olan başka bir dışı vücutta bulunan bir tekrardan ibaret. Bana hiç anlatmadığı halde— benden önceki başlangıcımı bana nasıl anlatabilirdi ki?— iletmiş olduğu milyonlarca yıllık bir hafızaya dayanarak biliyorum ve korkmuyorum, tüm sıkıntıya rağmen... Senin vücudun da benimkine olan borcunun izini taşımayacak hiçbir zaman, benimkinin onunkine olan borcunun izini taşımadığı gibi. Ama o, benim, ben de senin izinle geri döndürülemez bir biçimde değişti. Dünyaya hükmedenleri tamamen dışsal hale getiren, hiçbir politik bilgiçliğin denetleyemediği bu doğal süreç bizim olarak kalacak, tüm pazarlığa rağmen, doğurma yeteneği elimizden alınana kadar.

Vücudunda hareket halinde bir canlı taşıyan, insan türünden de eski olan arkaik dışı... Kendisine tuhaf bedensel bilgiler aktaran gizli tarihin bile ne öznesi ne de nesnesi: O, tüm tarihlerin dışladığı abjekt. Julia Kristeva dışının kültürle ve tarihle olan ilişkisini bu kavramla belirliyor. Abjekt'in "ne" olduğunu anlatmaya çalışmak baştan kendini çelişkinin içinde bulmak demek olsa bile, elimden geleni yapmaya çalışacağım. Geçenlerde cinsiyeti erkek olan bir arkadaşım küçük kızına şişkin karnımı göstererek "şaka yollu" şöyle demişti: "Ay, insan içinde insan... Ne iğrenç!" Kızmadım. Zaten, konuyu bireylerden soyutlayıp anlamaya çalışınca kızacak ya da üstüne alınacak pek az şey kalıyor geriye. "İğrenç", abjekt'in günlük dildeki anlamıdır. Kan, irin, ter, çöp, kadavra... Bunlar abjekt'i anlatmaya çalışan analitik bir sunumun örnekleridir. Psikanalizin ayrıcalıklı örneği ise "bok"tur. Vücut sürekli kayıplar yaşayarak özerk hale gelir. Bedenimin "benim" hale gelmesi için, onu, gövdemi ve özellikle bağırsaklarımı boydan boya kateden kokuşmadan, ekşimeden, karışımlardan, değişimlerden ayırmış gibi düşünmem gerekir. Dışarı attığım balgam, barsaklarımdan çıkan dışkı, gözeneklerimden sızan ter sayesinde, bedenim gözümde saflaşarak "kendi" bedenim haline gelir, ya da "benim" olur. Psikanalize göre, insan bedensel ayrılıkla ilkin anal atıklarla ilişkisinde yüzleşir ve başa çıkar. Çocuk tuvaletten kalktığı anda kendisinden atılmış olan karşısında büyülenir; dışkı çocuğun verdiği ilk "eser" olduğu için değil, çocuk "karşısına fırlatılmış olanla" (ob-jekt), yani nesnenin somut anlamı ile karşılaşmıştır ve böylece ilk özneleşme süreci de başlamış sayılabilir. Halbuki bok hiçbir zaman bir nesne olamaz aslında, iğrençlikle "nesne"lik arasında gidip gelir. O, nesnelere dünyasının kıyısında, sınırlarındadır. (Kan, irin, ter, çöp, kadavra gibi...) Kristeva'ya göre, hergün dışarı attığımız bu "iğrenç" sayesinde daha arkaik bir ayrılmayı-anne ile çocuk arasındaki ayrılmayı- tekrar eder ve böylece bu ilk ayrılığı kabullenmeye çalışırız. (1) İşsellik boyutu da bu ayrılığı kabullenme süreci içinde başlar. Benliğe doğru yolculuk, vücudun kendi kendisine gönderme yapan egoizmi, ateizmi ile özerkleştiğinde başlar.

Bok, bir nesne değildir, bir abjekt'tir ama nesnenin nesne, öznenin özne olarak sahneye çıktığı bu steril dünya, bu ve benzeri abjekt'ler sayesinde içinde güvenle yaşadığımız sıradan dünya haline gelir. Bazen dehşetle şunu hatırlarız: Nasıl şehrin altı kanalizasyon sistemiyle kaplıysa vücudun alt kısmı da bağırsaklarla doludur. Ve bu dünya, dehşetin denetlenebileceği yanılması üstünde durur. Temiz kalmak için dışkılamaya devam eder; tecavüze uğramış,

Anne ve bebek arasındaki ilişki tek bir vücutta gerçekleştiği süreç içinde bile özneler-arası bir ilişki değil, abjecktler arası bir ilişkidir. İçerden dışarıya, dışardan içeriye. Ve sonunda akıp gidecek olan plasenta... Her türlü özdeşliğe tehdit, bakan, besleyen, kirlenen, temizlenen sıvı. Vücutlar arasındaki sınır probleminin ve iletişimin yeri. Birbirine bağlanmış iki beden arasında bir mors alfabesi...

hastalanmış, sakatlanmış, şiddete maruz kalmış olan bedenleri de abjekt hale getirir. Öznesne karşıtlığı etrafında dönen düşünce, karşıtlar mantığı ile işleyen "rasyonel" söylem, üçüncü kategori olan abjekt'e ya da dış-kılanan şeylere bir yer veremez. Abjekt'lerle ilişki, söylem dışı, "zor" ilişkilerdir. Dünyayı ayakta tutan sembolik sistem, politik, sosyal, ekonomik, ve metafizik söylemlerde "aşağısı ile yukarısı" arasında ilişkiyi yukarısının lehine belirleyerek ve cazip kılarak abjekt'lerle başa çıkılması sürecinin en güçlü aracını ele verir.

Doğum, kültürel olarak "Çok güzel bir olaydır, tabii..." ama her ne kadar itiraf etmesi zor olsa bile "iğrenç"tir. Yeni doğmuş bebek de doğum yapan anne de abjekt'tir. Her ayırım, ondan ayrılığa delice bir pazarlığa bağlı olduğu sürece, "anne" en dehşet verici olan, ilk "abjekt"tir. Bu "abjekt" ontoloji öncesi ve ötesidir çünkü "şey" bile onun vücudunu "abjeckt" hale getiren bir fırlatmaya, doğuma bağlı olacaktır. Yalnızca anne değil, doğurma potansiyeline sahip olduğu adet kanamalarıyla işaretlenen dişi abjecktir. Dinin gözünde, adet kanamaları gören kadının ibadet bile edemeyecek kadar kirli sayılması, dişi vücudun verimliliği karşısında baba-erkil düzenlerin yaşadığı dehşetin bir ifadesidir yalnızca.

Peki ya şu masada oturma mücadelesi veren ben (bu benim üstünü çiziyorum), hamile, gramer kurallarının başa çıkamadığı çifte bir vücut, bugüne kadar yaşamış olduğum her şeyin evvelini mi görüyorum? "Ve o an Meryem'in bebeği içinde sızdı" diyor Kutsal Kitap bir yerlerde. Doğum bu sıçramayla kıyaslandığında yaşamın başlangıcı değil, dünyaya gelişin başlangıcı olabilir ancak. Yaşam doğumu aylarca önceliyor. Her ne kadar düşünmesi imkânsız olsa ve insanı aklını kaçırmanın sınırlarına taşısa bile, başka bir vücudun deneyimimiz ilkin. Ve bu deneyimi hızla paylaşmaya başlıyoruz. Varlığın sahibi belirsizken, vücudu içeriden başka bir vücudun sınırları olan dişi, bir metaforun hayatıdır belki, belki de içindeki hayat metaforunun hayatıdır. O, aylar süren bir çifte yaşamın içinden hayatı ve ölümü verir. Hayat ve ölümün birlikteliği gibi, dişi ve erkek ayrımı da hamile vücudun belirsizliğinde birlikte bulunur. Dişi ve erkek arasındaki ayırım gebe bedenin gücüne tamamen dışsal değildir; erkek cinsiyeti de önce kadın vücudunda üretilir. Cinsiyet farkını önceleyen cinsiyet farkı...

Anne ve bebek arasındaki ilişki tek bir vücutta gerçekleştiği süreç içinde bile özneler-arası bir ilişki değil, abjecktler arası bir ilişkidir. İçerden dışarıya, dışardan içeriye. Ve sonunda akıp gidecek olan plasenta... Her türlü özdeşliğe tehdit, bakan, besleyen, kirlenen, temizlenen sıvı. Vücutlar arasındaki sınır probleminin ve iletişimin yeri. Birbirine bağlanmış iki beden arasında bir mors alfabesi... Suyun içinden konuşuyorum... Vücudumun sınırını artık bilmiyorum. Birden hacim kazanıyor, bazen de bir-iki kiloluk bir et parçası oluveriyorum. Dıştaki vücut olmama karşın içerden hapsedilmiş gibiyim. Büyüdükçe bir şeyler yer açıyor, zorlanarak. Ama sen, çoğunlukla deniz altında yüzen bir balık kadar minnet duygusundan uzak ve rahatsızsın sanki... Kalbim çok hızlı çarpıyor; çişimi tutamıyorum, çok yorgunum, beklemekten sıkıldım, yalnızım, artık kimseye ayak uyduramıyorum. Bunların hiçbirisi senin suçun değil. Beni zarflamış olan dış vücut neye benziyor? Beni fırlatacağı zaman yaklaştıkça müthiş bir dehşet kaplıyor içimi! Ve iç vücut daha önce kimsenin benden talep etmemiş olduğu şeyleri istiyor: "Beni nefessiz bırakma", "artık bağları olmayan ayakkabılar giy", "sinemaya gidip dolby-stereo film seyretme" vs. vs....

(1) Julia Kristeva, Pouvoirs de l'horreur, Essai sur l'abjection, Editions du Seuil, 1980, s.127.

Şu ilerdeki sazlık, çevresindeki ağaçların da etkisiyle yolcular için çok çekici bir konaklama alanı oluşturur. Dinlenmek, yemek yemek, göl suyuyla serinlemek, kimi zaman da geceyi geçirmek için pek çok yabancı burada konaklar.

Yeni birinin geldiğini gördüğümde o nilüfer yaprağından bu saza atlayarak soluğu yanında alırım. Patlak gözlerim, yeşil, kaygan derimle çoğunun dikkatini çekmeden yanbaşılarında beklerim. Yorgunluğunu atan, karnını doyuran her yabancı, göl kıyısının dinginliğiyle neredeyse uyuşur. İç geçirmeler, ıslıkla bir melodi tutturmalar ya da şarkı mırıldanmalar başlar. Yolcu, ıssızlığın ortasında kendi sesinin gücünü duyumsar. En hırslı tüccarın da, en kibirli askerinin de, en ketum ulağın da dili çözülür. İşte her şey böyle başlar.

Kopuk kopuk, başı sonu olmayan birkaç kırk tümceyle yoldan, yolculuktan söz ederler. Geldikleri yeri anlatırlar. Gittikleri yeri. Kimlerden ayrı düştüklerini, kimlere kavuşacaklarını. Başlarından geçenleri anlatırlar. Kendilerini bekleyen sıkıntıları, mutlulukları. Sonra zamanı gelir, kendilerini anlatmaya başlarlar. Anılar öyküleri kovalar. Konular dallanıp budaklanır. Ben dinlerim.

Anlatılanlar gerçek midir, merak etmem. Onları dinlerken gerçeği hiç merak etmem. Duyduklarım beni bazen öfkelenendir, bazen üzer. Bazen yazıklarımın. Ama dinlemekten başkası elimden gelmez.

Gece olur. Gündüz olur. Yolcunun yeni dünyaları üst üste kuran ve sonra yıkan sesi yükselir; ağaçları, sazları kesecek denli keskinleşir. Dalları derinlerden gelen hisirtilarla yapraklanır. Kayalar parçalanır, toz olur; göl suyu güneşin sarısına yenik düşer, bulut olur, yağmur olur. Yıldızlar göz kırpar. Ay, meraklı aydınlığını üstümüzde gezdirir. Anlatan ses, tüm bunları bir tek eliyle kavrayacak kadar güçlenir. Gece olur. Gündüz olur.

Ben dinlerim. Soru sormam. Sonunu merak etmem. Anlatıldandan ne fazlasıyla ne azıyla ilgilenirim. Önce göl kıyısındaki bu sazlıkta, sonra gölün üstünde ve sonuçta halkası olduğum zincirin tümünde egemenlik kuran bu sesin gösterdiği yerlerde gezerim. Onun açtığı kapılardan girerim, aydınlattığı pencerelerden bakarım. Nedenleri çöpe atarım. Doğrular ve yanlışlar gölün dibini boylar.

Anlatan silahını çeker ve kulağıma dayar. Sözler ağızından döküldükçe, birleşip büyüdükçe mermiler birer ikiye ateş alır. Onu dinlemiyorsam hiçbir bedenime ulaşmaz. Silah ondadır ama tetiği ben çekerim: Dinleyerek. Zafer, benim dinleme tutkumda gizlenir; dinleme lütfumda.

Ayağımızın altında yer sarsılır. Kuşlar, sincaplar kaçar. Sırtımızı yasladığımız ağaç bir yıldırımla kibrit çöpü gibi yanar. Gene de yolcunun anlatan sesi dünyayı çevirmeye yeter. Ekseninden ben tutuyor olurum.

Ve ben dinlerim. Dinleyişimin kavrama ve öğrenme gibi çıkarıcı çabalarla nitelik değiştirmesine ve güçten düşmesine izin vermeden dinlerim. Ama gene de herkes gibi değil de kendim gibi dinlerim. Kaç aydır, kaç yıldır bu göl kıyısında yaşadığını bilmeyen, gene de prenses tarafından öpülerek eskiden olduğu gibi yakışıklı bir prensle döneceği günü umutla bekleyen bir kurbağaymışım gibi dinlerim.

İşte günler burada böyle fazla olgun meyvelerin balı gibi ağır ağır akar. Masala bakılırsa prenses eninde sonunda gelip beni öpecek. Ama karşısında beklediği gibi yakışıklı bir prens bulabilecek mi, artık ilk günlerdeki kadar emin değilim. Ondan daha güzel bir prensese dönüşürsem hayalkınlığına uğrayıp uğramayacağını düşünmeden edemiyorum.

Kerem Yeğin

delgömleđi

Anlaştık mı?

Anlaştık.

Efes Artemisi

Birazdan Foucault Sarkacı'ndan aktaracaklarımdan sonra, beni yakından tanıyan bazı çok sevgili arkadaşlarımla birbirlerine bakıp, kafalarını hafifçe bir sağa bir sola sallayarak alaycı alaycı "Bir kitap okudu ve bütün hayatı değişti!", dediklerini görür gibi oluyorum. Ama, kendilerinin de pek iyi bildiği gibi, o kitabı okuduğumda, benim hayatım çoktan değişmişti zaten. Üstelik, yine bilebilecekleri gibi, hayatımın değişmesine neden olan, 'Efes Antik Tiyatrosu'nun Korunma ve Kullanım Modellerinin Biçimlenmesinde Yol Gösterici İnkeler' başlıklı, Mimarlık Bölümü Restorasyon yüksek lisans programına binbir güçlük de olsa sonunda teslim ettiğim tezimin araştırmalarını yaparken aklıma takılan, hem de tüm uzunluğu ve genelliği içinde bu başlığın içerebilecekleri ile bile ilgisi olsa olsa uzaktan, çok uzaktan olabilecek bir soru idi: Dünyada hâlâ ateşe tapanlar bile varken, nasıl olur da 'Yedi Uyuyanlar' denen insanların gözlerini kapatıp açmaları arasında geçen süre içinde Efes'de güzeller güzeli Artemis'e tapınan bir grup insan bile kalmaz ve bu binlerce yıllık inanış tarihe karışır? Kafamın bir köşesi sürekli bu tür sorulara aklımın kabul edebileceği mantıklı yanıtlar geliştirmek gibi bir işle meşgulken, tezimi nasıl binbir güçlükte yetiştirebildiğimi, tez hocama ve yakın çevremdekilere ne "hoş" günler yaşattığımı kolayca tahmin edebilirsiniz.

Ama ben böylesi bir felaketin yolda olduğunu yaklaşık altı ay kadar önce sezmiş ve 1995 yılı bahar aylarında Efes Artemisi ile ilgili sorunlarımı "halletmek" üzere 'Dünyanın En Eski Bekaret Kontrolü' başlıklı bir deneme yazmaya girişmişim. Türkiye'de basından izleyerek adını güç bela öğrenebildiğimiz herkesin dahil olduğu kapsamda olaylar henüz gündeme gelmemiş olduğundan, o dönemlerde liselerde kız öğrencilere yapılan bekaret kontrollerinin yarattığı tartışmalarla gün ölüyorlardık:

Dünyanın En Eski Bekaret Kontrolü

Tarih, 7 Mart 1995... Bu yılın 'Dünya Kadınlar Günü'nden bir gün önce... Bir süredir yapmakta olduğum gibi, masamda oturmuş, bir türlü bitirmediğim yüksek lisans tezimle uzaktan veya yakından ilgili okumalarımı sürdürüyorum. Önümde, İngiliz yazar Edward Falkner'in 1862 yılında basılmış 'Efes ve Diana Tapınağı' başlıklı kitabından, kitaba bir zarar verme korkusuyla çekine çekine çektirilmiş fotokopiler duruyor. Okumakta olduğum sayfalar, Efes'deki Artemis, ya da, kitapta da yer aldığı biçimde, Roma dönemindeki adıyla Diana Tapınağı ile ilgili.

Tapınağın dokunulmazlığı hakkında okuyorum: Başlangıcı Efes'de Artemis kültürünün kuruluş efsanelerine kadar uzanan bir özellik bu. Strabo'dan aktarıldığına göre, Efes yakınlarında Ortygia'da, çeşit çeşit ağaçlardan, özellikle de selvi ağaçlarından oluşan bir koru vardı. Korunun içinden, Leto'nun doğum yaptıktan sonra yıkandığı Cenchrus ırmağı akıyordu. Leto, çapkın tanrı Zeus'un beraber olduğu kadınlardan biriydi; iki titanın, Coeus ve Phoebe'nin kızı. Karnında Olympia'nın en önemli tanrılarından, Zeus'un çocukları, Apollo ve Artemis, Zeus'un kıskanç

Amazonlar.
Trakya'ya
Frigya'dan
geldikleri
düşünülen bu
savaşçı kadınlar
kabilesi, önce
Dionysos'a
yenilmelerinin
ardından
kaçarken, sonra
da Heracles'in
Amazon kraliçesi
Hippolyte'yi
yenmesi üzerine
koruya sığındılar
ve burada ilk
Artemis
mabedini
kurdular.
Zaferlerinin
ardından,
Dionysos'un,
Artemis'e sığınan
bu kadınları
affettiği
söyleniyor.
İngilizce'deki
'sanctuary'
sözcüğünün, hem
'mabet' hem de
'sığınak'
anlamına
gelmesi, öyküyü
daha da
renklendiriyor.

(yasal) karısı Hera'nın güneşin ışınlarının erişebildiği hiçbir yerde doğum yapamaması için peşine taktığı yılan Python'dan kaçarken, bu koruya sığınmıştı. Koruda, çocuklarına sütannelik yapacak Ortygia ile karşılaştı. Korunun üst tarafındaki tepede yaşayan Küretler, silahlarını birbirine vurarak çıkarttıkları sesle kıskanç Hera'yı sağır ederlerken, Leto, Artemis'i bu koruda, bir zeytin ağacının altında doğurdu. Sonra, Hera'nın gazabından kaçmaya devam etti ve ikinci çocuğunu, Apollo'yu, o zamanlar yüzen bir ada olan Delos'da, yeni doğurduğu kızının yardımıyla, ondan dokuz gün sonra doğurdu. O günden sonra, Delos, denizin içinde sabitlendi ve bir daha orada kimsenin doğmasına ve ölmesine izin verilmedi; Ortygia ise, hastaların iyileşmeleri, hamile kadınların doğum yapmaları için gemi ile gönderildikleri bir yer oldu. İşte, bu öyküden dolayı, Efes, Artemis'in doğum yeri olarak bilinir ve Efesliler, Artemis'in doğumuna yardımcı olmuş olmaktan antik dönem boyunca hep mutluluk ve gurur duymuşlardır.

Bu kutlu olaydan sonra kutsal kabul edilen korunun daha sonraki sığınmacılarını da yine efsanelerden öğreniyoruz: Amazonlar. Trakya'ya Frigya'dan geldikleri düşünülen bu savaşçı kadınlar kabilesi, önce Dionysos'a yenilmelerinin ardından kaçarken, sonra da Heracles'in Amazon kraliçesi Hippolyte'yi yenmesi üzerine koruya sığındılar ve burada ilk Artemis mabedini kurdular. Zaferlerinin ardından, Dionysos'un, Artemis'e sığınan bu kadınları affettiği söyleniyor. İngilizce'deki 'sanctuary' sözcüğünün, hem 'mabet' hem de 'sığınak' anlamına gelmesi, öyküyü daha da renklendiriyor. Yine efsanelere göre, sonradan, tüm Lydia topraklarını fetheden Hercules, Amazonlar'ın sunağının olduğu yere bir tapınak inşa ettirdi ve tüm tapınmaları ve törenleriyle Artemis kültürünü 'resmen' başlattı. Ne istilacı Pers kralları, ne de Makedonyalı fatih—"barbar" olduğunu düşündükleri için bazı antik dönem yazarlarının pek az sözünü ettiği Büyük İskender—kültürün kutsallığına dokunmayı düşünmedi bile. Romalılar da her zaman tapınak topraklarının kutsallığına ve dokunulmazlığına kesin bir biçimde saygı gösterdiler. Dokunulmazlık, hem tapınağın kendisini, hem tapınağa ait arazileri ve ürünlerini, hem tapınağın hazinesini—ki, bu nedenle, Pers krallarının bile kendi hazinelerini Artemis Tapınağı'na emanet ettikleri söyleniyor—hem de tüm tapınak ahalisini kapsıyordu: rahipler, rahibeler ve sığınmacılar; ancak, ilginçtir, Artemis'in ilk sığınmacıları olan kadınlar hariç!

İ.S. 20'li yıllarda, Tiberius döneminde, tapınakların dokunulmazlıklarının kaldırılmasıyla ilgili tartışmadan öğreniyoruz: Daha Augustus döneminde bile, kutsal alanların dokunulmazlıklarının kötüye kullanılması çoktan başlamıştı. Dindarlık kisvesi altında, efendilerinden kaçan köleler, alacaklılarından kaçan borçlular, adaletten kaçan suçlularla doluydu tapınaklar. Tapınaklara sığınmalarıyla birlikte denetimden, yargıdan ve her türlü yasal yaptırımdan uzaklaşan bu hain insanlar topluluğu, kendi suçlarını tanrıların sunaklarına taşıyorlardı ve, onların da desteğiyle, Yunan topraklarında tapınakların sayısı gün geçtikçe artıyordu. Tiberius zamanında, bu ayrıcalığa sahip olma hakkını eskiden beri taşıdığını ispat edebilen Efes Artemis Tapınağı gibi tapınaklar dışındaki tüm tapınakların dokunulmazlığı kaldırıldı. Ancak, İ.S. 1. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan Plutarch'dan öğrendiğimize göre, böylece, Efes'de tapınılan Diana, Tiberius'un da izniyle, tapınağına kaçan tüm borçlulara özgürlük ve güvence sağlamaya devam etti. Tüm yabancılar nezaketle tapınağa buyur edildi; özgür kadınlar ise asla! Gerçi, ayrıcalıklı durumlar da söz konusuydu tabii—örneğin, bakirelerin tapınağa sığınmasına izin veriliyordu—ama, sığınma talebinde bulunan evli kadınlar büyük cezalarla karşılaşıyorlardı. Özgür olmayan kadınlardan ise, örneğin, sahibinin kötü davrandığı köle kadınların, sahiplerinden kaçıp tanrıçaya sığınma hakları vardı. Böyle durumlarda, tapınağın diğer sığınmacıları üzerinde herhangi bir yaptırımı bulunmayan Roma valisi köle ile sahibinin durumunu yargılar, eğer sahibinin köle kadına zarar vermediğine hükmederse, sahibin, kaçtığı için onu cezalandırmayacağına yemin ettikten sonra, kölesini geri almasına izin verirdi. Kölenin şikayetlerinde haklı olduğunun anlaşılması durumunda ise, kadın tapınakta kalır ve tanrıçanın hizmetine girerdi...

Bunları okurken, dalmış, düşünürken buldum kendimi: 'Dindarlık kisvesi altında' lafı ile birlikte gözümün önüne gelen 'Türkiye manzaraları'... Ya da, çok kısa bir süre önce, sosyal demokrat belediyeler tarafından açılan kadın sığınma evlerinin 'yönetim değişikliği sonrasında

Bir kadının
'iffet'inden şüphe
edildiği
durumlarda, kadın,
halk tarafından,
özel bir kıyafet
içinde, bu
mağaraya
getiriliyor. Kadın
içeri girer girmez,
mağaranın kapıları
görünmez eller
tarafından
kapatılıyor. Eğer
içerideki 'bakire'
ise, syrinx'den
yumuşak ve ilahî
bir nağme
duyuluyor;
mağaranın kapısı
yine kendiliğinden
açılıyor ve bakire,
çam
yapraklarından
buketlerle
taçlandırılmış bir
şekilde, kapıda
görünüyor. Eğer
içerideki 'suçlu'
ise, bir ağlama
sesi duyuluyor ve
halk, kadını
kaderiyle başbaşa
bırakıp, gidiyor.

kapatılması konusunda halkın görüşlerini alan bir televizyon muhabirine yapılan bir açıklama:
"Kapanması iyi olur, bence. Karı-koca arasında her zaman sorunlar olur. En ufak problemde,
bir-iki fiske de hanım evden gidecek olursa, işimiz var!", ya da bu anlama gelecek sözler...
Gerçekten de bunlarla okuduklarımız arasında bir benzerlik var mıydı, yoksa, ben, birbiriyle
ilişkilendirip kendi tez metnimi oluşturabileceğim türden bilgiler arayarak okumaya alıştığım
için, ilgisiz konuları sürekli birbirine bağlama eğiliminde miydim?

Daldığım ve de kaldığım yerden kitaba geri döndüm. Tapınak yapısını antik dönem yazılı
kaynaklarına göndermelerle anlatan bölümden sonra, yapıyı çevreleyen, yine Artemis kültüyle
ilgili diğer yapıları ve tamamlayıcı mekanları anlatan bölüme geldim. Bunlar arasında,
tapınağın arka tarafında ve yapıdan biraz uzakta bulunan bir korudan da söz ediliyor—belki de,
Strabo'nun anlattığı gibi, içindeki bir zeytin ağacının gölgesinde Leto'nun Artemis'i doğurduğu
koru bu. Kitaptan, ağaçların ve koruların antik pagan dinlerin tapınaklarında sıkça rastlanan
öğeler olduğunu, özellikle de, aynı zamanda avcılık tanrıçası olan Artemis adına yapılan
tapınaklara bitişik, içi av hayvanı dolu korular bulunduğunu ve Strabo'nun özellikle belirttiği
selvinin, zaman zaman da çamın Artemis kültünde kutsal ağaç olarak kabul edildiğini
öğreniyorum. O dönemlerin buluntuları arasında yer alan, Efes kentinin bastırdığı antik bir
sikke üzerinde de bir selvi resmedilmiş.

Korunun içinde bir de mağara bulunuyor ve bu mağara bizi, Artemis Tapınağı'na sığınma hakkı
bulunan ayrıcalıklı özgür kadınlar, yani bakireler konusuna geri döndürüyor. Achilles Tatiüs'dan
aktarılan öyküye göre, mağara girişinin biraz iç kısmında, basit bir flüt olarak tanımlanabilecek
bir çalgı, duvara dayalı olarak duruyor. Syrinx adlı bu çalgının ve içinde bulunduğu mağaranın
öyküsü şöyle: Syrinx, Pan tarafından izlendiği için, mağaranın bulunduğu bu yere kaçan çok
çok güzel bir perinin adı. Pan periyi yakalayıp, saçlarından kavradığında, genç kız, aniden,
toprağa kök salan sazlara dönüşüyor. Pan, perinin sazların arasında saklandığını düşünerek
sazları kesip onu yine de bulamayınca, kızın dönüşüm geçirdiğini birden kavriyor ve, onu
öldürdüğünü düşünerek, öpmek üzere sazları dudaklarına yaklaştırıyor. Pan'ın nefesi, sazları
seslendiriyor. Bunun üzerine, Pan, sazlardan bir tanesini mağaranın duvarına yaslayıp
mağarayı kapatıyor ve syrinxi çalmaya başlıyor. Daha sonraki zamanlarda, Artemis'e tapınan
çevre sakinleri, tanrıçalarını onurlandırmak amacıyla, bu çalgıyı ona adıyorlar ve bakireler
dışındaki kadınların mağaraya girmesini yasaklıyorlar. Bu yasaklamayla birlikte gündeme gelen
bir başka uygulamadan da söz etmiş, Achilles Tatiüs: Bir kadının 'iffet'inden şüphe edildiği
durumlarda, kadın, halk tarafından, özel bir kıyafet içinde, bu mağaraya getiriliyor. Kadın içeri
girer girmez, mağaranın kapıları görünmez eller tarafından kapatılıyor. Eğer içerideki 'bakire'
ise, syrinx'den yumuşak ve ilahî bir nağme duyuluyor; mağaranın kapısı yine kendiliğinden
açılıyor ve bakire, çam yapraklarından buketlerle taçlandırılmış bir şekilde, kapıda
görünüyor. Eğer içerideki 'suçlu' ise, bir ağlama sesi duyuluyor ve halk, kadını kaderiyle başbaşa bırakıp,
gidiyor. Üç gün sonra, Artemis rahibelerinden biri mağaraya girdiğinde, mağarayı boş ve syrinxi
yere düşmüş olarak buluyor. Yazar, öyküyü Tatiüs'dan aktardıktan sonra, dipnot olarak, güzel
kadınların genellikle 'suçlu' bulunarak mağaradan kaybolduğundan kuşkulanan gerektiğini
belirtiyor. Tapınakta hizmet veren Artemis rahibelerinin genellikle bakirelerin en güzellerinden
seçildiklerini biliyoruz; aynı kitaptan, Plutarch'dan aktarılan bir kayıttan da Büyük
Antiochus'un, Artemis rahibelerinin olağanüstü güzelliği karşısında nefsine hakim olamayarak
bir günah işlemekten korktuğu için, şehri bir an önce terkettiğini öğreniyoruz. Bu bilgiler de
yazarın kuşkularını Aestekler nitelikte gözüküyor; aklı, mağaradan kaybolan güzellerin
tapınakta rahibe yapılmış olmaları olasılığını getiriyor.

Sinsi sinsi gülerek, Achilles Tatiüs'un öyküsüne 'Dünyanın Bilinen En Eski Bekaret Testi' notunu
düşmekten alamadım kendimi; üstelik de, benim bilmediğim, başkalarının bildiği daha eski
bekaret testi öyküleri olduğundan, her nedense, emin olduğum halde... İlgisiz iki konuyu
birbiriyle ilişkilendirme eğiliminin üstesinden gelemeyerek, Tatiüs'un öyküsünün geçtiği
topraklarda, İ.S. 1990larda hâlâ süregelen, 'iffet' sözcüğü ile 'bekaret' sözcüğünün eşanlamlı
kabul edildiği bir tartışmayı hatırladım. Hani, şu, orta öğretim kurumlarında geçerli disiplin

yönetmeliğinde yapılan bazı değişikliklerle, öğrencilerin yazılı sınavlarda kopya çekmesi, okulda alkollü içki ve sigara bulundurup kullanması ve bunlara benzer, eskiden 'disiplin suçu' sayılan bazı eylemler 'suç' olmaktan çıkartıldığı halde, okul yöneticilerine kız öğrencileri bekaret testine yollama olanağı sağlayan maddeye dokunulmaması üzerine başlayan tartışmayı...

Ben bunları düşünürken, 'Güzel Artemis' bana güzel güzel gülümsüyor. Selçuk'daki arkeoloji müzesinin şu anda görevde bulunandan bir önceki müdürü Sabahattin Türkoğlu'nun, kendi alanında bir hayli popüler olmuş Efes'in Öyküsü (1991) adlı kitabından öğreniyoruz: 1956 yılının 18 Eylül günü, Odeon'un yakınlarındaki Belediye Sarayı (Prytancion) olduğu sanılan yapıda sürdürülen kazılarda görevli bir işçi, Avusturya Arkeoloji Enstitüsü adına Efes antik kenti kazılarının başkanlığını yürüten Avusturyalı arkeolog Franz Miltner'e, altın bir heykel bulunduğu haberini getirdi. 1894 Yılından beri yürütülmekte olan kazılar boyunca bulunabilen ilk Efes Artemisi heykeliydi bu.

Profesör sevincinden ne yapacağını şaşırmişti. Heykel gözlerinin önünde yüz üstü yatıyordu. Biraz dikkatli bakınca belden üst kısmında bazı altın kaplama izleri görülmüyordu. İşçi, altın diye bunları kastetmiş olmalıydı. Heykeli sırt üstü çevirince bütün güzelliği meydana çıkmıştı. Civarın en iyi mermerinden yapılmıştı. Şimdiye dek dünyada bundan daha güzel bir Efes Artemisi bulunmamıştı. Miltner heykeli "Güzel Artemis" adını taktı. İşçilere gelince onlar çıkan heykeli biraz komik bulmuşlar yahut garipsemişlerdi. Kıs kıs gülüp duruyorlar, tanrıçanın göğsündeki yumruları göz ucuyla inceliyorlardı. Doğrusu böylesine bir kadın heykelini de ilk kez görüyorlardı: "Bir kadında ikiden fazla meme olur mu hiç?" (Türkoğlu, 1991: 152)

Şimdiye dek dünyada bundan daha güzel bir Efes Artemisi bulunmamıştı. Miltner heykeli "Güzel Artemis" adını taktı. İşçilere gelince onlar çıkan heykeli biraz komik bulmuşlar yahut garipsemişlerdi. Kıs kıs gülüp duruyorlar, tanrıçanın göğsündeki yumruları göz ucuyla inceliyorlardı. Doğrusu böylesine bir kadın heykelini de ilk kez görüyorlardı: "Bir kadında ikiden fazla meme olur mu hiç?"

Yunan Olympia tanrıları arasında en önemlilerinden biri olan Artemis, genelde, oklarla ve yayla silahlanmış olarak dolaşır ve, erkek kardeşi Apollo gibi, ölümlülere hem felaketler ve ani ölümler göndermeye, hem de onları tedavi etmeye kadir. Çocukların ve tüm memeli hayvanların koruyucusu olarak bilinen Artemis'in, aynı zamanda da, annesi Leto'nun Apollo'yu doğurmasına yardım ettiği gibi, tüm hamile kadınların doğumuna yardım ettiğine inanılır; daha önce de belirtildiği gibi, antik dönemlerde hamile kadınların doğum yapmaları için Artemis'in doğum yeri Ortygia'ya gönderilmeleri de, belki de, bundan dolayıdır. Efes'de, Artemis adına, çeşitli nedenlerle yıkıldıktan sonra tekrar tekrar inşa edilen tapınakların en muhteşemi olduğu söylenen yedinci tapınağın öyküsü de Artemis'in bu sıfatıyla ilgili: Yedinci tapınağın ihtişamı, Herostratus adlı birinin aklına, tapınağı yakarak, kendi adını ölümsüzleştirme fikrini getirmiş—bizler bile adını hâlâ bildiğimize göre, planının başarılı olduğunu kabul etmek gerekiyor doğrusu. Herostratus'un, İ.Ö. 356 yılında, tapınağı yaktığı gün, aynı zamanda da, Büyük İskender'in Pella'da doğduğu gün. Söylenceye göre, Artemis, İskender'in doğumuyla meşgul olduğundan, Efes'deki tapınağını koruyamamış ve tapınak yanıp kül olmuş. Efesliler'de büyük hoşnutsuzluk yaratan bu olay, Efes'de yaşayan büyücüler tarafından büyük bir felaketin habercisi olarak yorumlanmış ve, bu yorum, tüm Asya'da bir tedirginlik yaratmış. Yıllar sonra, İskender'in Asya fetihleri başlayınca, tüm Asyalılar, yangının bu felaketi haber verdiği sonucunda birleşmişler.

Olympialı Artemis'in diğer özellikleri arasında, av tanrıçası ve de, erkek kardeşi Apollon gibi, bir ışık tanrısı olması, özellikle de ayla bağlantısı geliyor. Bizim yazımızla bağlantılı bir başka özelliği de bakire bir tanrıça olması. Yunan (Olympialı) Artemis tasvirlerinden çok farklı bir biçimde tasvir edilen Efes Artemisi'ni düşünün: çok memeli ama bakire bir tanrıça!

Gerçekte, Artemis'in de, diğer Yunan tanrılarının pek çoğu gibi, Yunanistan'da Olympia Dağı'nda yaşayan tanrıların dünyası kurgulanmadan önceki toplumların tanrıçalarının bir türevi olduğu yolunda genel kabul görmüş bir görüş var. Falkner'in kitabında, bu yaklaşım doğrultusunda, iki bölgenin uygarlıklarına göndermeler buluyoruz. Bu bölgelerden ilki, Mısır deltası: "Diana heykelini kaplayan ve Diana'nın 'çokmemeli' olarak anılmasına neden olan çok sayıda hayvan memesi, bazı bilge kişilerin, Mısırlı Isis ve Yunan Diana'nın, adının "beslemek" anlamına gelen İbranice 'Rehah' sözcüğünden türetilmiş olduğunu kabul ettikleri Rhoea ile

Şimdi, hani şu hayatımı değiştiren kitabı okuduktan sonra, geriye baktığımda anlıyorum ki benim yapmaya çalıştığım, Eco'nun kişilerinin Plan'ı tüm inandırıcılığını sağlayan karmaşıklığı ile oluşturma girişimine değil de, bundan çok önce oynadıkları, "Çağrışım yoluyla yedi aşamada sucuktan Platon'a geçmeniz gereken oyuna benziyordu biraz. Bir deneyelim bakalım: sucuk-domuz-kıl-fırça-Biçemcilik-İdea-Platon. Çok kolay." Bir devlet büyüğümüzün vaktiyle dediği gibi, bunu ben de yaparım! O halde biz de Efes için bir deneyelim bakalım: Doğa-Bereket-Ana-Dişi-Bakire-Üç-Bir

aynı tanrı olduğu yolundaki görüşünü doğruluyor. Dünyevi nesnelere üzerindeki hakimiyetini vurgulamak için, Diana da, Rhoea gibi, ufak kulelerle taçlandırılmış. Diana figürlerinde sıkça görülen yengeç motifinin de, Nil'in taşıdığı kıyıda oluşturduğu burç işaretine denk düştüğü düşünülüyor." Bu görüşe göre, Efes Artemisi oniki burcu temsil ediyor: önde görülen memeleri Koç, Boğa, İkizler, Yengeç ve Arslan, saatlere göre bölünüp, yerleştirilmişler. Gerdanlığı, eski dönemlerin temel besin maddesi olan 'acorn' veya bazı başka kaynaklarda geçtiği haliyle 'eincorn' buğdayından, yani, Başak. Gücünü simgeleyen Arslan'lar kollarında ve elleri kendisine gelecek herkesi kabul edeceğini gösterecek şekilde açılmış.

Plan? Oyun? Çember?

Diğer burçları ve gönderme yapılan ikinci bölgeyi anlatmadan, yazıyı burada bırakmışım. Birkaç satırlık bir boşluktan sonra, en alta yazdığım adımın ve Nisan 1995 tarihinin hemen üzerinde şu paragraf var:

"Sonunda, ilişkili olduklarını düşünsem de, artık hiçbir şeyi birbirine bağlayamaz hale geldim. Bereket tanrıçası, doğurganlık simgesi anaç Kybele'den İsa'nın bakire anası Meryem'e uzanan bu uzun yolun sonunda, insanlar hâlâ hastalarını Ortygia'ya getiriyorlar, Meryem'in kutsal sularında çare arıyorlar ve, bizler bekaret tartışmaları yaparken, 'Güzel Artemis', Selçuk Müzesi'nde ziyaretçilerine güzel güzel gülümsüyor."

Bunları okuduktan sonra, gelin de benim Foucault Sarkacı'nın satır aralarında şahısma yöneltilmiş gibi duran eleştiriler arayıp bulmama hak vermeyin. Plan'ı oluşturdukları günleri anlatırken ne dedirtiyordu Eco "Bum"a? "Ama ritm ne olursa olsun, şans ödüllendiriyordu bizi; çünkü insan isterse, her zaman, her yerde, her şeyle her şey arasında bağlantılar bulur; dünya ansızın, her şeyin her şeye yollama yaptığı, her şeyin her şeyi açıkladığı bir akrabalıklar ağına dönüşür..." (Eco, 1997: 434) Üstelik, bunu bir kez anladıktan sonra bile, bu bağlantıları arıyor olmayı yeğleyebiliriz, tıpkı yalnızca gizi bilmemekle kalmayıp, onun varolmadığını bile bilmeyen ya da yapmacık bir giz olduğunu bilen ve iki kez "Hayır" deyip, Sarkaç'ın ucunda sallanan Belbo gibi; hem de "Güç isteğine boyun eğmek istemediğinden değil; anlamsızlığa boyun eğmek istemediğinden. Varoluş ne denli kırılan, dünyayı sorgulamamız ne denli sonsuz, amaçsız olursa olsun, tüm geri kalanlardan daha anlamlı bir şey olduğunu bir biçimde biliyordu Belbo." (Eco, 1997: 584)

Bu olağandışı roman kişinin bildikleri, ya da en azından bilmediğini bildiklerinin neye dair olduğunu düşünmek beni yıllar önce başladığım şu bekaret hikayesi ile ne yapmaya çalıştığımı geri götürdü. Size daha ilk satırlarda aktardığım gibi, benim tüm derdim, kendime Efes Artemisi ve Meryem gibi bu tür bir kurmacaya son derece uygun iki simge seçerek kuracağım bir dizi nedensellik ve süreklilikle uygarlık tarihinin kafamı sürekli meşgul eden karmaşasını aklımın alabileceği mantıklı bir hale getirmektir. Acaba çabalarımı sonlandırmam gerçekten de mümkün müydü ve bunu başarabilseydim gerçekten de kafam berraklaşabilir miydi? Saçma bir soru, öyle değil mi? Başaramadığıma göre, demek ki benim için böyle bir şey mümkün değilmiş!

Şimdi, hani şu hayatımı değiştiren kitabı okuduktan sonra, geriye baktığımda anlıyorum ki benim yapmaya çalıştığım, Eco'nun kişilerinin Plan'ı tüm inandırıcılığını sağlayan karmaşıklığı ile oluşturma girişimine değil de, bundan çok önce oynadıkları, "Çağrışım yoluyla yedi aşamada sucuktan Platon'a geçmeniz gereken oyuna benziyordu biraz. Bir deneyelim bakalım: sucuk-domuz-kıl-fırça-Biçemcilik-İdea-Platon. Çok kolay." (Eco, 1997: 217) Bir devlet büyüğümüzün vaktiyle dediği gibi, bunu ben de yaparım! O halde biz de Efes için bir deneyelim bakalım: Doğa-Bereket-Ana-Dişi-Bakire-Üç-Bir.

Biraz zorlasak ve kendimize bir dönemin insanbilim kitaplarından da destek bulsak, insanbiçimli tanrılara tapınmanın öncesinde, Efes'in eski halklarının da, günümüzün ve tarihin "İkel" kültür aşamalarının pek çoğunda olduğu gibi, doğa ve doğanın unsurlarına tapındığını öne sürebilir, hatta Efes sikkelerinin üzerine resmedilen selvinin ve daha sonraki dönemlerde Artemis figürünün muhtelif yerlerindeki hayvan çağrışımlarının bu dönemin kalıtları olduğunu

1800lerde bir rahibenin gördüğü bir düş üzerine aranıp bulunan temellerin üzerine Efes'in bugünkü ziyaretçilerinin 'Meryem Ana Evi' olarak bildiği yapının inşa edilmesi ve Artemis ile Meryem figürlerinin Efes'de, benim gibilerin zihnini meşgul edecek şekilde yanyana gelmesi için daha binyıllar geçmesi gerekecektir. Arada geçen yılların galibi ise Sen Jan'dır ve bu ünlü kilisenin krallığını simgelediği, madde ile sonsuzu bir arada tutan Kutsal Üç. Ve Üç, İslam'da Bir'dir. Ne kolay oldu, öyle değil mi?

iddia edebiliriz. Peki, nedir doğa ve insana tüm sunduklarının en belirgin niteliği, özellikle de Batı Anadolu kıyılarında bitek topraklar üzerinde yaşayan insanlar için? Bereket!!! İnsanlar yaşamlarının ta kendisine bakarlar, yetiştirdikleri ürünlere, avladıkları ve onlar avladıkça çoğalan hayvanlara, doğan çocuklarına...ve doğa ile tüm sunduklarına "ana" olma sıfatını yakıştırırlar. Bereketli olan, anadır. Sizleri daha fazla ayrıntıya boğmamak için adını anmayacağım pek çok başka (akraba?!?) kültürde de olduğu gibi, bu "Ana"ya dağların doruklarındaki oyuklarda taparlar. Oyuğun kendisidir analığı simgeleyen ve Efes'de benim sevgili tiyatromun bir yamacına yerleştiği Panayırdağ'da böyle bir nişi vardır, Tanrılar Anası'nın. "Ana"dan "dişi"ye geçiş kolaydır, özellikle de Batı Anadolu'nun kültür tarihinde gerçekleşmiş gizli bir planın varlığına hükmetmiş benim gibilerin dışındakiler için: Tanrılar Anası-Kıbele-Artemis. 1995 Yılında giriştiğim denemede aktardığım öykülerin de açıkça gösterdiği gibi, asıl zoru, bereket yani doğurganlıkla bekaret yani hiç doğurmamışlığı birleştirerek, Efes Artemisi başarır. İnsanın dışısına atfedilen tüm niteliklere sahiptir o ve bu nedenle de Artemis'den herhangi bir insanoğlu dünyaya getirmemiş Bakire'ye, Meryem'e geçiş kolaydır. Ama, bu geçişle birlikte, doğa ve onun parçası olan insanın biçimindeki evren geride kalır. Artık söz konusu olan ayaklarımızın altında ve başımızın üzerindeki maddesel evren ve onu açıklayan bilge kişiler değildir. Gustav Klimt'in resimlerini ilk gördüğüm zamanlarda kendi kendime, "Herhalde bu adam yaşama dair anlatmak istediği her şeyi kadına yükleyerek anlatabilir.", diye düşünmüştüm. Yıllar sonra, Klimt üzerine bir kitap aldım; bir de baktım kitabın alt başlığı "Dişi Biçiminde Dünya". Meryem sayesinde geçilen dünya ise artık Artemis kadar "dişi" değildir ve bizim Efes'de Artemis'den Meryem'e bir çırpıda yapıverdiğimiz geçiş, yüzyıllar alır, binlerce hayata mal olur. 1800lerde bir rahibenin gördüğü bir düş üzerine aranıp bulunan temellerin üzerine Efes'in bugünkü ziyaretçilerinin 'Meryem Ana Evi' olarak bildiği yapının inşa edilmesi ve Artemis ile Meryem figürlerinin Efes'de, benim gibilerin zihnini meşgul edecek şekilde yanyana gelmesi için daha binyıllar geçmesi gerekecektir. Arada geçen yılların galibi ise Sen Jan'dır ve bu ünlü kilisenin krallığını simgelediği, madde ile sonsuzu bir arada tutan Kutsal Üç. Ve Üç, İslam'da Bir'dir. Ne kolay oldu, öyle değil mi?

Hayır, hiç de kolay olmadı, ne bizler ne de bu oyunun kişileri olanlar için. Üstelik, biz zaten işin en başında bunun bir oyun olduğunu kabul etmiştik. Onlar ise bizim oyunumuzda rol alacaklarını bilmiyorlardı bile. Bilselerdi de keşke bize nasıl oynadıklarını daha iyi anlatsalardı! Çünkü, bakıyorum da, bir çırpıda geçiveririm sandığım yedi aşama sucuktan Plato'ya geçişle boy bile ölçüşemiyor. İki nedenle olabilir: Bir kere, bana öyle geliyor ki, Efes'de "Bakire"den "Üç"e oyunun kuralı değişiyor, yani dünyayı algılama ve bu algıları çağırıştırma alışkanlıkları, hem "onlar" hem de "bizler" için. İp burada kopuyor ve, yıllar süren çekişmelerden sonra, mezhep savaşlarının gölgesinde, yeniden düğümleniyor.

Ya da, aslında oyunun kuralı yanlış. Belki de aslında Plato sucuktur, İdea domuzun ta kendisi, Biçemcilik son derece kıldır...ve fırça ortada kalır. Ve doğa birdir, üç bereket, ana bakiredir ve oyunun bozulduğu, dengelerin kaçtığı yerde, ortada kalır dişi. Bir çember kurulur ve alan ikiye bölünür; dünya ikililere ayrılır, biri çemberin içinde diğeri dışında: madde ve maddesiz, bakire ve ana, dişi ve erkek, yer ve gök, tanrı ve kul. Aslında insan usunun kendi kendisini kapattığı çemberdir bu—yedi aşamada maddeden sonsuza ve başka bir yoldan tekrar geri...

1.

Kaynakça

- Eco, Umberto, 1997 (,1988). Foucault Sarkacı. İtalyanca aslından çeviren Şadan Karadeniz. İstanbul: Can Yayınları.
- Falkaner, E. , 1862. Ephesus and The Temple Of Diana. London: Day&Son.
- Türkoğlu, S., 1991 (ilkbasım: 1986). Efes'in Öyküsü. Bölge, Şehir ve Semt Monografileri Dizisi: 2. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

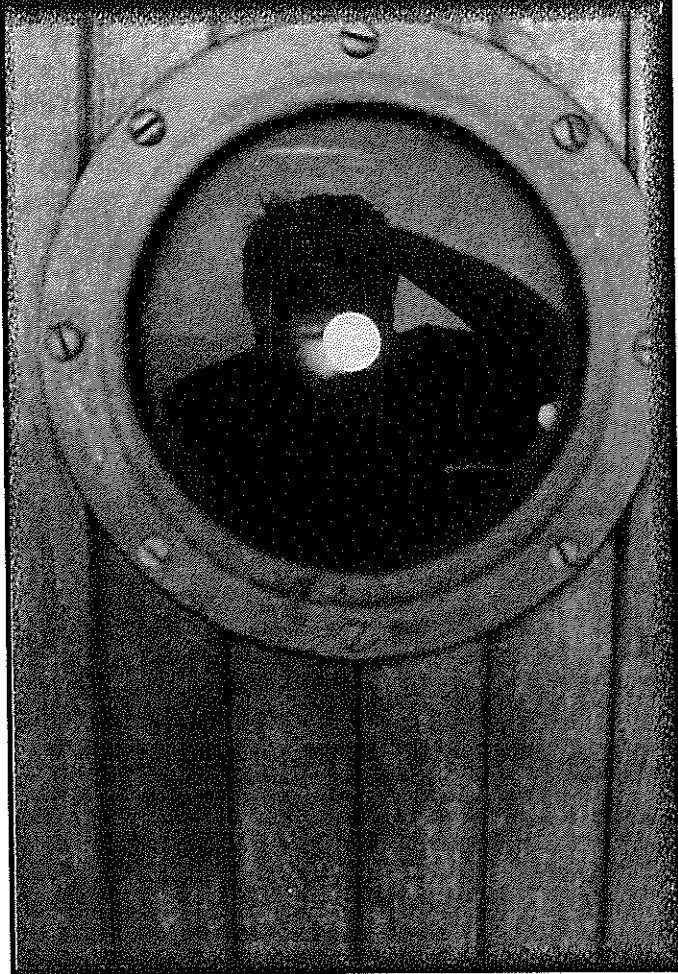
Fotograf, Derya Erkenci

24 Nisan 1997 / Aptalın Seyir Defteri:

Megafonlu arabacıdan aldığım üzümü mecburen yıkamadan yiyorum, kentin cerehatını tozunu daha beter emebileyim diye. Güvertenin dar uzantısındaki uzun oturağın, iki pencere arasındaki sırta gelen yeri düz kısımlarından bir yer bulamadım; pencerenin demir denizlik çıkıntısı sırtıma batıyor. Solumda görebildiğim martı besleyen köpüklere yakın kış altında, şoparımsı hırpani bir çocuk, sol elindeki bali torbasını bir mikrofon gibi kullanarak, ritimdeki seyyar kasetçinin çaldığı popüler parçalar eşliğinde çılğınlar gibi dansediyor. Sağımda, kendi sağında oturan zıpır kızlardan medet ummaktan sıkılmış yürüyenadamı genç burnunu iştahla karıştırıyor. İskeleleri şaşırmış resim dosyası esmer bir kız, bizim iskeleye doğru koşuyor. Ortama göre ara sıra çımacılık da yapan ve piknik tüpünde pişirdiği iskeleyemeklerinin alüminyum bulaşıklarını ritminin köşesinde dökme su ve arapsabunuyla yıkayan kapı görevlisi, halatların atılması beklentisi içerisinde, kapıyı kapamak için fırsat kolluyor. Kız yolun ortalarında biryerlerde, kapaklanıp düşüyor. Geniş ve paspal kumlu bir kumsal bulunduğu, rahatlıkla güçlü bir erkekle gürleşebilecek biri; hemen toparlanıp ayağa kalkıyor, dizlerindeki tozları silkeleyerek koşmaya devam ediyor. Sağımdaki genç rebinden son koz olarak çıkardığı afili benzintli çakmağı serin hareketlerle işaret parmağıyla baş parmağı arasına yerleştiriyor. İleri doğru kısa fakat hızlı bir dirsek hamlesiyle hareketini yapıyor. Terli avuçların hesaba katılmamasıyla, çakmak önce

küpeştenin alt demirine çarparak çınlıyor ve oradan sekip denize cupluyor. Kız jeton turnikeleri yönünde gözden kayboluyor. Kapı görevlisi, kapıyı kapama denemeleri yapıyor. Ayak tırnakları yeşil ojeli kızlar kikirdiyorlar. Güzelim çakmağı Kadıköy'ün sidikli sularına gömülen çocuk, kendini kötü hissediyor, kusacak gibi bakıyor. Çımacılar halatları atıyor; bilyalı tekerlekli vücudum kadar eski portatif iskeleler gürültüyle ritimde kalıyor. Yoğun gün ışığı altında karanlık ve serin kalmış bekleme salonunun hayal meylliği içerisindeki kız kapıya doğru koşuyor. Daha tornistanını yapmamış şehir hatlarını işaret ederek, görevliyle tartışıyor. Yanımdaki çocuk aceleyle kasetin tersini çevirip, küpeşteye dayanmış çeşit çeşit ayakları yaparak ilerliyor; bali kafasının garip enerjisiyle dansına devam eden çocuğun etrafındaki meraklı-salak kitleye katılıyor. Kapı görevlisi puşluk ediyor; vapur ritimden beş parmak kadar açılıyor. Çeyrek geçeye yetişmişliğin ferahlığı ve çeyrek kalayı beklemenin muhtemel sıkıntısıyla kız, görevliyi iterek iskeleye fırlıyor ve bir uzun atlamacı atlet gibi

rihtimin son noktasından sıçrayarak havada ağır ağır süzülüyor. İnce siyah tokalarla yanları desteklenmiş kuzguni kıvrıkcık saçları, iri mendireğin kırılma etkisiyle neşeli bir melteme dönüşmüş poyrazda uçuşuyor. Bahçevan tulumlu mavi bulicininin cebinden birkaç bozukluk denize dökülüyor. Tam toparlanamamış, dosyanın dışında kalmış koltuk altındaki resim kağıdında, yüzü tamamlanamamış bir erkek eskizi görünüyor. Burnu, çizgiçilim kahramanlarını andırıyor. Beklenenden çok daha iyi bir atlayış oluyor. Vapurla karşıdan karşıya geçiyoruz.

Fotograf, Derya Erkenci

Balıkpazarına geldiğimizde hala arkasındaydım; bahçevanının uzun paçaları, kedi kadar sıçanların yaşam özsuğu balıkkanlı sularla ıslana ıslana yürüyordu. Durup meydandaki manavın sergisindeki kızarmış imbatları incelediğini farkettim. İri bir karidesin bacaklarını saymaya çalışarak bir süre vakit geçirdim. Arakladığı zeytinimsi meyveyi kemirerek Yedi sekiz Hasanpaşa'ya girdi. İçeride oluşmuş birkaç kişilik kuyrukta hemen arkasındaydım; traşlanmış esmer ensesine baktım. Susamli çubuk ve meyveli kurabiye aldı. Ben de aceleyle bir tane tahinli çörek sardırarak yeniden peşine düştüm. Stok kunduralardan birinin sokak vitriniyle ilgilenir gibi yaparken bir buçuk kilo kavak inciri tarttırdı. Hemen orada, bir parayı verdin vermedin kavgası çıktı. Seyyar satıcı yenilip, bir milyon üstü vermeye hazırlandığı sırada, yandaki kahvehanenin camı büyük bir gürültüyle kırıldı. Koyu renklerin her tonunda çeşit çeşit takım elbiseler giymiş adamlar ellerinde okey istakalarıyla dışarı çıkıp, düşmenin ve yüzlerce cam parçasının kan revanının etkisiyle yerde kıvranan yine takım elbiseli diğer adama vurmaya başladılar. Meşe odunu hammaddeli istakaların sivri tarafları adamın beynine beynine indikçe, yerlere yuvarlanan kavak incirlerine kanlar sıçırıyordu. Adamların neden seyyar satıcıyı da dövmeye başladıklarını anlamaya çalışırken O'nun küçükhhamamın sokağına doğru yöneldiğini gördüm. Hızlı adımlarla yürüyerek eski yenicinin karşısındaki seksenlerin videocu görüntüsü standartı hiç bozulmamış video dükkanına girdi. Durup vitrine baktım, bandrol öncesinin en popüler türlerdeki

video filmlerinin afişlerinin renk ayrımları güneşten kaymıştı, hepsinin rengi yeşile çalmıştı. Afişler kadar eski, ayaklarının dibinde duran ağaç kasa yıpranmış Pioneer hoparlörde tıpkı onbeş yıl önce O'nu ilk kez gördüğümü varsaydığım, kırık küçük mendireğin yanındaki kumda olduğu gibi, Every time you go away çalışıyordu. İçeride kasanın başında oturup sigara içen adam da bol tizli ve plak hışırtılı özel stüdyo doldurumu kaset kadar eskidi. Yüzünden, yazkadinlarından kalan, göz altlarına birikmiş esrarlı bir hayatsıkıntısı rahatça okunuyordu. Fotokopyayla çoğaltılmış köşeleri zımbalı film listelerine baktım, klasik bir teknikle birer numara verilmiş film isimlerinin yanlarında araları tire işaretiyle ayrılmış iki kelimeyle tanımlanmış film türleri yazıyordu. Aynı numara ve tür belirteçleri kasetlerin üzerinde de vardı. O, bir yabancı filmler rafının başında sağ elinin işaret parmağı kasetler üzerinde tarayarak ilerliyordu. Paul Young, problemleri çözebiliriz dedikçe boğazım düğümleniyordu; film türleri bir su gibi akıyordu:

Erotik-heyecan, intikam-polisiye, gençlik-porno, fantastik-seksi, eğlence-şenlik, duygusal-korku, dublaj-orjinal, erotik-macera, tarihi-bilimkurgu, paranoya-seks, korku-porno, duygusal-ortayaş, erotik-gerilim, cinselli-polisiye, psikolojik-drama, sirk-show, porno-belgesel, politik-seks, entrika-tedirgin, romantik-serseri, erkek-fahişe, karate-sevgi, anarşik-aşk, intikam-tedirgin, müzikal-bilimkurgu, absürt-siyaset, şiirsel-memeli, korkunç-dizi, özgürlük-sansürlü.

Parça yavaş yavaş karışarak, Save a prayer'a dönüşürken, O istediği video kaseti bulmuştu. Casusluk-seks türünde bir filmdi bu. Boğazlı spor ayakkabılı ve dar paça kotlu adama kaset kirasını peşin öderken adam, O'na benim gözlerimle bakıyordu. Kasanın önünde yan yana geldik ve beni ilk defa farketti. Elindeki kaseti göstererek, "Casusluk-seks benimde çok sevdiğim bir türdür " dedim. "Ben sevmem, babam için alıyorum, ben daha çok intikam-ihanet türünün tadını severim" dedi. Sessizce ve anılarında dolaşmanın verdiği günlük hayat moronluğuyla bizi izleyen adama aldırmadan, seksenli yıllarda kararsız kadınları canevlerinden vurmaya yönelik her türlü tuzak cümlesini, tuzak kurmak için değil, başka cümleler bilmediğim için söylemeye hazırdım:

Yanlış yaşıyorsun. Babanı hiç sevmiyorsun, değil mi? Saçlarını açsana. Yanlış yaşıyorsun. Gözlüklerini bir kez çıkarır mısın? Yalnızca birini istiyorum.Yanlış yaşıyorsun. Benimle uzak denizlere açılır mısın? Yanlış yaşıyorsun.

Bindokuzyüzdoksanyedi baharında, kırgın videocu kasanın çekmecesini itip, bir sigara daha yakarak başını öne eğdi. Forever young'ın yavaş seçeneğinin sesini biraz daha açtı, ekolayzırın kırmızı ışıklı düğmelerinden ucu aşağıya bakan bir üçgen yaptı. O, adamın gözleriyle benim gözlerim arasında bir fark görmeyen bakışlarla gözlerime baktı. İntikam-ihanet tadındaki kaseti çantasına koyarak geçmişten daha uzaklara, ikibinli yıllara doğru uzaklaştı.

24 Nisan 2087 / Aptalın Seyir Defteri:

Cevizle birlikte, ortak bir kararla başladığımız şeyin, atmışınıcı günündeyiz. Şey demek zorundaymışım gibi, çünkü yeni bir hayat, farklı bir yaşam tarzı demenin zorluğu beni engelliyor. Anakaraların hemen hepsinde, yaşam belki ama hayat yok artık. Ceviz'in ve benim sevmeye başladığımız günlerde, yasa yapıcı tarafından, bir çeşit uzaktan kumandalı laser kilit sistemiyle, on yıllık bir işdiş edilmeye uğratılan üreme yetilerimiz, denize açıldıktan yaklaşık elli mil sonra eski hallerine döndü. Toprakta kalanların çoğu -uyduya uçtular-, oluşturulan yapay güneş ve atmosfer projesinin, son gönüllü kobayları olarak' yerküreyi terkettiler. Saydam metalin ilk kullanım yıllarında, bir tür mekik olarak tasarlanan teknemizi büyük hurdalıkta bulduk; sabit bir form aldığıında, bir daha asla şekli bozulamayacak kadar sağlam olduğundan, binlerce mekik hurdasını ne yapacağını bilemeyen yasa yapıcıdan, tekneyi çok zorlanmadan aldık. Ters çevrildiğinde yıllar öncesinde, kozmonotların fezaı izlediği tavan bizim karınımız oluverdi. Kredimiz yetmediği için, düşünceyle şekillenebilen molekül yapılı iç yapı malzemesinden kullanamadık. Ceviz'le birlikte yapay ağaçtan, kırkiki adet elektrik kontrollü farş tahtası inşa edip, karınanın üzerini kapladık. Bunun üzerine iki bölümlü bir kamara ve basit bir yemekhane oluşturduk. Yelkenleri, asit yağmuru tehlikesine karşı alüminyum aşamalı kumaştan Ceviz kendi elleriyle dikti. Direklerimiz, eski rafineri borularından yaptım. Hurda bir havaarabası pervanesine bağladığım dinamo elektrik üretiyor. Tüketilemeyen enerji motorları, siyah kafesimsi haznelere hapsedilebilen güneş enerjisiyle çalışacaklar ve rüzgar kesildiğinde seren direğinden gelen küçük bir elektrik sinyaliyle devreye girecekler.

Yanlış yaşıyorsun.

Babanı hiç sevmiyorsun, değil mi? Saçlarını açsana. Yanlış yaşıyorsun.

Gözlüklerini bir kez çıkarır mısın?

Yalnızca birini istiyorum.Yanlış yaşıyorsun.

Benimle uzak denizlere açılır mısın? Yanlış yaşıyorsun.

Benimle uzak denizlere açılır mısın? Yanlış yaşıyorsun.

Yanlış yaşıyorsun.

Dudaklarıyla
burnu arasında
ince ve ölçülü bir
çizgi olarak
duran bıyıklarını,
badem yağıyla
tarar, günde üç
dört kez yıkardı.
Bu yoğun ilgisi
şu anda içinde
bulunduğu
durumda bile
devam ediyordu.
Zaten bu durum
onun hayata
olan bakışında
hiçbir değişiklik
yaratmamıştı ki.
Kabullenemeyen,
isyankar tavırlar
sergileyen, dış
dünyaya kendini
giderek kapatan,
sevimsiz, sevgisiz
bir adam haline
gelen bendim.

Bıyıkları turuncuydu. Hem de saçlarının kızılına ters düşecek kadar açık bir turuncu. Güneşinde bakınca o bembeyaz teninin pürüssüzlüğünde kaybolup gidecek kadar açık bir turuncu. Ama O'nu güneşinde görmeyeli öylesine uzun zaman olmuştu ki. Bundan sonra da böyle bir mutluluğu yaşayabileceğime inanmıyordum artık.

Bıyıklarının görüntüsüne her zaman büyük bir önem verirdi. Onu tanıdığım ve delicesine aşık olduğum o ilk günden beri modelini hiç değiştirmemişti. Dudaklarıyla burnu arasında ince ve ölçülü bir çizgi olarak duran bıyıklarını, badem yağıyla tarar, günde üç dört kez yıkardı. Bu yoğun ilgisi şu anda içinde bulunduğu durumda bile devam ediyordu. Zaten bu durum onun hayata olan bakışında hiçbir değişiklik yaratmamıştı ki. Kabullenemeyen, isyankar tavırlar sergileyen, dış dünyaya kendini giderek kapatan, sevimsiz, sevgisiz bir adam haline gelen bendim. O ise özgürlüğü tümüyle kısıtlanmış olmasına rağmen hala tanıdığım en mutlu, en sevecen, en gökkuşağı yürekli kadındı. O sevdiğim kadındı.

Camın arkasındaki sandalyeye oturup, bana bakar bakmaz, giymek zorunda olduğu çirkin tektip üniformaya rağmen kadınlığının en sıcak nefesiyle gülümsedi. Canım benim.

-Nasıl canım, dedim bir yandan bu kadar basmakalıp bir cümleyle konuşmaya girmemin ne kadar utanç verici olduğunu düşünerek. Ama aklıma başka bir cümle gelmiyordu ne yapayım. O'nu orada, o şekilde görmeye dayanmıyordum.

Güldü. Yo, yo buna gülmek denemez, yüzü ışıldadı. Bir anda güneşten gelen bir meşale kucağına düşüp en güzel gündüzleri taşımıştı yüzüne.

-İyiyim canım, gayet iyiyim, dedi. Konuşurken bıyıkları titriyor, ister istemez bana geceler boyunca nasıl da deliler gibi seviştığımızı anımsatıyordu. O kalın ve çirkin üniforma bile denize pike yapan martı çılgınlığı güzelliğindeki göğüslerini gizleyemiyordu. Kimbilir hangi toprağın kokusunu taşıyan camı kırmak, parçalamak ve sarılmak istedim. Sarılamazdım.

-Bir şeye ihtiyacın var mı?

-Getirdiğin kitapların hepsini bitirdim. Yeni bir şeyler getirebilirsen iyi olur. Bir de o sevdiğim saksı çiçeğini getir. Yukarıdakilerle konuştum, içeri sokmama izin verecekler. Bana güveniyorlar.

Tabi ki güvenirliler dedim içimden. Güvenmek zorundalar. Asıl ben onlara güvenmiyorum. Seni üzmelerinden, incitmelerinden korkuyorum. Söyleyemedim bu düşüncelerimi ona. Yüzüme sahte bir gülümseme yapıştırıp, konuşmaya devam etmeye çalıştım.

-Tamam canım, getiririm. Biraz daha kağıt getireyim mi? Okurken not almayı seversin bilirim. Ha bir de, meleğimizin çok güzel bir resmi var, çerçeveletip onu getireceğim.

Biliyordum, yüzümdeki gülümsemenin sahte olduğunu anlayacağını biliyordum. Ama ne yapabiliirdim ki. Buraya getirildiği günden beri hiç içten gülmemiştım zaten. Bunu o da biliyordu. Şimdi gerçek bir gülüş vermeme bekleyemezdi benden. Beklemezdi.

-Böyle yapma, dedi. Beni üzmemek için yapay bir sevinç göstermemelisin. Neler hissettiğini, neler yaşadığını biliyorum. Ya da en azından tahmin ediyorum diyelim. Benim için bu kadar üzülmene gerek yok. Böyle olacağını baştan beri biliyorduk. Bir geleceğimizin olmadığını biliyorduk. Neydi o söz...Haa... *Alt tarafı gelecek, özlemlerimizden kuruludur, başka neden olacak...* O yüzden kendini üzme artık, yaşa, yaşat.

-Yapamıyorum. Kafamdan bütün bunların benim hatam olduğu düşüncesini atamıyorum.

Bu mutluluk
diyarı bir sabah
çiftlik sahibinin
kimbilir nereden
getirdiği bir
boğayla bir ineğe
merhaba diyerek
uyandı. Evin
hemen yanına bu
hayvanların
güzelliğine
yakışır bir ahır
yaptı sahip.
Çiftlik halkı bu
yeni konukların
varlığından
memnundu. Aile
büyümüşü,
bundan güzel ne
olabilirdi ki... O
sabaha kadar
huzurla beslenen
güzellikler,
büyüye büyüye
bir mutluluk
dağı oluşturdu
çiftlikte.

Böyle olmaması için çaba gösterebilirdim, hatta engel olabilirdim. Ama sadece bencillğimden elim kolum bağlı oturmayı tercih ettim. Bana ait olan bir suçun bedelini senin ödemen, suçuma suç ekliyor. Ama artık hiçbir şeyi kontrol edemiyorum. Onlara her şeyi açıklamak, gerçeği anlatmak istiyorum, bildiğim bütün yolları deniyorum. Hiçkimse dinlemiyor. Oysa en azından bir kişi öğrenmeli gerçeği.

O, çiçeklere dokunduğunda bahar rengine dönen ellerinden birini cama koyup diğeriyle de sus işareti yaptı. Sustu, o anda yüreğim sustu.

-Böyle söyleme, bunun sonucunu ikimiz de biliyorduk. Bunu istedik ve eğer ödenen bir bedel varsa bunu da beraber ödüyoruz. Ben burada, sen orada, ne farkeder... İkimiz de buradayız.

"Buradayız" derken elini camdan ayırıp yavaşça yüreğinin üstüne kaydırmıştı. Elinin altındaki, o dünya güzeli göğsü hissediyor, o göğsün altındaki kalbin yanardağ hırçınlığındaki atışını duyabiliyordum. Doğru, ikimiz de oradaydık.

Bir an için ikimiz de sessiz kaldık. Sessizlik.

-Bıyıklarına hala büyük bir özen gösteriyorsun bakıyorum, dedim havayı değiştirmek için. Hem bu konudan konuşulmasından hoşlandığını da biliyordum.

-Evet, badem yağı bulundurmama kızmıyorlar. Dedim ya, bana güveniyorlar.

Ah, nasıl da öpmek istiyordum onu... Öpmek sonra da kadınlığının en görkemli sıçrayışıyla beni uzaklara kaçırmasına izin vermek. Hayır, neler düşünüyordum böyle. Zaten herşeyin nedeni bu değil miydi?

-Meleğimize uyuması için hâlâ aynı masalı mı okuyorsun, dedi.

-Tabi ki, bir gün kendi masalını yazana kadar da "Çiftlik" masalıyla uyuyacak...

-Hadi bana da anlatsana.

-Şimdi mi?

-Şimdi, hemen. Senin o güzel sesinden masalımızı dinlemeyeli, o masalın kanatlarıyla buradan çıkmayalı o kadar uzun zaman oldu ki...Anlat hadi...

Gözleri gözlerimden geçip, bu masalı yazdığımız o güzel bahçenin yeşilinde kayboldu, hissedebiliyordum. O her tür güzelliğin, her türlü özgürlüğe sarıldığı bahçede, biz de elma ağacının altına uzanıp birbirimize sarılmıştık.

-Bir zamanlar ya da bu zamanlar, diye başladım. Hep böyle başlamaz mıydık?

Sarı ırmakların, mavi yosunları yalayıp bodur yeşilliklerle buluşturduğu coğrafyanın kimbilir kimler tarafından talan edilmesinden yıllar önce, yalnızlığın şarkı söylemeyi çok sevdiği bir bölgedeydi çiftlik.

Binbir çeşit meyva ağacının gölgesinde daha adı konmamış çiçekler biter, o çiçeklerden toz alan arılar kovanlarına gidene kadar yorulmamak için az ötedeki gölün kenarında soluklanıp, ağustos böceklerinin tadına doyumaz şarkıları eşliğinde danseden kelebekleri seyrederdiler.

Çiftlik sahibinin tek katlı evinin hemen ardında uzanan uçsuz bucaksız tarlada toprağın en bereketlisine düşmüş bir tohum olmanın kıvancıyla sebzelerin en güzeli yetişir, ağaçların dalları ağırlıklarından meyvalarıyla toprağı öpüştürürlerdi.

Bu mutluluk diyarı bir sabah çiftlik sahibinin kimbilir nereden getirdiği bir boğayla bir ineğe merhaba diyerek uyandı. Evin hemen yanına bu hayvanların güzelliğine yakışır bir ahır yaptı sahip. Çiftlik halkı bu yeni konukların varlığından memnundu. Aile büyülmüşü, bundan güzel ne olabilirdi ki... O sabaha kadar huzurla beslenen güzellikler, büyüye büyüye bir mutluluk dağı oluşturdu çiftlikte.

O sabah en genç ve en ateşli arı, ahırın sakinlerine çiftliğin sınırlarını belirleyen çitlerin hemen ötesinde rüyalarda bile görülemeyecek kadar güzel bir otlak gördüğünü söyledi. Binbir çeşit kokulu, lezzetli, şifalı ot renkten renge dönerek uzanıp gidiyordu. Genç arı anlattıkça

ahırdakilerin ağızlarının suyu akıyor, lezetten çok bilinmez gizemi onları cezbediyordu. Gerçi çiftliğin içindeki otlak da olağanüstü lezetteki otlarla doluydu, o gizli bahçedeki otların daha lezzetli olduğunu düşünmüyorlardı. Ama bir şey vardı ki o bahçeyi deli gibi merak etmelerine, hele boğanın yerinde duramamasına neden oluyordu: Çiftlik sahibi çitlerin dışındaki her yeri yasaklamıştı onlara. Yasak büyülüyordu.

Ertesi sabahtan itibaren boğa, sahibin yanlarında olmadığı, başbaşa kaldıkları her an o bahçeden sözetmeye başladı ineğe. "Oraya gitmeliyiz, oradaki otların başdöndürücü kokularını ciğerlerimize çekip, lezzet denizinde kendimizi kaybetmeli, çitin ötesindeki sınırsızlığın sarhoşluğunu yaşamalıyız" diyordu durmadan. Ama inek, buna gerek olmadığını çitlerin onlara sınır değil huzur getirdiğini iddia ediyordu. Oysa bu tartışmalar yüzünden ahırdaki huzur çoktan kaçmıştı.

"Sen esir olmaktan hoşlanıyorsun, kendi kararını vermekten, belirsizlikten korkuyorsun. Sen kalsan da ben gideceğim o gizli bahçeye. Mutluluğuma, huzuruma, hayatıma mal olsa da gideceğim." dedi sonunda bir gün boğa. Tam o sırada sahip ahıra gelmiş, huzursuzluğu hissetmişti. İneğe ters ters baktı sahip, her zamanki gibi huzursuzluğu yaratamın o olduğunu düşünerek. Sonra da çekip gitti.

Ertesi sabah boğa uyandığında, ineğin kendisine sevgi dolu gözlerle baktığını gördü.

"Hadi gidelim" dedi inek. "Aşmamız gereken engelleri aşalım, yıkmamız gereken çitleri yıkalım, ciğerlerimizi başka bir coğrafyanın havasına emanet edelim, gidelim. Çünkü bil ki ey sevgili, ne karar vermekten korkarım ne de belirsizlikten. Çünkü bil ki ey sevgili, içimde senin merak fırtınalarını yutacak kasırgalar vardır. Şunu da bil ki, sadece seninle bu sevginin esiri olmayı seven yüreğim, sensiz kalmaktan başka hiçbir şeyden korkmaz. Hadi gidelim."

Genç arının kılavuzluğunda saatlerce yürüdüler. Canları acıdı, derileri kavruldu, gözlerine kan oturdu. Sonunda çiftliğin sınırlarını, kendi sınırlarını belirleyen çitin önüne geldiler. Çitin hemen ardında tepeler görünüyordu. "İşte" dedi genç arı, "Hemen o tepelerin ardındadır en büyük zevklerin bahçesi." Bu sözü duyar duymaz, gözlerini kapatıp, büyük bir iştahla gerilerek, çitlere saldırdı boğa. Tahtaların tellerin, derisini paralamasına aldırmadan gerilip gerilip tekrar vuruyor, koca vücutlarının sığacağı bir gedik açmaya çalışıyordu. Bir ara çitin direncinin azaldığını hissetti. Gözlerini araladığında sevdiğinin de onunla birlikte çabaladığını gördü. Çitler direnemezdi artık. Direnemediler de.

Koşmaya başladılar o en bilinmez bahçeye doğru. Tepenin eteklerine ulaşmışlar, hedeflerinin havasını solumaya başlamışlardı. Ve sonunda...

Artık yeşilin diğer bütün renklere ev sahipliği yaptığı, en güzel kokuların kendilerini kanıtlamak için delicesine dans ettiği, meyva ağaçlarının bu görsel şöleni şiirselleştiren şarkılarıyla gök kubbeyi çınlattığı gizli bahçedeydiler. Artık kendi yerlerindeydiler. Kokularla lezzetleri birbirine harmanlayarak, tam ortadaki görkemli elma ağacının altına doğru yürüdüler. Bir ara gözgöze geldiklerinde zaman durdu, sevgi zamanın önünde koşuyordu. Aşkla doldular, öyle çok oldular. Elma ağacı ilk kez tanıdığı bu görkemli duygunun esiri olup, en güzel meyvasını hediye etmek istedi onlara. Gökten bir elma düştü aşklarının tam ortasına.

Gökten bir gölge düştü, mutluluklarının kahkaha dolu ışığına. Çiftlik sahibi tepenin üstünde yenilmez bir savaşçı; mutluluğu ve mutsuzluğu yaratan bir heykel gibi durmuş, kükrüyordu. "Dinlemediniz beni, terkettiniz size verdiğim evi. Dinlemediniz beni, aştınız sizi bana bağlayan çitleri. Yaşattığım huzurla yetinmeyip, gizemin büyüüne kapıldınız. Zevki ararken felaketle tanıştınız. Şimdi ya bu bahçenin bir tek eserine bile dokunmayıp gelirsiniz benimle, ya da lanetim nesliniz boyunca yürür sizinle."

inek bir sahibe, bir de sevdiğinin gözlerine baktı. Nefreti ve aşkı kokladı. Direktmeyi ve inancı dinledi. Dünü ve yarını seyretti. Sonra da önündeki elmanın yarısını büyük bir iştahla ısırdı,

de sevdiğinin gözlerine baktı. Nefreti ve aşkı kokladı. Direktmeyi ve inancı dinledi. Dünü ve yarını seyretti. Sonra da önündeki elmanın yarısını büyük bir iştahla ısırdı, damağından genzine sevginin güçtanımaz suları aktı. Sonra diğer yarısını sevgilisine uzattı. Bu duygunun onu da sarhoş etmesini, sarhoşluklarının nesiller boyu sürmesini istedi.

Bıyıkları yukarı
doğru hafifçe
kıvrıldı gülerken,
şu anda her
zamankinden daha
güzel
görünüyorlardı
gözüme. Bir an
benim hiç bıyığım
çıkmadığı için mi
böylesine çok
seviyorum onları
diye düşündüm.
Nasıl bir duyguydu
bıyık sahibi olmak
bilmiyordum, belki
de kıskanıyordum.
Kıskançlığımı
örtbas edebilmek
için böylesine
tutkuyla
seviyordum.
Meleğimizi
karnında taşırken
de aynı şeyleri
hissetmemiş
miydik?

damağından genzine sevginin güçtanılmaz suları aktı. Sonra diğer yarısını sevgilisine uzattı. Bu duygunun onu da sarhoş etmesini, sarhoşluklarının nesiller boyu sürmesini istedi.

Boğa, önce sevgilisinin gözlerine baktı. Gözleri gözlerinden geçip, o güzel bahçenin yeşilinde kayboldu. Sonra sahibe baktı. Gözleri kendinden geçip, başka bir zamanın esiri oldu. Elmaya bakacak cesareti kalmamıştı... Hiçbir şey söyleyemeden, tepeye doğru yürüdü.

Gitti.

Gökten bir elma düşmüştü, bunun değerini yalnızca sevgi dolu yüreğiyle seven bildi...

Masalımızı anlattığım süre boyunca gözlerine bakamadım. Zaten ne zaman bu masalı anlatacak olsam başımı hafifçe yana yatırır, gözlerimi boşlukta bir noktaya diker sonra da hiç ara vermeden konuşurdum. Neden gözlerine bakamıyordum? Korkuyordum. Bir pırıltının, bir gözyaşının, bir gülüşün beni kendi gerçekimle yüzyüze getirmesinden, onun burada olmasına neden olacak kadar zavallı oluşumu bir tokat gibi yüzüme vurmasından korkuyordum. Böyle olmasını istememiştik ama engel olmak için de hiçbir şey yapmadım. Oysa hiç değilse onlara gerçeği söyleyebilir, bir kişinin, en azından bir kişinin bana inanmasını sağlayabilirdim.

Gözlerine baktım. Ağlamıştı. Elini cama koydu, yüzüme dokunmak istercesine. Ben de elimi koydum, elini okşarcasına. Ama olmuyordu, olamıyordu.

-Ne kadar güzel anlattın, her zamanki gibi, dedi.

-Senin masalın bu, dedim. Önemli olan anlatışım değil, anlattıklarım. Önemli olan bana anlattırdıkları. Ah, bir bilsen nasıl da özliyorum seni. Bir bilsen nasıl da zor geçiyor geceler duymadan enseme nefesini. Her aynaya bakışında gözlerim bir kez daha suçluyor beni. Meleğimizi yatağına her yatışımda bir kez daha duyuyorum suçlusun diyen o sesleri.

-Bu konuda anlaştığımızı sanıyordum. Suç diye bir şey yok. Karar ve suç birbirinden o kadar ayrı ki. Aradığın gerçekse eğer...neydi o söz...mımm...rastlantıdan başka nedir gerçek olan?..

Suçlama artık kendini. Zayıf hissettiğin anlarda bile zaaflarının seni yenmesine izin verme, zaten bir arada olamazdık, olsaydık da başaramazdık. Böylesi daha iyi, çok daha iyi.

Bıyıkları yukarı doğru hafifçe kıvrıldı gülerken, şu anda her zamankinden daha güzel görünüyorlardı gözüme. Bir an benim hiç bıyığım çıkmadığı için mi böylesine çok seviyorum onları diye düşündüm. Nasıl bir duyguydu bıyık sahibi olmak bilmiyordum, belki de kıskanıyordum. Kıskançlığımı örtbas edebilmek için böylesine tutkuyla seviyordum. Meleğimizi karnında taşırken de aynı şeyleri hissetmemiş miydik? Bunun için mi en korkunç korkuların sahibiydim? Bunun için mi onlara gerçeği söyleyemiyor, bir kişinin, en azından bir kişinin bana inanmasını sağlayamıyordum.

-Hadi artık, gitme zamanın geldi.

-Biliyorum.

-Hiçbir şey düşünmeden yaşa, meleğimize iyi bak. Öp onu benim için.

-Her sabah ve her gece senin dudaklarınla öpüyorum onu, merak etme.

-Git.

Son bir şey istedim ancak sonda bir şey istemeye hakkım olduğunu düşünerek. Hiç değilse kendimi inandırabilmek için.

-Son bir şey istiyorum senden, öp beni.

Yavaşça doğrulup dudaklarını cama doğru uzattı. Gözlerimi kapayıp camdaki dudaklarını bulmaya çalıştım. Kimbilir hangi toprağın kokusunu taşıyan cama rağmen sıcaklığını, sevgisini, inancını hissettim. Dudaklarımdan kıskançlığımı, utancımı, korkularımı silmeye çalıştım ama bıyıkları buna engel oluyordu. Bıyıkları her zamankinden daha yumuşaktı ama yüreğime her gün biraz daha batıyor, biraz daha dağılıyordu.

Gökten bir elma düşmüştü...

Ona ithaf edilen,
gönderme yapılan
herşey, kavramlar,
sözcükler,
deyimler, saf
aşklar, imgeler
hatta dualar bile
anlamını yitirmek
üzereydi. Ya
belleklerden de
kaybolursa?
Yüzyıllardır ince
ince işlenmiş,
sağlamlaştırılmış,
kalıcı kılınmış
düzenin zemininde
çatlaklar
görünüyor, kaos
kaçınılmaz olmaya
başlıyordu. Kutsal
Bakire Meryem
imgesinin ve bu
imgenin yarattığı
rollerin, resimlerde
canlandığı
şeyden daha kalıcı
hale gelmiş olduğu
anlaşıncı işe gizli
haber alma
örgütleri el attılar.
Meryem
bulunmalıydı.

III. Bahar Dönümü Sabahı Güneş Yükselirken Kargaşa Şaşkınlık

O sabah, dünyadaki ususal müzelerde sergilenen tablolarla Meryem Ana figürlerinin yerlerini terk etmiş olduğunu görenler onmaz bir dehşet duygusu içinde ne yapacaklarını bilemediler. Panik havası bir salgın hastalık gibi ortalığa yayıldı.

Bu paha biçilmez tablolarda şimdi sadece içleri boş giysiler vardı. Kafa, el ve ayak kısımlarındaysa soluk renkli boşluklar kalmıştı. Bu halleriyle tabloların hepsi birdenbire bitirilmemiş, yarım kalmış eserlere dönüşüvermişlerdi. Örneğin, resimlerden birinin yanında "Çocuk ve Bakire" yazılıyken, Meryem'in şefkatli, yumuşak elleri olmayınca, bebek İsa boşlukta uçuyor gibi görünüyordu, dahası resimle adı arasındaki anlam bağı kayboluyordu. Aynı şey "Kayaların Bakiresi" adlı muhteşem tablo için de geçerliydi. Bakiresi olmayınca fondaki kayaların hiçbir anlamı kalmamıştı. Tabloda iki kutsal bebeğe uzanan koruyucu kolları ve saflık dolu, fedakar bakışlarıyla insana huzur veren o ruhani imge, yüzyıllardır durduğu yerini içi boş bir giysiye bırakınca, tablo tablo olmaktan çıkıyor, sözcüklere sığmayacak denli acınası, aciz bir görünüme bürünüyordu. Bir başka müzede Munch'un Ophelia-Salome karışımı çılgın çıplak bakiresinden ise geriye sadece boşlukta asılı parlak kırmızı bir hare kalmıştı. Daha binlerce örnek sayılabilir. Ünlü tablolara sahip olmalarıyla övünen ve bu yolla kendileri de dünya çapında ünlü olan müzeler, övünecek eserleri kalmadığından, Kutsal Bakiresini yitirmiş resimlerden daha da acınacak duruma düşmüşlerdi. Varolma nedenleri ellerinden uçup gitmişti. Kısa sürede işin boyutunun sanıldığından da büyük olduğu anlaşıldı. Kutsal imge, salt müzelerde değil kiliseler, resimli kitaplar, pullar ve akla gelebilecek her nerede resimlenmiş ya da bir biçimde sembolize edilmişse oradan kaybolup gitmekteydi. Ona ithaf edilen, gönderme yapılan herşey, kavramlar, sözcükler, deyimler, saf aşklar, imgeler hatta dualar bile anlamını yitirmek üzereydi. Ya belleklerden de kaybolursa? Yüzyıllardır ince ince işlenmiş, sağlamlaştırılmış, kalıcı kılınmış düzenin zemininde çatlaklar görünüyor, kaos kaçınılmaz olmaya başlıyordu. Kutsal Bakire Meryem imgesinin ve bu imgenin yarattığı rollerin, resimlerde canlandığı şeyden daha kalıcı hale gelmiş olduğu anlaşılınca işe gizli haber alma örgütleri el attılar. Meryem bulunmalıydı.

Dünya çapında bir skandal olarak nitelendirilen bu gizemli olay, kaçınılmaz bir biçimde medyanın da yegane haber kaynağı haline geldi. Daha olayın üzerinden bir kaç saat bile geçmemişken gelen ihbarlar yüzünden telefon ve bilgisayar ağ sistemleri kilitlendi. Bakire Meryem'i şehir parklarında çinliçiplak koşarken gördüğünü iddia edenlerden tutunda, kıyamet gününün geldiği inancıyla öteki kehanetleri bildirmeye çalışanlara, çağrılar yapmak isteyenlere, olayda uzaylıların parmağı olduğunu savunanlara, hatta Meryem'in Windows 98'de deşifre edilemeyen dosyalar bölümünde saklandığını söyleyenlere varıncaya değin herkes iletişim ağı içinde sesini duyuracak bir yer bulmak için uğraş veriyordu. Paparaziler ise Papa'nın peşindeydi, ama o hiçbir yerde görünmüyor, odasından çıkmıyordu. Meryem'in bakire olarak dönmesi için dua ettiği söylentisini yaydılar. Vatikan, aniden dedikodu sayfalarına girmenin şokunu atamadığından sessiz kalırken, radikal kadın örgütleri meydanlarda Meryem'i öven bildiriler yayılıyor, pankartlar açıyorlar, "Zaman Geldi", "Buraya Kadar" benzeri sloganlarıyla onu başkaldırı sembolü haline getirmeye çalışıyorlardı. Hatta ünlü modacıardan biri resimlerdeki giysilerden esinlenerek bir "Bakire Meryem" defilesi tasarladığını açıkladı. İşadamları, bu kaybolma olayından nasıl gelir sağlayacaklarını planlıyor, televizyonlarda, İnternette tartışmalar, yorumlar, kehanetler almış başını gidiyordu. Aile içi anlaşmazlıklar, boşanmalar, kürtajlar bile birden bire artış göstermeye başladı. Bu arada, fallus merkezli iktidar odaklarının sarsılmaya başladığını söyleyen aydınlar grubu durum analizlerine yöneliyor, geleceğe yönelik çözüm önerileri üretiyorlardı. Öylesine kısa bir sürede öylesine büyük bir hızla yaşıyordu ki gelişmeler, kimin neyi savunduğu, neyi tartıştığı, ne yapıp ne yapmadığı anlaşılmaz olmuştu. Böylesi bir panik ve kargaşa herhalde dünya tarihinde yaşanmamıştı. Sonunda dünyanın süper güçleri birleştiler. Kutsal Bakire olmadan baba ve oğul da olamazdı. Kaos engellenecekti. Kayboluşun ardında bir "Neden?" sorusu bile aramadılar. Kutsal Kadın bulunmalıydı.

I. Bahar Dönümü Sabaha Karşı Oslo Ulusal Müzesi

Henüz gün doğmamıştı. Sessizliği bozan tek şey, müze görevlilerinin uzaktan koridorlara yankılanan mırıltılarıydı. Karanlığın içinde birden o sesi yine duydu. Sanki ses yüreğinde derinlerden bir yerden yükseliyordu ama uzaklardaydı da. Sesin onu çağırıp çağırmadığını bilmiyordu. Belirgin bir şey söylemiyordu. Sadece bir ses. Yükselip alçalan bir ses. Melodisi yoktu. Çığlık da değildi, fısıltı da. Sesti. Bir ses. İnsanı ona ulaşmaya zorlayan, kendine çeken bir ses. Sadece ses. Dilsiz bir ses. Belki bir düşüncenin sesi. Belki düşlerin. 1894'den beri kapalı duran gözlerini açtı. Çerçeveden çıkmak önce onu ürküttü biraz. Yabancı. Yine de yüreğini ısıtan o sese kulak verdi. Öylesine güzel ve baştan çıkarıcıydı ki, karşı konulmaz bir arzuyla kollarını öne uzattı ve kendini kaygan parkelerin üzerinde buldu. Ürkek bakışlarla etrafını süzdü, ellerine baktı, burnunu yokladı. Hayır, cadiya dönüşmemiş, tırnakları ve burnu uzayıp çirkinleşmemişti. Saçları da hiç olmadığı kadar parlak ve güzel dokunuştaydılar. Görüntüsü bir gece öncesinden, hatta bir yüzyıl öncesinden farklı değildi. Çıplak vücudunu inceledi. Hiçbir tuhafılık yoktu, ama görüntüsüyle özdeş olmadığını biliyordu. Başını arkaya çevirdi, duvardaki tablunun ortasında koca bir boşluk gördü. Figür görünmez olmuş, sadece fondaki kırmızı hare boşlukta öylece asılı kalmıştı. Yüreğinde bahar ateşi, gözlerinde yaşam, yürümeye başladı sese doğru. Tıpkı diğer müzelerdeki benzerleri gibi. Hepsi sese doğru yürüdüler. Aslında aynı ve birdiler. Müzeden çıktı.

II. Bahar Dönümü Sabaha Karşı Bilincin Anlık Çöküşünde Dingin ve Odamdayım

geceleeri uyanık kalmak gerek gündüzün baskısından uzak belirsiz ve belirlenmemiş özgür ve dingin zamanları hissetmek gerek çalışma odamda oturmuş müze kataloglarına bakıyorum oradan buradan topladığım Sasha kucağıma atlıyor dişi bir kedi kataloglarda kadın resimleri ben de bir kadını kendimi seyrediyorum ressamın gözlerinde ama kedim dişi ona kimse kadın demiyor kimse bir kadın gibi resmedemez onu bir kadın gibi ne demek bir kadın gibi birden iki ayrı katalogda iki ayrı resime takılı kalıyor gözlerim koyu mavi giysileri içinde kayaların bakiresi ve kırmızı harelî çıplak madonna düşünceler akmaya başlıyor resimlere bakarken oda doluyor uçuşan düşüncelerle rengim değişiyor saydamlaşıyorum su gibi onlara bakıyorum renkler anlamlarını imgeler boyutlarını aşıyor sanki derinlerden bir ses yükseliyor ki onlar iki karşı noktadaydılar iki ayrı parça birleşme gerçekleşse kimlikleri tanınacaktı oyunun düzeninde böyle varedilecekler doğuştan olanı kültüre bağlı olanla özdeş kılınarak kaosu oysa korktukları kaos kırmızı rengi kırmızıydı koyu maviyse kayalıklarda duranın rengiydi belki gözleri mavidir bilemem kırmızı 1894den beri gözlerini açmamıştı ama hep gözlerinin menevişleri olduğunu düşünmüştümür ela ya da bal rengi saçları uzun simsiyahtı omuzlarından parlak kırmızı göğüs uçlarına doğru dağılmış yarı beline kadar çıplak trans halinde gönüoy uçar gibi daireler çizerek sanki dönüoy boşlukta kırmızı bir boşluk uykuyla uyanıklık arası bir kendinden geçiş hali yatıyor mu ayakta mı boşlukta bir kolu başının ardında bir sis içine gömülüyor öbür kolu belinin arkasında kayboluyor yüzüne ayışığı vuruyor siyah yay kaşları bir de o inanılmaz parlak kırmızı haresi var ayışığıyla birleşip göğüs uçlarından göbük deliğine yansıyan parlak kırmızı haresi uçar gibiydi uykuyla uyanıklık arası bir kendinden geçiş hali hep gözlerini merak etmişimdir yüzyıldır gözlerini açmamıştı ressamı onu böyle boyadığından beri ölüm yaşam ve aşkı birleştiren madonna sislerin ardından gelen kimseyi beklemiyor kimseyi sonsuza kadar sevmeyecek kimseyi özlemiyor doğuştan olan doğal olanın kendisi o bir dişi o bir kadın değil dişiliğin kadınlık denen uysal masum bir özü olduğu inancını yaratmaya çalışmaları umursamaz bir alanda bu oyunda ona uygun görülen rolü oynamayacağı bir alanda onların düzeninde varolabilmesi için kimliğinin tanınması gerekmeyen bir alanda yürüyor şimdi doğal olanın doğuştan olanın kendisi bir dişi o bir kadın değil baba yasasının dilinde konuşamaz orada bir yeri yok kendini anlatacak sözcükleri yok orada dilsiz orada sessiz onun dili dişi dili zamanı çizgisel değil zamanı dişi zamanı kopuk kesintili ve sesi doğanın sesi düşleri kırmızı saçları siyah ne başkaldıran cadi ne uysal bakire sadece dişi o kırmızı harelî çıplak madonna ve koyu mavi elbiseli kayaların bakiresi ikisinin de göz rengini bilmiyorum seslerini duymuyorum burada otururken özdeş olmadıkları imgelerini görüntüleyen aynaların gözbağı çözüldü ne erkek bakışından kendilerini seyretmek ne de buna karşı çıkmak uğraşındalar onlar sadece dişiye özgü bir yaşantının dili ve estetiği içinde kendi öykülerini bulmaya yazmaya yaşamaya deneyimlemeye çıktılar yola bu yüzden mi bilmiyorum bakıyor olduğum katalog sayfalarında birden yüzleri silikleşti boşluklar bürüdü tabloları müzelerde yoklardı artık resimler soluk boşluklarla kaldığından beri artık gözleri kendilerini görüyordu aynaya ihtiyaç duymadan derinlerde bir yerlerden tuhaf bir ses yükseliyor alçalıyor beni kendine çekiyor geri dönerler mi dersin dönseler resimlerdeki boşluklara uyar mı çizgileri yine yoksa katalogları fırlatıp atmali mi

1894'den beri kapalı duran gözlerini açtı. Çerçeveden çıkmak önce onu ürküttü biraz. Yabancı. Yine de yüreğini ısıtan o sese kulak verdi. Öylesine güzel ve baştan çıkarıcıydı ki, karşı konulmaz bir arzuyla kollarını öne uzattı ve kendini kaygan parkelerin üzerinde buldu. Ürkek bakışlarla etrafını süzdü, ellerine baktı, burnunu yokladı. Hayır, cadiya dönüşmemiş, tırnakları ve burnu uzayıp çirkinleşmemişti.

Gelgelelim
günler geceleri
geceler de
günleri
doğurduğunda
Havva da birçok
hatta bir ordu
genişliğinde
çocuklar
doğurdu. Dişiler
ve erkekler hep
eşit sayıda
dağılarak evrenin
ne büyük bir
matematik
şaheseri
olduğunu
doğruladı adeta.
Bitlerden bile
hızlı üreyen ilk
insandan, yani
atalarımızdan bu
yana çok ama
çok uzun bir
zaman geçti.

Tanrı erkeği çamurdan yarattı ve ona can verdi (neden böyle birşey yaptığını kimse bilmiyor); kadını ise erkeğin kendisinden yani ÖZ' den yarattı. Belki de yaratılanların en mükemmeli olduğundan - en azından eşine kıyasla- kadın hep saklanılmıyordu ve üstünlüğü örtülmeliydi. ÖZ' ün yaratılmasından gayri asi ruhlu olduğu hemen anlaşıldı zira ilk icraatı eşine yasak elmayı yedirtip (elma gibi kendi halinde bir meyveyi yemenin neden yasak olduğu ayrı bir araştırma konusu olabilir) Cennetden kovulmak ve oluşması henüz tamamlanmış olan Dünya için iki bileti garantilemek oldu.

Elmamı yedi diye birilerini evinden ancak bir Çocuk kovabilir. Yasak elmayı yemek veya yemeye teşvik etmek cennetten kovulmaya yol açacak şeytani bir kötülük olamaz. Olsa olsa merak, dik başlılık veya asilik olabilir ki bunlar da ister beğenelim ister beğenmeyelim Dünya üstünde insanoğlunun medeniyet denen şeyi kurabilmesinin temel taşlarıdır. Bu arada rivayetler bu kadarla kalmaz derler ki Adem ile Havva Dünya' ya ilk indiklerinde birbirlerinden çok uzaklara düşmüşler. Yedi yıllık yalnız bir yürüyüşten sonra birbirlerini bulmuşlar. Belki şansa ters yönere yürüseler bugünler asla olamayacaktı (gel de kadere inanma). Sonuç itibariyle bugünlere Adem ve Havva'nın gayretleri sayesinde geldiysek hepimizde biraz Adem biraz da Havva olmalı. Ama nedense içimden bir ses Havva'nın daha çok olduğunu söylüyor.

Gelgelelim günler geceleri geceler de günleri doğurduğunda Havva da birçok hatta bir ordu genişliğinde çocuklar doğurdu. Dişiler ve erkekler hep eşit sayıda dağılarak evrenin ne büyük bir matematik şaheseri olduğunu doğruladı adeta. Bitlerden bile hızlı üreyen ilk insandan, yani atalarımızdan bu yana çok ama çok uzun bir zaman geçti. Bu zaman çok öyküler yarattı içinde; milyonlarca yaşama kaynak oldu; tarihi yarattı ve o defalarca tekrerrür etti.

Ne var ki bu tekrerrür içinde kahramanımız Dişi, hem Öze hem de doğurganlık gibi bir meziyete sahip olmasına rağmen medeni hayat içinde ağırlığını kaybeder. Oysa ki canlıyı yaratmak ona bahşedilmiştir yani Tanrı elini O'na vermiştir. O ise elini erkeğe verdi ve film koptu. Üstünlüklerine sıkı sıkıya inanmış erkekler böylesine bir gücün neden kendilerinden esirgendiğini hiç sorgulamışlar mıdır acaba? Herhalde her türlü üstünlüğü iktidara dönüştürdükleri ve başkaları aleyhine kolayca kötüye kullanabildikleri içindir; ne de olsa çamurdanlar.

Tarih sadece boyun eğen kadınları yazmadı elbette, zaten tarih onları kaale bile almadı. Ama karşılaştırılma yapıldığında öyle az Dişi kahraman sivrilebilip tarih yapraklarına girmeye hak kazandı ki bu duruma el atmak zamanı geldi. Ve Tanrı kadını yarattıktan çok sonra kadınlar feminizmi yarattı. Artık bu saçma ve ters gidışe son verilmeliydi. Fikirler hipotezleri, hipotezler teorileri kovalarken aslında aynı şeyler binlerce kez konuşuldu ve yazıldı durdu (ve ne acıdır günlük hayatlarda çok da bir fark yaratmadan). Kadınlara bir takım suni haklar verilsin diye dernekler bile kuruldu hem de dünyanın neredeyse her yerinde. Erkekler ise bu durumu o kadar kaale almadılar ki herhangi bir karşı atak yapmak akıllarından bile geçmedi. Mesela 'dünya erkekler günü' henüz birleşmiş milletler özel günler listesine geçmedi. Nedeni ise çok açık: gerek yok. Oysaki dünya kadınları elele verip slogan atıyorlar "artık ütü yapmıyacağız", hatta radikal feministler "erkekler çıkın apış aramızdan"a kadar götürdüler işi. Öz ne ara bu hale düştü, bilirse de artık pek önemi yok. Evet artık hiçbir polemikğin önemi yok. Doğurganlık da neymiş, artık homoseksüellerin de çocukları olacak; kim kimi döveymiş, herkes herkesi altedeabilir; ütü yapmamak için slogan atmaya kendimizi paralamaya gerek yok teknoloji ve yeni gelişen iş sektörleri herşeyi çözüyor. Bence yüzyıllardır süre gelen tüm inatlaşmalar çok yakında, 21. Yüzyılın ortalarında bir yerlerde tamamen kaybolacak. Ne erkekler kaba kuvvetlerinin veya ileri sürdükleri gibi akıllarının üstünlüklerinden ne de kadınlar doğurganlıklarının veya diğer ayrıcalıklarının avantajlarından yararlanabilecekler. Tüm bu küçük hesaplar, ayak oyunları vs. algılamamızın ötesinde gelişen teknolojinin elinde oyuncak olacaklar. Zamanı geçmiş polemiklere hiç gerek yok artık.

Ya da belki de bu oyun hep oynanacak. Bu dünyaya atılarak geldiğimize göre gidışimiz de fırlatılarak olacak. Atıldığımız yeni dünyalarda bir başka hayat, belki yeniden Adem belki yeniden Havva, sonra yeniden yılan, yeniden elma... Tekrar oyna, tekrar oyna... .I

Küçük bedenler
sever bayramı.
Çekik gözlüler de
gelir bilinmez
diyarlardan.
Belgesel
memleketlerinden,
aslanların,
kaplanların,
zürafaların
diyarından.
Dansedip şarkı
söylerler.
Söyledikleri gibi
vücut
hareketlerini de
anlamazsın,
anlamadıkça
seversin.
Ağızlarından çı
kan ses kadar o
ağızların açılışı
da zürafa kadar
yabancılaştıkça
heyecanlanırsın.
Şenlik budur
işte, bütün bu
keşmekeş içinde
yalnız olduğunu
anlamadığın,
çocuk olduğun
için
anlamadığın
bir beraberlik
duygusu.

Sanmıyorum. Hata benim değildi. O anda yapılması gerekeni yaptım. Pencereden bakarken bunları söylemek kolay. Önünde bir ufuk varmış gibi davranabilirsin gökle yerin birleştiği yere bakarak. Orada bir çizgi varmış gibi görünür. Sağdan sola soldan sağa devam ediyormuş gibi. Halbuki sadece yer ve gök var. Çizgi falan yok. Düşüncelerim de böyle. Dışardan insanlar geliyor, günler giriyor pencereden. Düşüncelerim de ufuk çizgisi gibi bunların arasında varlık gibi davranıyor.

O zaman gidip buzdolabından birşeyler hazırlayayım kendime. İçime gerçek birşeyler girsin. Varlık gibi meyveler. Elma. Ama ağızma aldığım gibi kalmıyor elma. Kütür kütür ve kırmızı zannediyorum, ağızımda püreleşiyor, çok çiğnersem sıvılaşıyor. Midem bulandı, birşey yemiyeceğim.

Domates biber. Bugün bayram diye mikrofonlardan şiirler okuyor küçük ince sesler. Sebzeçiler de ekmeğe parası istiyorlar domates karşılığı. Sevmiyorum bayramları. Mahkum ediliyorsun bayrak ve gürültüye. Eve. Dışarı çıksam. En sevdiğim deniz bile şimdi iskeledeki bayrakların arka plan görüntüsü olmuştur. Ey şanlı bayrağın, ey şanlı deniz kıyısında vapur bezi haline dönüştüğü iskele. Simit tadında bir bayrak, sıcakta külâhının üzerinden elime akan dondurma kıvamında dalgalanıyor. Dokusunu görüyorum. Kağıt ve bez. Küçükten büyüğe sıralanmış. Hangisi bayrak bunların, hangisi gerçek bayrak? Susmalıyım, içimden konuşsam da. Küçük bedenler sever bayramı. Çekik gözlüler de gelir bilinmez diyarlardan. Belgesel memleketlerinden, aslanların, kaplanların, zürafaların diyarından. Dansedip şarkı söylerler. Söyledikleri gibi vücut hareketlerini de anlamazsın, anlamadıkça seversin. Ağızlarından çıkan ses kadar o ağızların açılışı da zürafa kadar yabancılaştıkça heyecanlanırsın. Şenlik budur işte, bütün bu keşmekeş içinde yalnız olduğunu anlamadığın, çocuk olduğun için anlamadığın bir beraberlik duygusu. Çöp kutusu. Susmalıyım.

Penceremden denizin kokusunu duymayı, bayraklı görüntüsüne tercih ettim! Tozlu deniz. Televizyonu açmayacağım. Bu zafer değil yenilgi. Sessizliği kabulleniyorum. Hatamın yalnızlığıyla beraber. Ama yapmam gerekiyordu. Ben demesem o diyecekti birşeyler. Susup duruyorduk hep. Bu suskunluktan ikimiz de korktuk. Konuşunca donan anı tekrar rayına sokup ilerleteceğim sandım. Telefon çalıyor ve kalbim. Çığırkan bir alet bu. Kim ararsa arasın aynı sesi çıkarıyor. Hangi anı harekete geçirdi bilmem. Bir kere daha çalsın. Yırttı zamanımı. Alo. Hayır alo? Alo, ne gibi, nasıl gibi, ama en çok kim gibi bir soru eki. Yine. Yine akay kırtasiye sandılar burayı. Burası ev. Hep bu laf geliyor aklıma, çiğ çiğ gülümsüyorum. Keşke gerçekten akay kırtasiye olsam. evet burası, ben Sedef Akay. Ne farklı olurdu; evet malları getirin. Gözlerimle etrafı yoklardım, her noktaya soru sorardım toptancıyı dinlerken ilgimden. Malları düşünürdüm bir tek. Kalem kağıda sarılıp küçük notlar tutardım. Tamam gönderin. İyi günler. Beklerdim. Ama bugün bayram. Bugün bayrak. Hem yaptığım işin mallarla ilgisi yok. Bugün dalgalanmayan tek şey benim. Taşlar bile nisan sıcaklığında yayılıp güneşlenen canlı vücutlar gibi.

Canlı vücut. Evet bugün canlı bir vücuda ihtiyacım var. Elbiseli, dokunabileceğim, gözleri ve elleri olan. Ama şu tarihi resim albümü çalışması yüzünden herkese küstüm. Tanıdığım vücutlar biryerlerde soğuyup donup kaldı mı acaba? Geçmişe yapacağım yolculuk beni öyle heyecanlandırmıştı ki. Bugüne, şu ana ait nefesli, terli insanları tarih sayfaları arasında kurutmak fikri çok iyi gelmişti bana. Steril, parlak, benden müteşekkil küçük bir kürenin, karenin, -herneyse- içinde elimdekilerle üreyecektim. İpek böceği gibi sessiz sedasız. Zaman

O anlara gitmek
değildi bu ama,
bütün anlar
ellerimde
kuklaydı,
legoydu. Yeniden
yapıyordum
onları ve yaptı
kça benim
oluyorlardı. Hele
o fotoğraflardaki
insanlar. En çok
onlar benimdi.
Yarı silindir
kıvrılmış
kartonların
içinden bana
ısrarla,
büyülenmiş gibi
bakıyorlardı.
Çocuklar,
dedeler, enişte ve
paşalar. Hepsi
bana bakıyordu.
Orada onların
bakışları altında
hareket eden tek
bendim.
Elbiseleriyle,
ayakkabıları ve
parmaklarının
bacak
kenarlarından
sarktığı elleriyle

dilimleri albümleşip her an olacaktı. Şu andan her ana yolculuğumu başarıyla tamamlayacaktım. O anlara gitmek değildi bu ama, bütün anlar ellerimde kuklaydı, legoydu. Yeniden yapıyordum onları ve yaptıkça benim oluyorlardı. Hele o fotoğraflardaki insanlar. En çok onlar benimdi. Yarı silindir kıvrılmış kartonların içinden bana ısrarla, büyülenmiş gibi bakıyorlardı. Çocuklar, dedeler, enişte ve paşalar. Hepsi bana bakıyordu. Orada onların bakışları altında hareket eden tek bendim. Elbiseleriyle, ayakkabıları ve parmaklarının bacak kenarlarından sarktığı elleriyle benim içinlerdi.

Telefonun başındaymışım hâlâ. Fotoğraflarımın özlemiyle kalktım ayağa. Bayramı onlarla kutlayacağım. Siyah omuzlardan sarkan beyaz dost ellerine bakacağım. Büyü bu. Seyredeceğiz birbirimizi. Eski dolabımı açtım. Geçen ay boyadığım için garip bir kokusu var ve boyanın yaptığı kalınlıktan sıkışıp çıtırdayarak açılıyor. Hah işte orada eski kodak 6x6 film kutusu. Kadife perdeleri kapalı bir evin içine, modernleşmek için doğum günü yapan ailenin modernleşmek için çektiği grup resmine bakacağım. Niye ince dudaklı bütün kadınlar, merak edeceğim. Belki aynı ailedenler diye, ya da şöyle biraz içerden boyuyorlardı dudaklarını. Ne bileyim. Çok hoşlar, ve şimdi yaşanmayan bir an içinde kendilerini bana teslim etmişler. Kristal avizenin ışığı hepsinin yüzünde farklı yansıyor. Şu yere çömelmiş onaltı yaşlarındaki kızın bakışlarını yumuşatmış ışık, ama ısrarlı bakışları bir süre daha bakınca en arzulu hisleri yükleniyor.

Mumları sönmüş, yumuşaklığından ufalanmış, yarısı bitmiş pastalı masanın kenarına yüklenmiş hafif göbekli otuzundaki adam gülümsüyor. Aman Allahım dişleri. Alaylı gülümseyişindeki hafif çıkık köpek dişleri. Hayır buradan sızamazsın. Söylediklerimde haklıydım. Seninse susman gerekmezdi. Beni adam yerine koyup bir iki kelime de sen ederdin. Sustun ve saatine baktın, o ince bileklerine büyük gelen saatine. Benim de hemen montumu giymeme gerek yoktu biliyorum, boğazına çöreklenmeliydim ne düşünüyorsun, neden susuyorsun diye. Büyük dayının seni evde beklediği yalanına yalancı bir saygı da ben duymamalıydım. Anlayışlılık adı altında öğretilen o aptal alttan alma duygusunun yeri değildi. Ama parmakların daha beyazdı saatine bakarken ve ölüvereceğimizden korktum orada. Kendimin değil senin ölümünden. Büyük dayına gitmeni işte o zaman ben de istedim. Çünkü yetersizdim. Hem adamcağız da şimdi belki senin gibi evde saatine bakıyordu. Koridorda dolanıyordu. Bu akşamüstü saatinde herşey gölgeleşirken ışıkları bile açmamıştır. Seninle demli bir çay içerken açacaktır avizeyi. Şu yeşil renkli beş kollu, ama kollarından ikisi yanan avizeyi. Yüzlere farklı ışıklar veren. Neresinde durduğuna bağlı ışığın. Havasız oldu gidelim. Beyaz ellerinle fitilli kadife montunu giydin ağır ağır. Ben hazırdım çoktan. Çıktık. Gökyüzü lacivertti. Peki şu veledin ne işi var orada. Kimin çocuğu o. Şu kıvrık saçlarının her kıvrımını biryantınırken saymış, aklında da o rakamı tutuyormuş gibi dalgın duran ufak tefek genç kadının olabilir. Aynı ince kemerli burun ve elmacık kemikleri, belki de ışıktan. Çocuğun gözlerinde annesinde olmayan bir pasta sevgisi pırlıtsı, hep beraberiz ve ben en küçüğüm ayrıcalığı. Dizlerinin hemen hizasında bir şort, yok kısa pantolon demeli. Beyaz görünüyor ama muhtemelen bejdir. Bu siyah-beyaz resimlerde renkle ilgili hayal gücümü en son bej ve kahverengiye kadar kullanabiliyorum. O zamanlarda pembe, yeşil, turuncu var mıydı bilmem... Olsa gerek, anneannemden kalan beli sararmış yeşil benekli etekliği hatırlıyorum. Annem sevgiyle bakardı etekliği iki ucundan gererek. Çok iyidir bunun kumaşı, şimdi böyleleri bulunmuyor. Sırf yün, neyirin. Sana yapalım bunu, şurasından çekiveririm sana. Ama gözlerinde gördüğüm, tüylenmeyen yün sevgisini çoktan aşardı, saç teli, diş, göbek bağı gibi organlaşan bir nesneydi bakıp belli belirsiz kokusunu içine çektiği. Susardım ve çıtırtılı plastik saplı eski ayakkabı torbasının içine katlayarak yerleştirirdi, bir ölüyü mezara koyar gibi. Durakta ayrıldık. Önünü iliklese, üşüyecek. Gözlerindeki nefreti değil düğmelerini gördüm. Düğmelerine hoşçakal dedim. Soğuk aliminyum boruyu tutarken sallanan görüntümü sarı otobüs ışığında camdan seyrettim. Kendi ceketime baktım, fermuarı açtı, sallanıyordum, saçlarım dağınıktı, kestirdiğimden beri böyleler, küçük çocuklar gibi istediklerini yapıyorlar. Uzatıp toplamak lazım. Sen yoksun yanımda. Yoksun. Hastaneye gideceklerdi dayısıyla, böbreğinden rahatsız dayısı. Dün sabah gitmiş olmalılar. Uyandığında yalancı bir merakla aramak istediğimin dayın değil

sen olduğunu düşündüğümde 'vazgeçişim, hiç görmediğim dayın yüzünden mi, yoksa senin yüzünden mi bilemedim. Gri telefona fazla gelişmiş iri bir fare gibi korkarak uzaktan baktım.

Bir merdivene dizilmişler yandan. Ama merdiven basamakları gibi görünmüyorlar, çünkü üniformaları aynı olsa da boyları ve enleri farklı. Ama yüzlerindeki aynı gülüş, muhtemelen yine kendilerinden bir üniformalının aynı gülümsetme esprisine gülmelerinden. Türkan Şoray'ı yarı çıplak görmüş gibi yapın. O kadar sırttırmıyorlar ama pürneşe oldukları kesin. Bana bakışlarında somurtkan yüzümü ve Türkan Şoray olmayışımı farkettim. Sevgilimin beni aramadığını, hatta sevgili bile olamadan ayrılışımızı, açık düğmesini, ince bileklerini. Askerler, sevgili önemli birşeydir. Askerler, siz teskerenizi pürneşe beklerken, ben görünmez tezkereleri hiç ama hiç pürneşe olamadan bekliyorum. Askerler siz birsürüsünüz, ben bir taneyim. Siz eskisiniz, ben yeniyim, şimdideyim ve işte o derisine, burun deliklerine, kumral saçlarıyla aynı renkteki kaşlarına, şaşırtıcı büyüklükteki ayaklarına hiç insan görmemiş gibi hayranlıkla bakan ben burada dizleri dizlerimin izini almış kötü bir eşofman altıyla sizin yarı silindir karton yüzünüze bakıyorum, ve evet alıyorum. Boğazım çenemi zorlayan bir ağrı yapıyor. Ne garip, elimdeki tanımadığım insan fotoğraflarına bakıp ağlamak. Askerler gülmeye devam ediyor. Ama görmüyorum, gözümde sudan bir perde yağmurlu bir pencere gibi.

Türkan Şoray'ı
yarı çıplak
görmüş gibi
yapın. O kadar
sırttırmıyorlar ama
pürneşe oldukları
kesin. Bana
bakışlarında
somurtkan
yüzümü ve
Türkan Şoray
olmayışımı
farkettim.
Sevgilimin beni
aramadığını,
hatta sevgili bile
olamadan
ayrılışımızı, açık
düğmesini, ince
bileklerini.
Askerler, sevgili
önemli birşeydir.
Askerler, siz
teskerenizi
pürneşe
beklerken, ben
görünmez
tezkereleri hiç
ama hiç pürneşe
olamadan
bekliyorum.

Anneannemin etekliği. Annem. Milli bayramlar kutlanırmıydı? Gözlerimi silerken kendini döven annesine sarılan çocuk gibi çaresiz gri telefonuma bakıyorum. Anne çocuk bayramın kutlu olsun. Evet temizledim. Yok biliyorsun bulaşık makinesi aldım, dolunca yıkıyorum. Evet aradım, onun da sana selamı var. Gözde okula başlamış bu yıl biliyor musun? Çok çalışkanmış, çoktan sökmüş okumayı, koroya da girmiş. Bugün de solo şarkı söyleyecekti ama karşı tarafta onun okulu, gidemedim. Tatil günü malum, kalkamadım. Sevgi dolu ama meraklıdır annem. Her sorusunu cevaplamakla, karşılığında elde edeceğim ana sevgisi arasında karar veremiyorum, telefon yine fareleşiyor. Sinsi ve birden çığırtaclaşveren ruh hastası bir alet bu. Bekliyor.

Aysel teyzemin çocuğunun böyle şımarıklık fişkırın bir adının olması beni delirtmişti. Kimin gözdesi. Ailenin küçük tek çocuğu ama dünyanın küçük tek çocuğu olamayacak. O öyle zannedip ona inanmaya çalışacak. Sonra sınıfında biri ondan iyi not alınca, aşık olduğu çocuğu en iyi arkadaşıyla pırl pırl bakışlarken yakalayınca kimin gözdesi, hangi gözde şaşıracak. Ama karışmadım. Hem yeğenim şeftaliye benziyordu doğduğunda, insana değil ki. İsmi olmasa da olurdu küçük sıcak şeftalinin... Şarkı söylüyormuş solo. Gözde. Hayırlısı. Küçük yeğenimi düşünmek biraz ferahlattı beni. Parmaklarının arasında terden buruşmaya başlayan resimleri halının üzerine bırakıp pencereye yöneldim. Hafif aralamalı, içeri hava girsin, biraz perdeler oynasın, hareket. Motor sesi duydum dışardan, aşağı baktım kaldırımında yakaları sallanan iki ilkokul öğrencisi. Ellerinde birer karanfil. Müsamereden geliyorlar. Yaşamalıyım. Nasıldı müsamere çocuklar? Şaşkın bakışlarına yenilmemeliyim, yabancılamalarında yabancılaşmamalıyım. Altı üstü ablalarıym onların, bugün çocuk bayramı. Güzeldi, Tuğba şiir okudu dedi sarışın saç telleri bahar rüzgarında alından fişkırın çocuk. Tokası yetmemiş toplamaya gür güzelliği. Öyle mi ne güzel, karanfilleri kim verdi? Hatice öğretmen. Hatice öğretmen gözümün önüne geldi. Hafif tombuldur, mavi önlüğü, pembe rujı vardı ve Atatürk'ten çocuklara armağan taklidi gülümser, okul aile birliğinden ailelere birer çiçek. Aman kırmayın, annenize verin. Tuğba ve sarışına bayramınız kutlu olsun diyerek el salladım yanaklarımdaki gözyaşı kurusunur çatlayarak tuzlarının döküldüğünü hissederek. Küçük eller karanfilli sallandılar. Siyah beyaz değıldiler, yürüyorlardı, sarışının saçları uçuşuyordu, konuşuyorlardı. Ağlamıştım. Kafam karıştı. Telefona baktım. Yürüyordun, saatine bakıyordun, düğmelerin vardı. Mutfağa gidip suyu açtım, şofben gürültüyle çalıştı. Bugün bulaşık makinası dolmadan elimle, sıcak suyla, deterjanları köpürte köpürte, yağlı tabak ve bardakları gıcır gıcır yapacağım. Sünger köpürttükten sonra aklıma geldi, küçük radyomun düğmesini köpüklü parmağım ile ittim, Vivaldi'den yeniden ev işini sevdi bize marc... Mutfağımın aldığı güneş yüzüme vuruyor. Gülümsedim.

Tanıştırayım

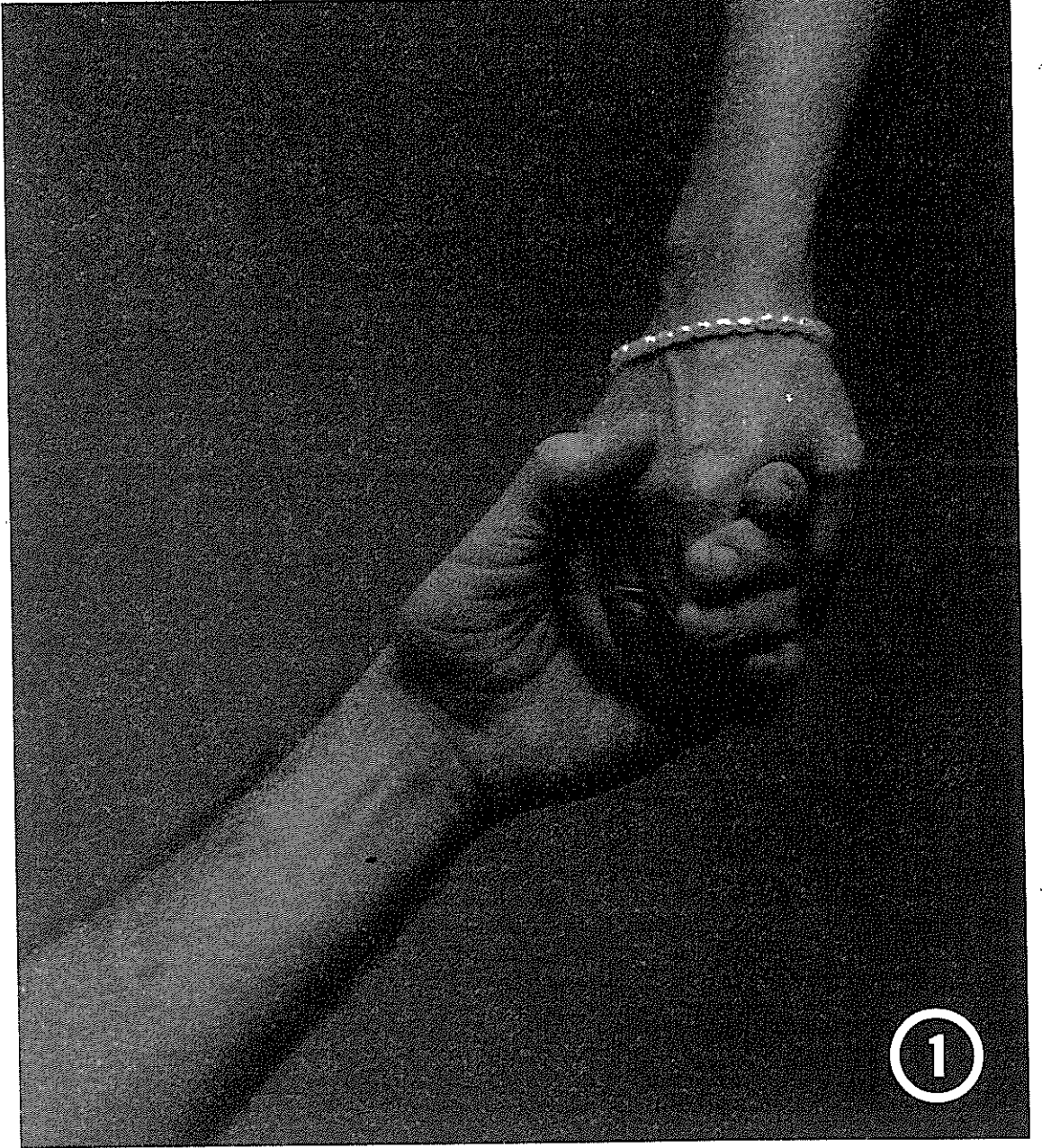
Orhan Cem Çetin

Oynayanlar: Figen Evren & Orhan Cem Çetin
Çekim Asistanı: Tolga Üstün

ocet@superonline.com

düşüğümü

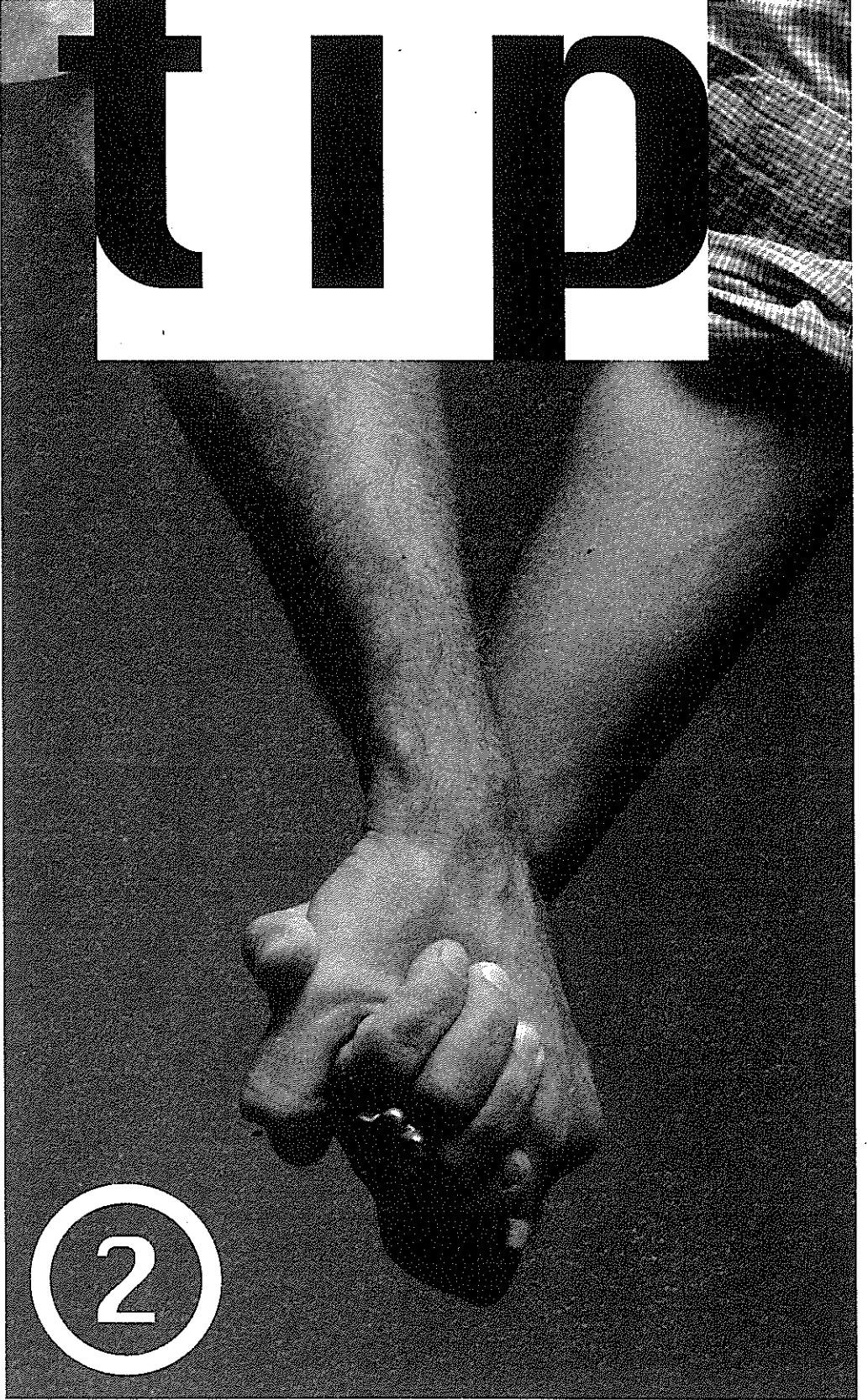
dört

1

tip

2

Kadın

tanıdım

4

Biliyordu, akşam
olduğunda
yakasını kolay
kolay
sıyıramayacağını,
yazı masasının
başına geçince
iradesinin mum
alevi gibi
zayıflayacağını
ve Cem'den esen
rüzgara boyun
eğeceğini
biliyordu. Evrak
çantasını yanına
almıştı ama
mektubu şimdi
okumayacaktı.
Henüz direnecek
gücü vardı. Fakat
bu gücü
savaşmak için
harcamaya artık
cesareti yoktu.
Geçen hafta
böyle bir
kahramanlık
yapmaya
kalkmıştı ve
sonunda her şey
az kalsın
mahfoluyordu

Postakutusunun küçük anahtarını kilidin içinde çevirirken, olayların yavaş yavaş denetiminden çıkmaya başladığını anlamıştı. Ne yazık ki anlamak gerçekleri değiştirmek için yeterli bir güç değildi... Zarfları şöyle bir gözden geçirerek evrak çantasına koydu (beklediği mektup yine gelmişti!) ve renk vermediğinden emin olarak seri adımlarla postaneden dışarıya çıktı. İnsanların arasına karıştı Kerem Ç..

Çalıştığı avukatlık bürosuna girerken bu işi tadında bırakıp mektubu, mektupları, Cem'i, Defne'yi, kısacası her şeyi unutmaya karar vermişti. Öğlene kadar sabırla uyguladı kararını. Pürüzlü bir boşanma davasının evrakları ve yazışmaları üzerinde uğraştı. Tarafların aralarında anlaşmaya niyeti yoktu. Müvekkili olan kadın kocasının mümkünse geriye kalan hayatı üzerine ipotek konulmasını istiyordu. Hırslı bir kadındı, Semahat Y. Kocasının genç bir kadınla ilişkisi olduğundan şüphelenmiş, şüphelerinde haksız çıktığını görünce neredeyse adamı bir ilişkinin kucağına itmiş, bu konuda yakın arkadaşlarını kullanmaktan çekinmemiş ve gerçekten de sonunda adamı bir ilişkinin filizlendiği, elde olmaksızın çiçek açmaya başladığı ilk günlerinde 'enselemişti'. Nasıl olsa yapacaktı diye düşünüyordu, Semahat Y. Bugün ya da yarın. Önemli olan ondan çalınan yılların tazminiydi. Müthiş bir nafaka ve tazminat istiyordu. Müvekkilinin hırsı karşısında bazan ürküyor karşı tarafın avukatına da kocaya da acıyordu. Semahat Y. kendisini görevlendirmekle yetinmemiş tüm boş vakitlerini medeni hukuk kitapları okumaya ayırmıştı. Her görüşmelerinde başka başka kanun maddelerini soruyor, yapacağı hukuki işlemleri avucunun içi gibi bildiğini belli ediyordu.

Öğlen tatilinde, artık iskeletinin bir parçası haline gelmiş olan öğrencilik yıllarının alışkanlıklarını tekrar ederek Cumhuriyet gazetesini alıp Medrese'de kahve ve tütün içmeye yollanmışken henüz adını koyamadığı fakat bir türlü de kurtulamadığı 'Cem S.' vakası (içinden düşünürken böyle söylüyordu, zaten hiç kimseyle bu konuyu konuşmamıştı) aklının içinde kımıldanıyordu. Biliyordu, akşam olduğunda yakasını kolay kolay sıyıramayacağını, yazı masasının başına geçince iradesinin mum alevi gibi zayıflayacağını ve Cem'den esen rüzgara boyun eğeceğini biliyordu. Evrak çantasını yanına almıştı ama mektubu şimdi okumayacaktı. Henüz direnecek gücü vardı. Fakat bu gücü savaşmak için harcamaya artık cesareti yoktu. Geçen hafta böyle bir kahramanlık yapmaya kalkmıştı ve sonunda her şey az kalsın mahfoluyordu...

Öğleden sonra Semahat Y.'nin telefonu tüm sinirlerini allak bullak etti. Bu kadına bir avukattan çok bir psikolog yardımcı olabilirdi. Az kalsın bunu söyleyip telefonu kadının yüzüne kapatacaktı. Oysa, iş işti. Bu meslek için uygun bir insan olup olmadığını düşündü akşama kadar. Dürüst olmasına dürüsttü ama hemen hemen her davada karşı tarafın haklılığı veya haklı olma olasılığı için kemirir, yaptığı işin doğru bir iş olup olmadığından bir türlü emin olamaz, dava kazanılana dek gözüne uyku girmezdi. Hakim kararını verdikten sonra rahatları. Demek ki gerçek buymuş derdi, sanki o gerçeğin inşası için kendisi uğraşmamış gibi. Kendisi dışındaki bir otoritenin, adalet denilen soyut terazinin kalibrasyonuna tam anlamıyla iman ederek için rahatlatırdı. Davayı kaybettiği zaman ise, özellikle ilk yıllarında, korkunç bir vicdan azabı çeker, müvekkilini iyi savunamadığı için her

şeyi rezil ettiğini düşünür günlerce davayı yeni baştan kurgulardı. İlk kaybettiği davasında aldığı parayı az kalsın iade ediyordu, allahtan Ziya Bey ona sabırlı bir öğretmen edasıyla mesleğin cilvelerini anlatmıştı. "Doktorlar hastaları ölünce parayı iade ettikleri gün sen de edersin" demişti uzun söylevinin sonunda. Belli ki onu ve mesleklerinin oturmuş yapısını korumaya çalışıyordu Ziya Bey.

Ziya Bey her şeyin inceliklerini bilen, yaşamdan tad almak için her şeyi yapan bir adamdı. Çelişkiler Ziya Bey'i yıpratmaz tam tersine güçlendirirdi. Her konuda birden fazla tavrı, birden fazla tarzı vardı. İnsanlarla inanılmaz derecede kolay iletişim kurar, onlara ne veriyorsa artk, karşılığında sevgilerini alır, güvenlerini kazanırdı. Stajerliğinde Ziya Bey'in yanında çalışmaya başlamış, o günden bu yana onun mesleki ve manevi oğlu olmuştu. Piyasada olmayacak bir şeydi ama kendisini asla terketmeyecek bir babaydı Ziya Bey. Belki babasının arkadaşı oluşu bunda etkiliydi ama gerçek sebep kendisinin bile henüz bilmediği, belki de asla bilemeyeceği başka olaylara dayanıyordu. Şu anda bunlar önemli değildi. Önemli olan, müzmin bir bekar hayatına doğru kendinden emin adımlarla ilerlerken aptal bir şaka gibi başlamış olan Cem S. vakasıydı.

Kerem de annesi anlattıkça boş olmasını artık kanıksamış olduğu günlüğün istikbalini değil de daha çok işlerini ve gelecekte kendisini bekleyen sürprizleri düşünerek dalar giderdi. Zaman zaman annesinin "İşte şu şişko penguen Ziya Bey olmalı. Karşılıklı konuşuyorsunuz. Önemli bir iş olabilir." veya "Keremciğim öyle güzel bir haber alıyorsun ki, bak bak kuşun gagasında mektup" gibi telvelerden kanıtlar sunmasına bayılırdı.

Ve akşam oldu. Annesinin yapmakta olduğu leziz yemeklerin kokusu ile asla sona ermeyecek bir huzurun uysal bir kedi dolandığı evine adım attığında belli belirsiz yaşlı küçüldü, ayaklarına giydiği terliklerle ve sırtına aldığı hırkasıyla avukat Kerem Bey'den kalan bütün izler silindi. Yıllar içinde neredeyse elle tutulur hale gelmiş olan alışkanlıklara uyularak birlikte yemek yenildi. Yemekte aile yakınlarından, konu komşudan söz açan annesini her gün yeni bölümü ile ağır ağır ilerleyen bir pembe dizi gibi olayları yeniden hatırlayarak, bilmemkim amcaların, falanca teyzelerin belleğindeki yüzlerini canlandırarak ilgiyle dinledi. Sonra içeriden gelen televizyonun sesini her şeyin yolunda gittiğinin bir güvencesi gibi hissederek öğrencilik yıllarından beri bir duvarı hukuk kitaplarıyla bir duvarı şiir kitaplarıyla dolu olan odasına yollandı. Evrak çantası patlamaya hazır bir bomba gibi onu bekliyordu.

Bir süre mücadele etti. Faturaları uygun klasörlere yerleştirdi. Daha fazla zamana ihtiyacı vardı, yorgundu, odasını terk etti. Kendine (ve annesine) kahve pişirdi. Haber sonrası reklam kuşağında annesinin falına bakmasına izin verdi. Haftada bir gece (salırları galiba) falına bakmasına izin verirdi. Anne biricik oğlu için fincanı büyük bir özenle tabağından ayırır son günlerde Kerem'in yüzünde birikenleri telvelerin arasında görmeye çalışır, sıkıntılı haberlerden başlayarak ferahlığa doğru, hayırlı kismetlere doğru hikayesini anlatırdı. Kerem de annesi anlattıkça boş olmasını artık kanıksamış olduğu günlüğün istikbalini değil de daha çok işlerini ve gelecekte kendisini bekleyen sürprizleri düşünerek dalar giderdi. Zaman zaman annesinin "İşte şu şişko penguen Ziya Bey olmalı. Karşılıklı konuşuyorsunuz. Önemli bir iş olabilir." veya "Keremciğim öyle güzel bir haber alıyorsun ki, bak bak kuşun gagasında mektup" gibi telvelerden kanıtlar sunmasına bayılırdı. Oysa bu gece akli tamamen farklı yerlerdeydi. Anne neredeyse nefes alır gibi doğal bir refleksle Kerem'in durgunluğunu, farklılığını, bir şeylerin olduğunu hissediyor, fakat müdahale etmek için henüz erken olduğundan olayları akışına bırakıyordu. Sadece küçük bir yoklama mahiyetinde falın içine bir kadın sokmuş, Kerem'den herhangi bir tepki gelmeyince telve kadını bir müşteriye dönüştürmüştü. Müşteriye dönüşen fal kadını Kerem'in zihninde ister istemez Semahat Y.'de vücut bulmuştu.

Fal bitince çaresizlikle tekrar odasına yöneldi Kerem. Masasının üzerinde evrak çantası ağzı açık garip bir hayvan ölüsü gibi beklemeye devam ediyordu. Kerem bu deriden ağzın içine elini soktu ve mektubu çıkardı. Kilitli çekmecesinin anahtarını hazır etti. Mektup

açacağını zarfın yapıştırma yerine dikkatle yerleştirdi. Mavi tükenmez kalem ile yazılmış olan mektup karşındaydı.

Cem'in, garip bir aşkın sarhoşluğu ile genç kalbinin her köşesinde anlamlarını duyarak yazdığı kelimeleri okurken Kerem içindeki karmaşayı zaptedemediğini düşünüyordu. Nasıl böyle bir olaya karışmış olduğuna şaşarak, bir suç işlemenin tarif edilemez hazzına bata çıka okudu delikanlının saf kelimelerini. Birilerinin sevişmelerine gizlice tanık olmak gibi iç gıcıklayıcı bir yanı vardı bu mektupları okumanın. Maddi değeri pek olmayan bir nesneyi aşırmanın sapkın zevkini hissediyordu. Mektubu iki kez okudu. İkinci okuyuşunda mektuba biraz daha mesafe almaya çalıştı. Daha sonra kilitli çekmecesini açıp içinde saklamış olduğu iki klasörü çıkardı. Büroda kullandığı cinsten, mahkeme suratlı klasörlerdi. Birilerinin (kimlerin?) dikkatini çekmemesi için bilhassa seçmiş olduğu klasörlerden birinde Cem'in yazdığı mektuplar, diğerinde Cem'e yazılmış olan mektupların kopyaları tarih sırasına göre dosyalanmıştı. Cem'in son mektubuna cevap yazmadan önce her zaman yaptığı gibi tüm yazışmaları bir kez daha okuyacak, herhangi bir mantık hatası yapmamak için yazacağı mektubun müsveddesini hazırlayacak ve daha sonra (ertesı gece) temizle çekmek üzere çekmecesine kilitleyecekti.

Cem'in cesaretini biraz kıskanmış mıydı? Hayır bu kadar kolay olmamalıydı. Kerem mektubu okuduğunda önünde iki seçenek olduğunu farketmişti; ya oyunu bu noktada kesecek ters bir cevap yazacaktı, ya da sürdürecekti. Bütün bir gece kıvrandıktan sonra oyunu sürdürmeye karar vermişti. Bu sigaraya başlamak gibi ne zaman istersem bırakırım duygusu ile alınmış bir karardı. Evet büyük bir yalan olacaktı herşey.

Yaklaşık üç aydır bu sapkın oyunu sürdürüyordu. Arada sırada aldığı bir mizah dergisinin okur mektupları köşesinde rastlamıştı Cem'in mektubuna. Aslında olağandışı hiç bir yön yoktu bu kısa mektupta. Sevdiği kitaplar ve müzikler hakkında yazışacak arkadaşlara yazılmış bir çağrı idi. Belli ki Cem o derginin okurları ile arasında büyük bir ortak payda olduğunu düşünmüş, kendi üniversite çevresinde açıkca paylaşamayacağı düşüncelerini veya duygularını bu derginin üzerinden yapabileceğini umarak, iyi niyetle yazmıştı o köşeye. Sevdiği bir iki yazarın ismini de vermişti. Popüler, neredeyse okur yazar herkesin bildiği bu adları andığını görünce Kerem'in içinden bu çocuğa bir cevap yazmak geçmiş ve sıkıldığı bir gece (gece haberleri yeni başlamıştı ve annesi üçlü koltukta hafif bir uykuya dalmıştı) laf olsun diye karalamıştı ilk mektubu. Tam imzalayacağı sırada böyle bir mektuplaşmanın kendisi gibi belli bir yaşa gelmiş bir avukata yakışmayacağını düşünerek kimliğini saklamaya karar vermiş, başa dönüp mektubu Cem'in yaşına ve kültürüne uygun bir hale getirerek tekrar yazmış, ve sonunda Defne Ç diye imzalamıştı. Açıkcası bu ilk mektubun herhangi bir kötü niyeti yoktu. Basit bir takma isim vakası. Gizlenmenin en iyi yolunun cinsiyetini tersyüz etmek olduğunu düşünmüştü ama galiba biraz da bu mektubun bir kızdan geliyor olmasının Cem'in ilgisini daha çok çekeceğini hesaplamıştı. Bir hafta sonra posta kutusunda Cem'in mektubunu bulana kadar bu olayı unutmuş kendisini bekleyen tehlikeli geleceğin farkında olmamıştı.

Gelen mektup onu zor durumda bırakmıştı. Cem Defne'nin ilk mektubunda sözünü ettiği romanı okumuş, bu romanı ona önermesinin nedeni üzerine uzun uzun düşünmüş, bu düşüncelerini ve daha bir çok şeyi (ailesini, okulunu, kendini) anlatan üç sayfa kaleme almıştı. Sonunda ise bir davet vardı. Buluşup tanışmaları, yüzyüze konuşmaları mümkün olamaz mıydı acaba? Kerem delikanlının cümle kurarken gösterdiği özeni, terbiyeli üslubunu takdir etmiş, sonundaki davete ise şaşırmıştı. Demek böylesine kolay oluyor bu işler diye düşünmüştü içinden. Fotoğrafını çekmecesinden çıkarmadan geçmişteki sevgili adayının yüzünü canlandırarak kendi gençlik yıllarını düşünmüştü. Cem'in cesaretini biraz kıskanmış mıydı? Hayır bu kadar kolay olmamalıydı. Kerem mektubu okuduğunda önünde iki seçenek olduğunu farketmişti; ya oyunu bu noktada kesecek ters bir cevap yazacaktı, ya da sürdürecekti. Bütün bir gece kıvrandıktan sonra oyunu sürdürmeye karar vermişti. Bu sigaraya başlamak gibi ne zaman istersem bırakırım duygusu ile alınmış bir karardı. Evet büyük bir yalan olacaktı herşey. Fakat bu kandırmanın Kerem'in henüz hiç

Defne yavaş yavaş açılmıştı Cem'e. Tüm hikayesini hemen vermemişti. Cem uysal bir çocuk gibi, görüşmelerinin kısa vadede mümkün olmayacağını kabullenmiş, mektuplara razı olmuştu. Mektuplara iliştirilmiş popüler müzik kasetleri; değişik renkte kağıtlara yazılmış şiirler belirmeye başlamıştı. Cem'in kendi yazdığı şiirler acemi fakat ateşli bir aşık üslubundaydı.

yaralanmamış ahlak zırhına zarar vermemesi gerekiyordu. Cem'in samimiyeti, yalnızlığı, saflığı onu etkilemişti. Delikanlının böyle bir ilişkiye ihtiyacı olduğu (mükemmel bir sevgiliye kimin ihtiyacı yoktu ki!) ortadaydı. Son onbeş yıldır okuduğu şiirler ve romanlardan öğrendiği tek bir şey vardı: Aşkın olanaksızlığı! Ya da gerçek aşkın olanaksızlığı... Evet Cem'e bir aşk yaşatacağı. Hayatının en güzel duygularını tadacaktı Cem. Kendisinin asla tadamadığı o müthiş duyguyu, asla dokunamayacağı, göremeyeceği bir kızla tadacaktı Cem. Bir insana mutluluk vermek için yalan söylenebilirdi (biraz daha hafifleterek: numara yapılabilirdi). Niyeti 'iyi'ydi.

Bu gibi karmaşık düşüncelerle kendini ikna etmeyi başarmıştı Kerem. Hatta Defne yerine Aslı ismini seçmediği için hafif bir pişmanlık bile duyuyordu. Ne de olsa Defne onun kurgusal bir ikiziydi. İkinci gece herşeyi baştan sona planladı.

1. Defne Cem ile buluşamazdı. Bunu önlemek için Defne'ye biraz acıklı bir aile hikayesi bulmalıydı. Üniversiteyi babasının hastalığı ile ilgilenmek zorunda kaldığı için bırakmıştı Defne. Okumayı sürdürüyordu ama... Dışarı çıkması iki nedenle mümkün değildi; hem babasını yalnız bırakamazdı hem de oldukça tutucu ve sert bir ağabeyi vardı. (Bu ağabey ayrıntısı biraz banal olmakla birlikte ileride işe yarar düşüncesiyle bir köşeye konulmuştu).

2. Cem vazgeçmemeliydi. Defne'nin de bu mektuplaşmaya ihtiyacı olduğu, Cem'in mektuplarının onun için de önemli olduğunun altı çizilmeliydi. Ayrıca Defne'nin zevklerini, özelliklerini iyice saptamalıydı.

3. Cem'in yazdığı ayrıntıları değerlendirilerek onun bir duygusal profilini çıkarıp üzerinde çalışmalıydı. En zayıf yerlerini (En duyarlı, diye düzeltti içinden) saptamalıydı.

4. Tutarlılık: Yazdığı her şeyi dosyalamalıydı ve her cevaptan önce tüm yazışmaları tekrar tekrar okumalıydı. (Bu noktada ilk yazdığı mektubun bir kopyasını çıkarmadığı için üzülüyordu. Neyse ki aklında kaldığı kadarını tekrar not etmişti)

Bu sistemi uygulamaya başladıktan kısa bir süre sonra Cem'in mektuplarının havasında hoş bir değişim hissedilir olmuştu. Defne yavaş yavaş açılmıştı Cem'e. Tüm hikayesini hemen vermemişti. Cem uysal bir çocuk gibi, görüşmelerinin kısa vadede mümkün olmayacağını kabullenmiş, mektuplara razı olmuştu. Mektuplara iliştirilmiş popüler müzik kasetleri; değişik renkte kağıtlara yazılmış şiirler belirmeye başlamıştı. Cem'in kendi yazdığı şiirler acemi fakat ateşli bir aşık üslubundaydı. Doğrudan doğruya Defne için yazdığını söylemiyordu Cem, fakat anlaşılıyordu. Defne ise mektuplaşmalarının bu safhasında biraz çekinik davranmaya başlamış, kuru yapraklar, çiçekler iliştirmekle yetinmişti (Öğlen tatilinde Sultanahmet parkında kuru yaprakların en kızılını seçip daha sonra duruşmasına giden Kerem Ç.'nin kayıtsız surat ifadesinin ardında neler döndüğünü kim tahmin edebilirdi ki! Ziya Bey mi, yoksa Semahat Y. mi? Yok canım hiç birinin aklının ucundan geçmezdi.).

Kerem her şeyin kontrolünde olduğuna emin bir biçimde akşamlarını bu 'vaka' üzerinde çalışmaya ayırıyor, gündüzleri ise her zamanki işlerini yapıyordu. Fakat bir ay kadar önce işlerdeki terslikler (peşpeşe kaybettiği iki dava) sinirlerini iyice yıpratmış Cem ile giriştiği oyunu sürdürecektir cesareti ve güveni kendinde bulamayacağını hissetmiş, gelen mektuplardan birini okumadan yırtmıştı. İşlerinin ters gitmesinin nedeninin girişmiş olduğu ahlakdışı oyun olduğunu, ilahi adaletin tecelli ederek kendisini cezalandırdığını düşünerek kendine dur demişti. Üç dört gün kadar sarhoş gibi gezinmiş, kilitli çekmecesini hiç açmamış (dosyaları bir ara imha ederim diye düşünüyordu) Cem'i de Defne'yi de unutmaya çalışmıştı. Tam bu esnada Ziya Bey onu yemeğe davet etmiş, geçmişte kaybettiği davaları, yaptığı hataları Kerem'i gözlerinden yaşlar gelene dek güldürerek anlatmış, kaybettiği özgüvenini kazanmasına yardımcı olmuştu (Ne muhteşem bir adamdı

Nasıl
kabullenebilirdi
ki! Artık bir yüz,
bir cisim
kazanmıştı o
hayaldeki koku,
yapraktaki
elyazısı... Mektup
üstüne mektup
yazmaya başladı
(İlk mektuptan
Cem'in
fotografının
çıktığını
söylemeye gerek
var mı? Hele,
fotografın
arkasına yazılmış
-belli ki
yazılmadan önce
defalarca
düşünülmüş-
dokunaklı
mısralar...). En
son mektubunda
da
postakutusunun
bulunduğu
postaneye gidip
onun izini
bulmaya karar
verdiğini, onu
bulacağını, her
ne olursa olsun
kavuşacaklarını
yazıyordu.

Ziya Bey. Anlatacakları olan bir adam.). Çakırkeyif bir şekilde eve döndüğünde çantasının dibinde bir yerine fırlatmış olduğu Cem'in cevaplamadığı (fakat bu sefer yırtmadığı) bir sonraki mektubunu umursamaz bir edayla açıp okumaya başlamıştı. Cem alıştığı şekilde Defne'den cevap alamayınca son derece endişelenmiş, genç aşıklara özgü akla hayale gelmeyecek paranoyalarla kıvrınmaya başlamıştı bile. Hatta bu mektupta ona aşık olduğunu itiraf ediyordu.

Kerem böylesine erken bir başarı beklemiyordu doğrusu. Cem'i yatıştırarak bir formül aramaya çalıştı. Hasta olduğunu söylese daha kötü olacaktı. Mektubunu ağabeyinin bulduğunu, okuyup çok sinirlendiğini, okumasına izin vermeden küçük parçalara ayırdığını ve kendisine de bu ilişkiyi yasakladığını yazdı. Şimdi bir punduna getirip bu mektubu ona yazdığını ve bir daha yazamayacağını, onu unutmamasını, onun da Cem'i çok sevdiğini (Evet, Defne de itiraf etmişti), fakat birbirlerini unutmalarının en iyisi olduğunu yazdı. Kerem her ne kadar bu mektupla her şeyi noktalamıştı kendini ikna etmeye çalışıyorsa da yine de kışkırtıcı olmaktan vazgeçmeyerek annesinin parfümlerinden birini mektup kağıdına sıkırmaktan, hatta çekmedeki eski sevgili adayının fotoğrafını iliştiirmekten kendini alıkoymadı. Belli belirsiz bir koku, bir davet gitti Cem'e. Bir de Kerem'in varlığını hiç bir zaman farketmemiş olan ve bir kaç yıl önce dünyaveine girip çocuklarını büyütmeye başlamış olan bir kadının gençlik düşleriyle bulutlanmış sureti tabii...

Cem kabullenmedi bu durumu. Nasıl kabullenebilirdi ki! Artık bir yüz, bir cisim kazanmıştı o hayaldeki koku, yapraktaki elyazısı... Mektup üstüne mektup yazmaya başladı (İlk mektuptan Cem'in fotoğrafının çıktığını söylemeye gerek var mı? Hele, fotoğrafın arkasına yazılmış -belli ki yazılmadan önce defalarca düşünülmüş- dokunaklı mısralar...). En son mektubunda da postakutusunun bulunduğu postaneye gidip onun izini bulmaya karar verdiğini, onu bulacağını, her ne olursa olsun kavuşacaklarını yazıyordu.

Kerem bu son mektubu okuduğunda bu masum (?) oyunun geldiği tehlikeli noktanın yeni farkına varmış olduğuna şaşırı. Durum gittikçe ciddileşiyordu. Eğer böyle bir şey yaparsa, yani basit bir araştırma yapıp da Kerem Ç.'ye ulaşırsa neler olacağını tahmin bile edemiyordu (Her şey ortaya çıktığında mahkemede yargılanırken yapacağı savunması gözünün önünden gitmiyordu. Bu kadar utandırılmak için ne yapmıştı ki...). Oyuna devam etmek dışında bir çaresi yoktu. Zaten kendisi cevaplamasa da Cem'in mektuplarını okuyup dosyalamaya devam etmişti. Yeniden yazışmaya başladılar. Defne Cem'in ona ulaşma çabalarını ustaca önledi. Öncelikle başka bir posta kutusu kiraladı. Ve ilk posta kutusunun bir komşularına ait olduğunu fakat artık o adama (Kerem ilk kez kendinden bahsediyordu) güvenmediğini, kendisine başka bir gözle bakmaya başladığını, yetişkin bir erkekle bir sır paylaşmanın genç kızları lekeleyebileceğini düşündüğünü yazdı. İkinci posta kutusunu bir başka (sahte) isimle özel bir posta hizmeti veren bir şirketten kiraladı. Böylelikle Cem'in ona ulaşmasını güçleştirdi. Sonra aşk mektuplarına devam ettiler.

İşte bu gece, annesinin falından sonra kapandığı odasında yeni bir mektup yazıyordu Kerem. Kendini iyiden iyiye, yaratmış olduğu genç kızın ruhu ile doldurarak, hayali bir kadının içine girerek, o kadının arzularını ve aşkını hissederek yazıyordu. Kalem tutan parmaklarına yabancılaşarak baktı bir an. Bu el Defne'nin eli miydi? Kısa bir süre sonra bu kağıdı tutacak olan Cem'in parmaklarını düşündü sonra. Yarı çıplak bir delikanlının hayali gözlerinin önünde canlanınca hızla uzaklaştı yazı masasından. Mektubu bilinçaltına atar gibi kilitli çekmeceyi açmaksızın, aralığında çekmecenin içine düşürdü (Cinsellik olmasa aşk ne kolay olurdu! Böyle tuhaf bir düşünce geçti zihninden.).

Sabaha karşı, ateşli bir sevişmenin orta yerinde uyanınca afalladı. Rüyada yüzü olmayan bir kadınla sevişiyordu. Fakat rüyanın bir yerinde kendisinin Cem olduğunu, yüzü olmayan kadının da kendisi olduğunu farkedip kaçmaya çalışıyor fakat kadının (kendisinin) şehvetli kollarından kendini kurtaramıyordu. O sırada nereden çıktıysa Semahat Y. yanında Ziya Bey ve polis memurları olmak üzere cürmü meşut yapmak amacıyla odadan içeriye dalıyordu. Büyük bir utanç ve sıkıntı hissi ile gözlerini açtığında bu utancı pekiştirecek derecede cinselliğinin de uyanmış olduğunu gördü (İçeriden kızarmış ekmeğe ve gül reçeli kokusu geliyordu).

O gün önemli bir gündü. Semahat Y'nin davası vardı. Kahvaltı yaparken davanın stresinin rüyaya bu şekilde yansıdığını düşünmeyi ve Cem'in rüyadaki varlığını hızla unutmayı yeğledi. Akşamüzeri davadan orta halli bir sonuç ile çıkıp, en azından Semahat Y.'den kurtulduğuna sevinerek posta kutusunun yolunu tuttuğunda Cem'in kendisini kutunun yanbaşıda beklediğini bilmiyordu tabii. İçeriye girip posta kutusuna doğru ilerlerken tam zamanında farketmişti Cem'i. İy ki fotoğrafını göndermişti Cem. Şüphe çekmemek için boş olduğu açıkça belli olan bir kutunun deliğini parmağıyla yokladı ve umursamaz bir tavırla dışarı çıktı. Kalbi deli gibi çarpıyordu. Bir gün böyle bir şey olacağı belliydi ve oyun artık kesinkes bitmeliydi. Cem'in gergin yüzü zihnine kazınmış bir şekilde eve doğru giderken yoğun bir hesaplaşmaya girmişti. Kendini eşcinsellikle suçluyordu. (İşte diyordu kendi kendine aylardır mektuplaştığın sevgilin o! Şimdi ne yapacaksın?)

Şüphe çekmemek için boş olduğu açıkça belli olan bir kutunun deliğini parmağıyla yokladı ve umursamaz bir tavırla dışarı çıktı. Kalbi deli gibi çarpıyordu. Bir gün böyle bir şey olacağı belliydi ve oyun artık kesinkes bitmeliydi. Cem'in gergin yüzü zihnine kazınmış bir şekilde eve doğru giderken yoğun bir hesaplaşmaya girmişti. Kendini eşcinsellikle suçluyordu. (İşte diyordu kendi kendine aylardır mektuplaştığın sevgilin o! Şimdi ne yapacaksın?)

Eve gitmek istemediği için içki içebileceği bir yere gitti. Fakat saatlerce hiç bir şey içmeden, masadaki mezelere dokunmadan düşünüp durdu. Neden böyle olduğunu, neden normal bir ilişki geliştiremediğini, tanıdığı kadınları, mutsuz biten küçük ilişkilerini düşünüp durdu. Sonra Defne'yi düşündü. Hayalinde yarattığı bir aşk yaratıyordu Defne. Gerçekte var olmayan bir aşk nesnesi. Olmayan bir kadına aşık olamayacağı için, böyle bir kadının varlığına tanıklık edecek birine ihtiyaç duyduğu için Cem'le bu oyunu başlatmıştı (Kesinlikle böyle olmuştu!). O duvarını kaplayan mutsuzluk destanı şiirler yüzünden olmuştu tüm bunlar (Evet evet şiirlerin yüzünden). Gerçek bir kadında asla bulamadığı hayali duyarlılıkları yaşamak istediği Defne'yi yaratan (Başka ne olabilir ki?). Belki de hiç bir kadında bulamayacağı bir aşkın peşindeydi. Oysa şunu da bilmeliydi ki aşkın peşine düşenler mutlaka bir biçimde perişan olurlar; mahvları ne denli büyükse aşka o denli yaklaşmışlar demektir. (AKlına gelen açıklamalardan, kendini mazur gösterecek düşüncelerden, olayları ele almış düşünen zihnindeki savunma avukatından, haydariden, rakıdan, çirozdan, yan masalardan, kahkahalardan midesi bulanmıştı.) Arkadaşlarını, evliliklerini, kaderlerinde yazılı olan formüllerini nasıl kolaylıkla uygulayarak aileler kurduklarını, sonra müşterilerini, sonra mesleğini, sonra Ziya Bey'i, ona verdiği nasihatleri, annesi ile babasının boşanmadan önceki o kısa ama mutluluk dolu çocukluk günlerini düşünerek kendini bu hayatın içinde bir yerlere oturtmaya çalıştı. Sık sık dağılmayan birinin toparlanması kolay olacaktı. Bir kaç karar aldı. Eve gidip şiir kitaplarını Cem'in mektupları ile tutuşturacak, posta servisine yurtdışına gidecek olduğunu söyleyip ortadan kaybolacaktı (Yani böyle yapabilseydi keşke).

Sonra kadınları düşündü. Yıllardır (gizlice) aşkı anlamaya çalıştığını fakat kadınları hiç anlamadığını acıyla farketmişti. Saatine baktı, annesine geç kalacağını haber vermemişti, merak etmemesi için acele ile bir taksi çevirip evin yolunu tuttu. Eve varır varmaz Cem'e her şeyi açıklıkla anlatacak olan (bir kez daha kandıracaktı Cem'i, yine Cem'in iyiliği için, ama bu sefer gerçekten son olacaktı) mektubun cümlelerini şoförün ensesine bakarak düşünüyordu (Taksinin teybinden yükselen acıklı müziğin etkisini hesaba katarak sadeleştirecekti daha sonra):

Sevgili Cem,

Sana bu mektubu yazmak öylesine zor geliyor ki. Bu son mektubu. Bu herşeyi bitiren mektubu.

Sana yalan söyledim. Hem de en başından beri. Şu anda aklım öylesine karışık ki, o zamanlar neden böyle davrandığımı açıklamakta güçlük çekiyorum.

Dergideki çağrı mektubunu gördüğümde senin iyi bir çocuk olduğunu anlamıştım. Sana mektup yazmaya başladığımda olayların böyle gelişeceğini kestirememiştim. Fakat acıyla görüyorum ki iş çığrından çıktı. Aramızda bir aşk doğdu. Etkilediğimi, senden gelecek olan mektupları heyecanla beklediğimi itiraf etmeliyim. Bana yazmış olduğun (ya da Defne'ye mi demeliyim) dizelerin sıcaklığı gerçekten de beni sarıp sarmaladı. Ben de sana içtenlikle yazdım. İçimden geldiği gibi, yüreğimden koptuğu gibi. Ben de seni sarmak, saçlarını okşayarak uyumani seyretmek istedim geceler boyu.

Cem, sen, benim bu geç yaşımda, kazayla, belki biraz da yalanla yakalamış olduğum son aşkımsın, buna inan. Hayat çok tuhaf, en büyük aşkı kötü bir şaka olarak yaşadım. Her neyse şimdi gerçekleri açıklamanın zamanı: Öncelikle ne tutucu bir ağabeyim var, ne hasta bir babam. Adım da Defne değil tabii ki. Herhalde mektubun sonuna hemen bakmışsındır. Üstüne üstlük yirmili yaşlarımı da sürmüyorum. Söylemesi güç ama ben senin belki de annenden bile yaşlıyım Cem. Bir oğlum bir kızım var, ve haftaya kızımı evlendiriyorum. Senin gibi genç bir delikanlı alıp gidecek onu. Kocamı bir kaç yıl önce kaybettim. Ziya iyi adamdı, yokluğuna hiç bir zaman alışamayacağım.

Böyle olsun istemezdim Cem. Ama daha fazla yazacak gibi hissetmiyorum. Bir anda bu kadar çok şey itiraf etmek insanı yoruyor. Bu kadar ileri gitmek istememişim, beni affedebilecek misin? İnan daha önce herşeye son vermek istedim, denedim de. Ağabeyimin mektuplarını bulduğunu yazmıştım, hatırladın mı? Denedim işte. Ama olmadı. Senin acı dolu dizelerine, yakaran cümlelerine dayanamadım. Ne de olsa bu yürek eski bir genç kıza ait bir ana yüreği. Belki şimdi benden nefret ediyorsun, buna hakkın var. Ama başlamayı öğrenmek büyümenin ilk adımı olacaktır. Ve sende öyle bir sevmeye yeteneği var ki, yalan mektuplarla bile büyük bir sevda yaratabiliyorsun, gerçek sevgiyle er ya da geç karşılaşacaksın ve onu çok mutlu edeceksin, bundan adım gibi eminim. Ve bu mektuplaşmalarımızı, Defne'yi, beni eskiden seyretmiş olduğun bir film gibi hayal meyal ve biraz da tebessümle hatırlayacaksın. Dizeleri ile insanları akla hayale sığmayan alemlere götürecek dev bir şair olacaksın küçüğüm. Belki kimseler bilmeyecek bizi. Yalan da olsa hayal de olsa rüya da olsa birbirini sevmiş iki insanı kimse anlamayacak belki. Ben bile anlamakta güçlük çekiyorum.

Sana her sevgilim diye yazdığım, içimden çıkıp parmaklarımda ışıyan genç kıızı tanımayı senin kadar ben de isterdim Cem. Daha önce çok daha önce karşılaşmış olmayı, sana dokunabilmiş olmayı, senin de benim gençliğime dokunabilmiş olmanı çok isterdim. Fakat dedim ya küçüğüm artık yaşlı bir kadını. Eski bir yara gibiyim artık. Kanamayan, ama hala sızlayan bir yara. Bir zamanlar aşkları içine almak için yırtılmış, örselenmiş, doğurmuş, terkedilmiş bir yara. Şimdi kızımın zamanı, bunu da biliyorum ve ellerim onun çiçeklerini hazırlıyor şimdi. Elveda Cem. Beni affet.

Semahat Y.

Fakat dedim ya
küçüğüm artık
yaşlı bir kadını.
Eski bir yara
gibiyim artık.
Kanamayan, ama
hala sızlayan bir
yara. Bir
zamanlar aşkları
içine almak için
yırtılmış,
örselenmiş,
doğurmuş,
terkedilmiş bir
yara. Şimdi
kızımın zamanı,
bunu da
biliyorum ve
ellerim onun
çiçeklerini
hazırlıyor şimdi.
Elveda Cem. Beni
affet.

H o c a m k ö y A n a d o l u E k o l o j i k O r t a k Ya ş a m H a r e k e t i

İnsanın doğa ile ilişkisini yeniden tanımlamaya, sosyal ve ekolojik bir sarsıntıya doğru giden dünyayı doğa ve yaşam sevgisi ile iyileştirmeye çalışan bir grup idealistin yarattığı hareketi; hayata geçirmeye başladıkları Türkiye'nin ilk Ekolojik Köy Projesini; gerçekleştirdikleri Ekolojik Yaşam Kooperatifi Modelini; eğitim ve araştırma çalışmalarını tanımak ve daha fazla bilgi edinmek için lütfen iletişime geçin:
Adres: Kırçiçeği Sok. 5/2 06700 G.O.P. Ankara
Tel: (312) 446 73 56 Faks: (312) 436 05 68
E-Posta: hocamkoy@marketweb.net.tr
Web Sayfası: <http://hocamkoy.metu.edu.tr>

Hayalet Gemi'nin Uğrayacağı Limanlar

Ocak-Şubat 99: Kötü

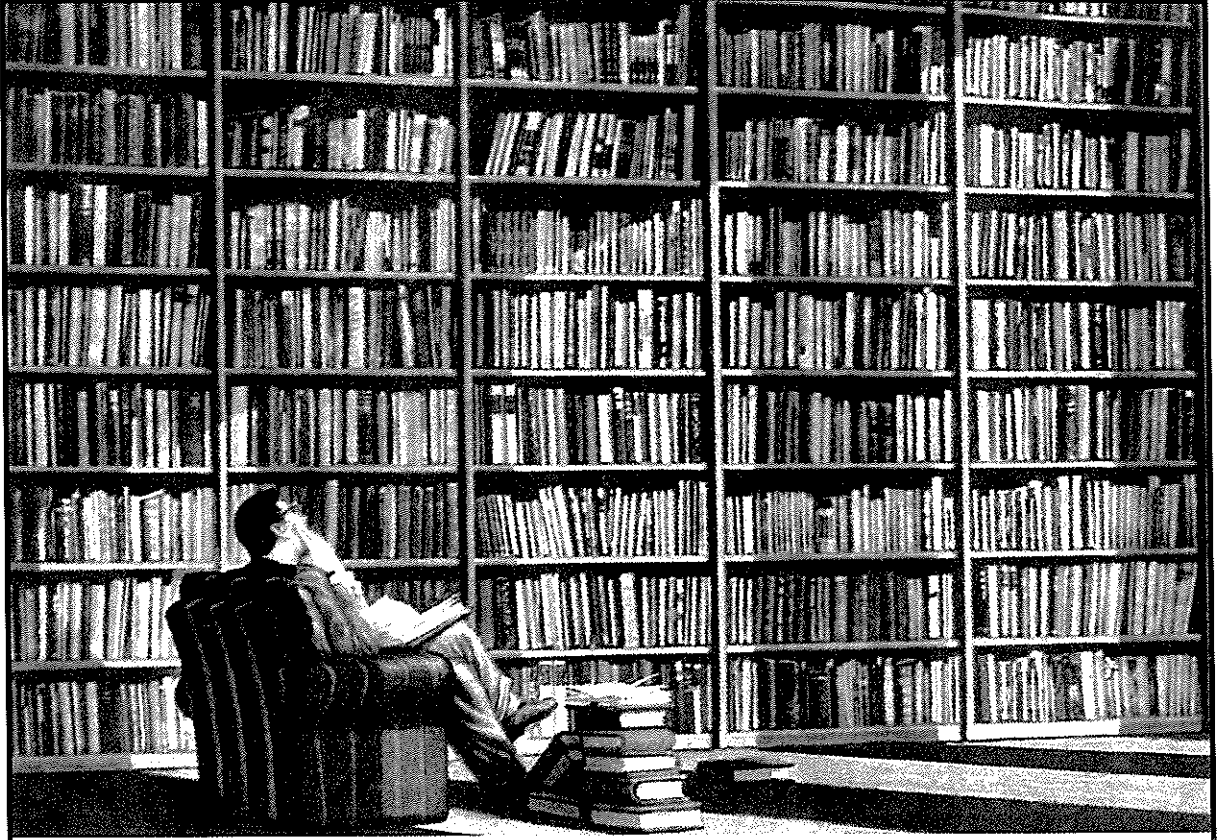
Mart-Nisan 99: Yemek

Mayıs-Haziran 99: Eksik

Temmuz-Ağustos 99: Hayvan

Eylül-Ekim 99: Büyüme

Kasım-Aralık 99: Dönme

Her ay en az 100 kitap okumanın tekniği var!

Türkiye’de herkese açık bir kütüphane Matbûat... Kitaplarla alışverişi olan ve hayatında kitaba yer açan herkes, her çeşit kitap tanıtımını, yorumunu, eleştirisini, kritiğini ve değerlendirmesini Matbûat’ta bulabilecek. Matbûat her ay kendini yeniden aşıyor; zenginliğini artırıyor. Hem Türkiye kitap dergiciliği tarihinin en nitelikli, en kapsamlı ve en çok okunan kitap dergisi olan; hem de ideolojik önyargı kalıplarını kıran Matbûat, ideolojik sınır ihlallerini çoğaltarak düşünsel kont-

rastlar ve ebrû sanatı gibi içiçe geçmeler üretti; “öteki” üretmeyi reddetti... Medyadan edebiyata, dinden politikaya, ekonomiden ekolojiye, bilimden felsefeye... Matbûat’ın her sayfası çok renkliliği, çok sesliliği yansıtıyor. Kendisini de aşmayı hedefleyen Matbûat dünyadaki kitap literatürünü okura sunan “Dünyada Kitap” ile dünya ve Türkiye’deki gazete ve dergileri inceleyen “Journal” ekiyle birlikte her ay üç dergi birarada... Matbûat kitabevlerinde sizi bekliyor...

ADAPAZARI Değişim (0 264) 272 13 81 • **ANKARA** Birleşik Dağılım (0 312) 431 02 80 • Pınar (0 312) 435 94 49 **BURSA** Asa (0 224) 220 40 74 • Dergâh (0 224) 224 26 33 • Gaye (0 224) 224 13 90 **ERZURUM** Üniversite (0 442) 218 57 55 • **ESKİŞEHİR** Yediler (0 222) 231 32 26 • **İSTANBUL** Beyoğlu Mephisto (0 212) 293 19 09 • Divan (0 212) 251 04 24 • Pandora (0 212) 243 35 03 • Simurg (0 212) 292 27 12 • Penitencia (0 212) 293 39 59 • Adam (0 212) 293 41 05 • Hamlet (0 212) 243 01 13 • Ala (0 212) 249 22 18 • Beyazıt İkbahar (0 212) 517 53 69 • Çağaloğlu Diyanet (0 212) 511 44 32 • Sosyal (0 212) 527 79 82 • Kabalca (0 212) 522 63 05 **BEŞİKTAŞ** Kabalca (0 212) 261 67 44 • Seyran (0 212) 259 09 12 • Kelepir (0 212) 236 24 76 • Pan (0 212) 261 80 72 **FATİH** İnkılâp (0 212) 521 57 76 • Seha (0 212) 635 41 33 • Diyanet (0 212) 532 78 89 • **ÜSKÜDAR** Furkan Kitap&Cafe (0 216) 341 08 65 **KADIKÖY** Nehir (0 216) 345 31 11 • **İZMİR** Bornova Akademi (0 232) 388 45 91 • **KONAK** Nil AŞ (0 232) 489 29 05 • İletişim (0 232) 483 10 40 • İskenderiye Kitaplığı (0 232) 441 45 09 • **İZMİT** Toplum (0 262) 322 16 28 • **KAYSERİ** Bilge (0 352) 231 60 80 • **KIRIKKALE** Üniversite (0 318) 218 09 47 • Arkadaş (0 318) 212 76 36 • **KONYA** Nüve Kültür Merkezi (0 332) 352 23 03 • **KÜTAHYA** Üniversite (0 274) 224 85 85 • **MALATYA** Çağlayan (0 422) 323 43 00 • **SAMSUN** Endülüs (0 362) 435 96 07

Matbûat

'her' kitap okurunun 'tek' dergisi

